THE UNIVERSITY OF RUHUNA FACULTY JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Volume 10

Issue 02

December 2021

Faculty of Humanities and Social Sciences

University of Ruhuna

Matara

Sri Lanka

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

Volume 10, Issue 02. December 2021

Copyright © December 2021, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna, Matara, Sri Lanka.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted by any means, electronic, mechanical photocopying, recording or otherwise, without the written consent of the publisher.

ISSN 1800-3486

Editorial Board

Dr. Chandika Gunasinghe (Editor-in-Chief)

Senior Prof. E.A. Gamini Fonseka

Dr. S.G.S. Samaraweera

Dr. Shyama Ranabahu

Dr. W. Bohingamuwa

Ven. Prof. Beligalle Dhammajoti Thero

Dr. N.S. Ariyarathne

Ven. Dr. M. Ariyawansa Thero

Dr. P.R. Ekanayake

Dr. Kokila Ramanayaka

Dr. Y. Ananda Karunarathna

Published by
Faculty of Humanities and Social Sciences
University of Ruhuna, Matara, Sri Lanka.
Tel: +94 41 22 270 10
Email: fjhss@hss.ruh.ac.lk

The University of Ruhuna The Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

Volume 10, Issue 02. December 2021

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences, Volume 10, Issue 02, December 2021 is a peer-reviewed journal published biannually by the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna. As a multidisciplinary journal, it intends to provide a common platform for academics, researchers and professionals to publish their research results in areas pertaining to the humanities and social sciences.

Editorial Office

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

University of Ruhuna

Matara

Sri Lanka

Tel: +94 41 22 27010

Email: fjhss@hss.ruh.ac.lk

The University of Ruhuna Faculty Journal of Humanities and Social Sciences

Volume 10, Issue 02. December 2021

Editors

Dr. Chandika Gunasinghe, Department of Economics, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Snr. Prof. E.A. Gamini Fonseka, Department of English and Linguistics, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. S.G.S. Samaraweera, Department of English Language Teaching, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Shyama Ranabahu, Department of Geography, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. W. Bohingamuwa, Department of History & Archaeology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Ven. Prof. Beligalle Dhammajoti Thera, Department of Pali and Buddhist Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. N.S. Ariyarathne, Department of Public Policy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Ven. Dr. M. Ariyawansa Thera, Department of Sinhala, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. P.R. Ekanayake, Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Kokila Ramanayaka, Department of Information Technology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna.

Dr. Y. Ananda Karunarathna, Department of Geography, Faculty of Arts, University of Colombo.

Content

මහියංගණයේ සමන් දෙවියන්ගේ අනන්‍යතාව: ද්‍රෝහියා පිටුදැකීම සහ ඉතිහාසකරණයේ බලහත්කාරය 1

එල්. ඩී. එස්. විතාරණ

Prevalence of smoking habits and its determinants among adult males in Anuradhapura district 37

E.P.G.S.R. Rajapaksha and A. Thayaparan

ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයේ අලි - මිනිස් ගැටුම ගැටුම්වාදී විශ්ලේෂණයක් මගින් අර්ථකථනය කිරීම 67

කීර්ති ජයවර්ධන, සරත් අමරසිංහ, එන්.වී.ජී.ඒ. හේමන්ත කුමාර

Editorial

On behalf of the Editorial Board, I am extremely happy to write this editorial for the University of Ruhuna Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS), Volume 10, Issue 2, 2021. The JFHSS is a double-blind peer-reviewed scholarly journal published twice a year (June and December) by the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna. The academic papers contributed to this issue were subjected to a thorough blind review process and multiple revisions under expert monitoring. On behalf of the Editorial Board, I express my humble gratitude and appreciation for all the reviewers for their kind and expert involvement as reviewers to improve the quality of the papers up to a publishable standard. I am also grateful to the members of the editorial board for their commitment and dedication extended to me in compiling this issue and, to the authors for submitting their valuable academic works to the journal.

Issue 2 is featured by three papers that present the outcomes of the research carried out by some academics from the university system of Sri Lanka, specializing in issues related to culture and anthropology, negligence of certain crucial environmental issues during development planning, and determinants of the smoking behaviour of cigarette consumers, respectively.

Accordingly, L.D.S. Vitharana examines the significance of folklore and legends on God Saman that prevail in the Mahiyangana area with particular reference to the rituals practiced at the Aluthnuwara-Mahiyangana Saman Devalaya which is in close proximity to the Mahiyangana Stupa, one of the oldest and most prominent Buddhist sites of worship in Sri Lanka. The objectives of his research are to establish the identity of the deity Saman of Mahiyanganaya, to identify the historical, political and socio-cultural processes represented by the devotional practices and rituals associated with

the Mahiyangana Saman Devalaya, and to cite the historical and social significance of the folklore and legends among the people of the Mahiyanganaya area. L.D.S. Vitharana concludes that the documentation of the history of Sri Lanka carried out by the Buddhist tradition of writing and authenticating history is necessarily contentious; the folklore and legends discussed in this paper represent the response of the communities which were unable to authenticate their own history through their written records and who were oppressed, disregarded, and forgotten by the process of civilization recorded by various dominant Buddhist historians.

A. Thayaparan and E.P.G.S.R. Rajapaksha investigate the determinants of smoking and examine the impact of the socio-economic status and other smoking-related factors on the smoking behavior of the male adolescents in the Anuradhapura District of Sri Lanka. The data were collected overthe period from January 2020 to July 2020 using a random sampling technique from 100 adult males aged 21 years and above, and the data were analyzed, using both descriptive and quantitative techniques. The authors conclude that socio-economic factors such as the smokers' education level, employment status, and place of residence positively impact their smoking behaviour while their age, civil status, income and family size have a negative impact on it. Furthermore, the influence of the peers has a positive impact on their smoking habits except that of family members. The authors point out the need of introducing and implementing policies/strategies which promote higher educational attainments and motivate the smokers to reduce their smoking habits with a focus on their future.

K. Jayawardane, A. Amarasinghe and N.V.G.A.H. Kumara examine the determinants of the elephant-human conflict by focusing on the theoretical factors concerned through a conflict analysis approach. In this regard, a mixed

methodology has been used for the study of the relevant issues. Accordingly, questionnaires were used to collect data through a stratified sampling technique for a sample of 322 persons for the quantitative aspect of the study whereas 2 case studies and 3 focus group interviews were conducted to collect data for the qualitative aspect of the research while the field of study of the research was carried out in the Thanamalwila Regional Secretariat Division of the Monaragala District. The authors find based on anthropocentric factors that the elephant-human conflict implies an imbalance between the relationships concerned and a disparity in the distribution of the environmental benefits. Due to this, the present issue of the human-based resource acquisition has become a crisis of hegemony. The authors further reveal that this has become an intensive factor of both the primary and the secondary needs of the human community and stress that a solution should be sought more from a reconciliation process than an attempt to prevent the conflict completely.

Dr. Chandika Gunasinghe
Editor-in-Chief

මහියංගණයේ සමන් දෙවියන්ගේ අනන්‍යතාවː ද්‍රෝහියා පිටුදැකීම සහ ඉතිහාසකරණයේ බලහත්කාරය

එල්. ඩී. එස්. විතාරණ

සමාජ විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය කැළණිය විශ්වවිද්‍යාලය

svitharana@kln.ac.lk

සංක්ෂේපයː

රත්නපුරයේ සමන් දේවාලයේ දී පුද-පූජා ලබන්නා වූ ද, සබරගමුවේ ශ්‍රී පාදස්ථානය ආරක්ෂා කරන බවට විශ්වාස කෙරෙන්නා වූ ද සමන්[1] ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ දේව මණ්ඩලයේ වැදගත් ස්ථානයක් උසුලන දෙවියෙකි. එහෙත් ඌව පළාතේ මහියංගණ ප්‍රදේශය ආශ්‍රිත වැදි ජනතාව සහ තමන් වැද්දන්ගෙන් පැවතෙන්නේ යැයි පිළිගන්නා එම ප්‍රදේශයේ සිංහල ජනතාවට අනුව එම දෙවිඳුගේ මූලස්ථානය මහියංගණ-අලුත්නුවර ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය යි. ලංකාවේ පැරණිතම සහ ප්‍රධානතම බෞද්ධාගමික පුදබිමක් වන මහියංගණ ස්තූපය අසල ඇති එම දේවාලය ආශ්‍රිත පුද-පූජා, වත් පිළිවෙත් සහ ප්‍රදේශයේ ජනතාව අතර තවමත් පවත්නා ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති පරීක්ෂා කරන විට ලංකා ශිෂ්ටාචාරයේ ගොඩනැගීම සහ එම ශිෂ්ටාචාරයට ජන කණ්ඩායම් අනුගත කර ගැනීම පිළිබඳ සමාජවිද්‍යාත්මක සහ මානවවිද්‍යාත්මක වශයෙන් වැදගත් නිරූපණයක් ඒවායෙන් පිළිබිඹු වන බව පෙනී යයි. තව දුරටත් සිදු කර ගෙන යන පර්යේෂණයක මේ වන විට රැස් කර ඇති දත්ත මත පදනම් වන මේ ලිපියේ අරමුණු මහියංගණයේ සමන් දෙවියන්ගේ අනන්‍යතාව හඳුනා ගැනීම, මහියංගණයේ ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය ආශ්‍රිත ව සිදු වන පුද-පූජා සහ යාතුකර්මවලින් පිළිබිඹු වන ඓතිහාසික දේශපාලනික සහ සමාජ-සංස්කෘතික ක්‍රියාවලිය හඳුනා ගැනීම සහ සමන් දෙවිඳුන් පිළිබඳ මහියංගණයේ ජනතාව අතර ඇති ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවල ඓතිහාසික සහ සමාජීය වැදගත්කම උපුටා දැක්වීමත් ය. එම අරමුණුවලට අදාළ ව මෙම පර්යේෂණයේ මූලික පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ මහියංගණයේ දී සමන් දෙවිඳුන් පිළිබඳ කියැවෙන ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවල වැදගත්කම කුමක් ද යන්න යි. ලංකාවේ ඉතිහාසය ලිවීමේ දී බෞද්ධාගමික වංශකතා සම්ප්‍රදාය විසින් ලියා සහතික කරන ලද ඓතිහාසික වාර්තාකරණය මතභේදාත්මක ය යන්න මෙන් ම ඉතිහාසය ලිවීමේ එම සම්ප්‍රදායේ විස්තර වන ශිෂ්ටාචාරකරණ ක්‍රියාවලියේ දී පීඩාවට පත් කරන ලද, නොසලකා හරින ලද හෝ අමතක කරන ලද, එමෙන් ම තමන්ගේ ඉතිහාසය ලියා සහතික කර ගැනීමට හැකියාවක් නොතිබුණු ජන කොටස් එකී ශිෂ්ටාචාරකරණය පිළිබඳව දැක්වූ ප්‍රතිචාර ද මේ ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලින් නිරූපණය වන බව මෙම පර්යේෂණයේ දී අප එළඹුණු නිගමනය යි.

මුඛ්‍ය පදː ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති, මහියංගණ-අලුත්නුවර ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය, වැදි ජනතාව, සමන් දෙවියන්,

[1] ජනප්‍රිය ව්‍යවහාරයේ දී මෙම දෙවියන් 'සුමන සමන්' ලෙස හැඳින්වූවත් පාලි බසේ 'සුමන' යන වචනය සහ සිංහල බසේ 'සමන්' යන වචනය එක ම අරුතක් ගෙන දෙන්නකි. එබැවින් මෙම සමස්ත ලිපියේ ම 'සමන්' දෙවියන් යන ව්‍යවහාරය භාවිත කර ඇත.

Abstract:

The God Saman is considered to be an important deity among the Buddhist pantheon in Sri Lanka. He is believed to be the guardian of the Adam's Peak of the Sabaragamuwa Province as well as the God who is worshipped at the Saman Devala in Rathnapura. However, according to the Veddah Community (indigenous people of the island) as well as the Sinhalese people who consider themselves to be descendants of the Veddah Community in Mahiyangana area of the Uva Province, this deity's main base is the Aluthnuwara-Mahiyangana Saman Devalaya. A close examination of the rituals practiced at this Devala that is in close proximity to the Mahiyangana Stupa, which is one of the oldest and main Buddhist sites of worship in Sri Lanka, as well as the folklore and legends common among the people of that area, shows that they are an important sociological and anthropological representation of the construction of the civilization of Lanka as well as converting the people to that civilization. The objectives of this essay that is based on an ongoing socio-anthropological research study are to establish the identity of the deity Saman of Mahiyanganaya, to identify the historical, political and socio-cultural processed represented by the devotional practices and rituals associated with the Mahiyangana Saman Devalaya, and to cite the historicale and social significance of the folklore and legends among the people of the Mahiyanganaya area. The main research question of this study is that what is the significance of folklore and legends on God Saman prevailing in Mahiyangana area? This paper concludes that the documentation of the history of Sri Lanka carried out by the Buddhist tradition of writing and authenticating history is necessarily contentious; the folklore and legends discussed in this paper represent the response of communities who were unable to authenticate their own history through written records and who were oppressed, disregarded, and forgotten by the process of civilization recorded by dominant Buddhist historians.

Keywords: Folklore and legends, Saman Devala of mahiyangana-Aluthnuwara, The Deity Saman, Veddah Community

හැඳින්වීම

ලංකාවේ දේශීය බෞද්ධ දේව මණ්ඩලයේ ප්‍රධානතම දෙවියකු ලෙස පිදුම් ලබන මෙන්ම ශ්‍රීපාදස්ථානය සහ සමන්තකූඨය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය ආරක්ෂා කරනවා යැයි විශ්වාස කරන සමන් දෙවියන් පිළිබඳ ව ලංකා ඉතිහාසයේ දී පළමු වරට අසන්නට ලැබෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ලංකාගමනය හා සම්බන්ධ විචිත්‍රවත් ඓතිහාසික වංසකථා පුවත්වල දී ය. මහාවංසයේ පළමු වන පරිච්ඡේදයේ 33-36 ගාථාවලට අනුව, බුද්ධ ශාසනය වසර

පන්දහසක් කල් පවතින්නේ ලංකාද්වීපයේ යැයි දිවැසින් දක්නා බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පැමිණීමෙන් නවවන දුරුතු මස පුර පසළොස්වක් පොහෝ දිනයේ දී (ක්‍රි. පූ. 528 හෝ බුද්ධ වර්ෂ 01 දී) ලංකාවට වැඩම කරන්නේ යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් දමනය කර බුදුසමය මෙරට ස්ථාපිත වීමට හැකි වන පරිදි රට පාරිශුද්ධත්වයට පත් කරනු පිණිස ය. මෙදින දිවයින පුරා ම සිටි යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් මහියංගණයේ 'මහානාග උද්‍යානය' නම් ස්ථානයක දී රැස්වීමක් පවත්වමින් සිටි අතර එතැනට පැමිණි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රාතිහාර්ය පා යක්ෂයන් 'ගිරිදීප' නම් දිවයිනට පළවා හැරියහ. යක්ෂ ගෝත්‍රිකයන් දමනය කිරීමෙන් පසු එහි දී උන්වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අසන්නට පැමිණ සිටි දෙවිවරුන් අතර සමන්ත කූටවාසී සමන් දෙවිඳු ද විය. බණ ඇසීමෙන් සෝවාන් ඵලයට පත් වූ ඒ දෙව් රජ බුදුරජාණන් වහන්සේ නික්ම යාමට සූදානම් වූ විට උන්වහන්සේ සිහි වීමට සහ වන්දනාමාන කිරීමට සුදුසු පූජ්‍ය වස්තුවක් ඉල්ලා සිටියේ ය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ තම හිස පිරිමැද කේශ ධාතු ස්වල්පයක් ලබා දුන් බවත් එම කේශ ධාතු තැන්පත් කර සත්රියන් ඉන්ද්‍රනීලමය චෛත්‍යයක් මහියංගණයේ ඉදි කරවන ලද බවත් මහාවංසයේ කියැවේ (මහාවංසය, 1996).

මෙම මහාවංස වාර්තා පදනම් කර ගෙන පශ්චාත් කාලීන ව ලියැවුණු විස්තරාත්මක බෞද්ධ ග්‍රන්ථවලටත්, එම වංශකතා සහ බෞද්ධ ග්‍රන්ථාගත විස්තර පදනම් කර ගත් ශාස්ත්‍රීය ලේඛනවලටත්, ඒ අනුව ගොඩනැගී ඇති ලංකාවේ ජනප්‍රිය විශ්වාසවලටත් අනුව, ශ්‍රීපාදස්ථානය සහ සමන්තකූටය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය ආරක්ෂා කරන දේශීය බෞද්ධ දේව මණ්ඩලයේ ප්‍රධානතම දෙවියකු වන සමන් දෙවිඳුන්ගේ මූලස්ථානය රත්නපුර මහ සමන් දේවාලය යි. එහෙත් ඌව පළාතේ බදුල්ල පරිපාලන දිස්ත්‍රික්කයට අයත් මහියංගණයේ ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලයේ දී "... සිද්ධ පස්වාන් දහසකට අවසර පස්වාන් දහසකට කීර්ති පස්වහන් දහසකට ශුද්ධ ශ්‍රී සුමන සමන් දිව්‍ය රාජෝත්තමයාණන් වහන්ස ... සෝවාන් ඵලයට පැමිණියා වූ ඔබ වහන්සේ ... දිවාගුහාවට, බොල්තුඹයට ආරූඪ වූ සබරගමුව හිම මාළිගාවට මහියංගන මහා මූලස්ථානයේ ජීවමානව වැඩ වාසය කරන්නා වූ ..." යනුවෙන් සමන් දෙවිඳුන්ට කෙරෙන යාතිකාවල දී කියවෙන ආකාරයට නම් එම දෙවිඳුන්ගේ මූලස්ථානය මහියංගණ-අලුත්නුවර ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය යි.

මහියංගණය ලංකාවේ විශාලතම ගංගාව වන මහවැලි නදියට යාබද තැනිතලා භූමියක පිහිටි නගරයකි. මහියංගණය යන්න තැනිතලා බිමක් හැඳින්වීම උදෙසා යෙදූ පාලි නාමයක් බව කියැවෙන අතර මේ ප්‍රදේශය හැඳින්වීම සඳහා යෙදෙන සිංහල නම වන බිම්තැන්න යන්නේ අරුත ද තැනිතලාව යන්න යි. ඓතිහාසික වංශකතාවලට අනුව, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු ලංකාගමනය සිදු වූ අවස්ථාවේ දී ධර්මය දේශනා කළේ යැයි කියැවෙන මහියංගණයේ මහානාග වනෝද්‍යානයේ ඓතිහාසික මහියංගණ ස්තූපය අසල ඉහත යාතිකාවේ කියැවෙන සමන් දෙවිඳුන්ගේ මූලස්ථානය හෙවත් මහියංගණ-අලුත්නුවර ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය පිහිටා ඇත. පැරණි දේවාලය සහ අලුත් දේවාලය යනුවෙන් දේවාල දෙකක් මෙහි

ඇති අතර අලුත් දේවාලය ගොඩනගා ඇත්තේ පැරණි දේවාලය ආසන්නයේ ය. කෙසේ වෙතත් තවමත් බොහෝ බැතිමතුන් සිය පුද පූජා කටයුතු පවත්වන්නේ පැරණි දේවාල පරිශ්‍රයේ ය. මහියංගණයට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පැමිණීම සහ එම අවස්ථාවට සමන් දෙවියන් පැමිණ සිටීම පිළිබඳ කියැවෙන ඓතිහාසික වංශකතාවල මේ දේවාලය පිළිබඳව සඳහන් කර නැත. එබැවින් දේවාලයේ පෞරාණිකත්වය පිළිබඳ නිගමනයකට එළඹීම අපහසු ය.ගෘහ නිර්මාණ ශිල්ප ලක්ෂණ කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමෙන් පවා දේවාලයේ පෞරාණිකත්වය පිළිබඳ නිගමනයකට එළඹීම අපහසු වන්නේ ගොඩනැගිලි වරින් වර ප්‍රතිසංස්කරණයට භාජනය වී ඇති නිසා ය.

මහියංගණ-අලුත්නුවර ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය සහ එහි වසන සමන් දෙවිඳුන් පිළිබඳ කරන විග්‍රහයක දී එතරම් වැදගත් නොවන්නේ යැයි කෙනෙකුට සිතිය හැකි කාරණයක් නම්, එක් කලෙක දී ලංකාවේ විශාල ප්‍රදේශයක ව්‍යාප්ත ව සිටියේ වී නමුදු මේ වන විට මහියංගණය අවට ප්‍රදේශ කිහිපයකට සීමා-මායිම් කර ඇති සහ මෑතක සිට ආදිවාසීන් ලෙස විශේෂ සැලකිල්ලට ලක්වන වැදි ජනතාව යි. මහාවංසයට අනුව, වැද්දන් යනු ලංකා ශිෂ්ටාචාරය ආරම්භ වීම හා සම්බන්ධ ප්‍රාරම්භක පුරුෂයා ලෙස සැලකෙන විජය සහ මහියංගණයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දමනය කරනු ලැබ 'ගිරිදීප' නම් දිවයිනට පලවාහැරියේ යැයි කියන යක්ෂයන්ගේ වර්ගයට අයත් කුවේණිය අතර ඇති වූ සම්භෝගයෙන් බිහි වූ දරු දෙදෙනාගෙන් පැවත එන්නන් ය. බුද්ධ පරිනිර්වාණ දිනයේ දී මෙරටට ගොඩ බසින විජය, කුවේණියගේ සහයෝගය ඇති ව 'සිරිසවත්තු' නම් යක්ෂ පුරයේ සිටි කුවේණියගේ නෑයන් වූ යක්ෂයන් මරා දැම්මේ ය. අනතුරුව විජය සහ කුවේණිය අතර ඇති වන සම්භෝගයෙන් කුවේණිය දරු දෙදෙනකු ලැබුවාය. පසුව විජය, කුවේණිය සහ දරු දෙදෙනා පිටුවහල් කළ අතර ඇය සිය දරු දෙදෙනා ද කැටිව 'ලංකාපුර' නම් යක්ෂ පුරය වෙත යයි. දරුවන් බැහැර හිඳුවා පුරයට ඇතුළු වන කුවේණිය හඳුනා ගන්නා යක්ෂයන් ඇයට පහර දී මරා දැමුවේ සතුරු පක්ෂය ගෙන සිය වර්ගයා පාවා දුන් බවට චෝදනා එල්ල වූ හෙයිනි. දරු දෙදෙනාට අනුකම්පා කළ කුවේණියගේ මාමා කෙනෙකුගේ අනතුරු ඇඟවීම නිසා සමනොළ අඩවියට පලා ගිය කුවේණියගේ දරු දෙදෙනා අතර සිදු වූ සම්භෝගය හේතු කොට ගෙන දඩයම් කිරීමෙන් ජීවත් වන 'පුලින්දයෝ' හෙවත් 'වැද්දෝ' බිහි වෙති (මහාවංසය 1996: 41). මහියංගණයට ආසන්න දඹාන වැද්දන්ගේ දීර්ඝකාලීන වාසභූමියක් ලෙස සැලකේ. මේ ප්‍රදේශයේ වෙසෙන වැදි ජනතාව සහ තමන් ද වැද්දන්ගෙන් පැවත එන්නේ යැයි කියන මේ ප්‍රදේශයේ සිංහල ජනතාව අතර තිබෙන ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලට අනුව ඔවුන් සහ සමන් දෙවිඳුන් අතර ඇත්තේ ඉතා සමීප ඓතිහාසික සම්බන්ධතාවකි. මෙම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලට අනුව වැද්දන්ගේ මාතෘ දෙවඟන යැයි කියන 'මහ ලොකුවො' හෙවත් 'මහලොකු මැණියන්' නැතහොත් 'මහ කිරිඅම්මා' සමන් දෙවිඳුන්ගේ සහෝදරියකි. මහියංගණ-අලුත්නුවර ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය සමන්

දෙවිඳුගේ මූලස්ථානය යැයි කියුව ද එම ප්‍රදේශයේ දී එම දෙවිඳුන්ට වඩා බලවත් යැයි සැලකෙන්නේ මහලොකු මැණියන් ය. සාමකාමී කාරුණික දෙවියකු ලෙස සැලකෙන සමන් දෙවියන් සමග සංසන්දනය කිරීමේ දී මහලොකු මැණියන් සමන් දෙවියන්ට ද වඩා බලගතු යැයි ප්‍රදේශයේ ජනතාව විශ්වාස කරති. සමන් දෙවියන් වෙනුවෙන් කැප වූ වෙනත් දේවාල මහියංගණයේ තදාසන්න පෙදෙස්වල නොමැති නමුදු මහලොකු මැණියන් වෙනුවෙන් කැප කරන ලද දේවාල තලංගමුව, දෙහිගොල්ල, මකුළුගොල්ල, සේරාණ, වෙලම්පැල්ල යන මහියංගණයට ආසන්න ප්‍රදේශවල පිහිටා තිබේ.

පර්යේෂණ අරමුණු සහ ගැටලුව

වැද්දන් සහ සමන් දෙවියන් අතර මෙන් ම එම දෙවිඳුන් සහ මහලොකු මැණියන් අතර ඇති සම්බන්ධය පිළිබඳ ව මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතා කිසිවක් නොකියයි. එහෙත් වඩාත් විමර්ශනාත්මක ව සලකා බලන විට පෙනීයන්නේ මහියංගණයේ වැද්දන් සහ සිංහල ජනතාව අතර තවමත් ශේෂ ව පවත්නා ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලින් එම දෙවියන් පිළිබඳ ඓතිහාසික වංශකතාවල කෙරෙන විස්තරයට සහ ලංකාවේ ජනප්‍රිය විශ්වාස පද්ධතියේ දී කියවෙනවාට වඩා වෙනස් ආකාරයේ කතිකාවක් තිබෙන බව යි. ඒ අනුව, ලංකාවේ පූර්ව බෞද්ධ ඓතිහාසික යුගය පිළිබඳ විචිත්‍රවත් කතා ප්‍රවෘත්ති අඩංගු මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවල දී නොකියවෙන, එහෙත් ඓතිහාසික වශයෙන් සිදු වූ අතිශයින් වැදගත් සමාජීය සහ දේශපාලනික ක්‍රියාවලියක නොකියවුණු පැතිකඩක් මේ ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලින් නිරූපණය වන බව අපගේ හැඟීම යි. මේ අනුව සමන් දෙවියන් පිළිබඳ ඓතිහාසික වංශකතා විසින් කරනු ලබන විස්තර සහ මහියංගණය ප්‍රදේශයේ ජනතාව අතර එම දෙවියන් පිළිබඳව ශේෂව ඇති ජනශ්‍රැති හා පුරාණෝක්ති සංසන්දනය කරමින් තවදුරටත් කරගෙන යන පර්යේෂණයකට අදාළ ව මේ වන විට එක්රැස් කර ඇති දත්ත පදනම් කරගෙන ලියැවෙන්නා වූ මේ ලිපියේ මූලික අරමුණ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය හා සම්බන්ධව සමන් දෙවියන්ගේ මහියංගණ භූමිකාව සම්බන්ධයෙන් ලංකාවේ ප්‍රාග් බෞද්ධ ඓතිහාසික යුගය පිළිබඳ මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවල දී නොකියවෙන කතා පුවත හඳුනා ගැනීමයි. මහියංගණයේ ඓතිහාසික මහ සමන් දේවාලය ආශ්‍රිතව සිදු වන පුද-පූජා සහ යාතුකර්මවලින් පිළිබිඹු වන ඓතිහාසික දේශපාලනික සහ සමාජ-සංස්කෘතික ක්‍රියාවලිය හඳුනා ගැනීම තවත් අරමුණකි. එසේම, සමන් දෙවිඳුන් පිළිබඳ මහියංගණයේ ජනතාව අතර, විශේෂයෙන් ම අධිපතිවාදී ලේඛනවල 'ප්‍රාථමික' ජන කොටසක් ලෙස හඳුන්වා ඇති සහ 'නොදියුණු,' හා 'අශිෂ්ට' යන විශේෂණවලින් ජනප්‍රිය කතිකාවේ දී හඳුන්වන වැදි ප්‍රජාව අතර තිබෙන ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තවල සමාජ-මානව විද්‍යාත්මක වැදගත්කම උපුටා දැක්වීමත් මෙම පර්යේෂණ ලිපියේ අරමුණු අතර වේ.

ඉහත සඳහන් පර්යේෂණ අරමුණුවලට අදාළ ව මෙහි දී මූලික පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ මහියංගණයේ දී සමන් දෙවිඳුන් පිළිබඳ කියැවෙන ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවල වැදගත්කම කුමක් ද යන්න යි. එම මූලික පර්යේෂණ ගැටලුවට අදාළ ව, මහියංගණයේ වැද්දන් සහ සමන් දෙවිඳුන් අතර ඇති සම්බන්ධතාව කුමක් ද? බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහියංගණ ගමන සිහි වනු වස් උන් වහන්සේගේ කේශ ධාතු තැන්පත් කර තමන් ඉදි කළ ඉන්ද්‍රනීල චෛත්‍යය සහිත මහියංගණයේ දී සමන් දෙවියන් අවශේෂ දෙවියකු බවට පත් වෙද්දී එම දෙවිඳුන්ගේ සොයුරිය යැයි කියන මහලොකු මැණියන් බලවත් වී ඇත්තේ ඇයි යන පර්යේෂණ ප්‍රශ්න කේන්ද්‍ර කර ගෙන මෙම ලිපියේ ඉදිරි ගලා යාම සිදු වෙයි.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ඉහතින් සඳහන් පර්යේෂණ ගැටලුවලට අදාළ ඓතිහාසික සමාජීය සහ දේශපාලනික ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ පසුබිම මතු කර ගැනීම පිණිස සම්මුඛ සාකච්ඡා ඔස්සේ මහියංගණයේ ජන කණ්ඩායම් අතර දිගු කලක් තිස්සේ පැවත විත් ශේෂව පවතින ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති එක්රැස් කිරීමට සමගාමීව ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ආශ්‍රිත ව තොරතුරු එක්රැස් කිරීම ආරම්භ කළේ 2017 වසරේ සිට ය. යොදා ගන්නා ලද්දේ සාම්ප්‍රදායික සමාජවිද්‍යාත්මක පර්යේෂණවල දී භාවිත කෙරෙන ක්‍රමවේදීය රටා ඉක්මවා යන ක්‍රමවේදීය ආකෘතියකි. ඒ අනුව, මහියංගණයේ ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති සමග මහාවංසය ඇතුළු වංශකතාවල සඳහන් ඓතිහාසික ප්‍රවෘත්ති සංසන්දනය කිරීම ඔස්සේ වැද්දන් සහ සමන් දෙවිඳුන් අතර ඇති සම්බන්ධය, මහියංගණයේ දී සමන් දෙවියන් අවශේෂ දෙවියකු බවට පත්වීම සහ එම දෙවිඳුන්ගේ සොයුරිය යැයි කියන මහලොකු මැණියන් බලවත් වීම හා සම්බන්ධ ඓතිහාසික, දේශපාලනික, සමාජ-සංස්කෘතික ක්‍රියාවලිය පරීක්ෂා කර ඇත්තේ මේ දෙආකාරයක මූලාශ්‍රය ආශ්‍රිත ව පවතින ප්‍රතිවිරෝධතා ඉස්මතු කරමින් ඒවායේ දී යටපත් වී ඇති අරුත් ගවේෂණය කිරීම අරමුණු කර ගනිමිනි. එහි දී අනුගමනය කරන ලද්දේ ඇමෙරිකානු සමාජවිද්‍යාඥයෙකු වන සී. රයිට් මිල්ස් (1959) පවසන ආකාරයේ පරිකල්පනාත්මක විශ්ලේෂණයකි.

සාහිත්‍යයික විමර්ශනය: සමන් දෙවියන් පිළිබඳ ඉතිහාසය සහ විද්වත් මත

ඓතිහාසික වංශකතාවල දී ලාංකේය බෞද්ධ දේව මණ්ඩලයේ ප්‍රමුඛ දෙවියකු බවට පත් කරන ලදු ව 'සුමන' යන්නට පර්යාය නාම සහිත ව 'සමන් බොක්සැල්,'[2] 'මහා සුමන,' 'යක්ඛ සුමන' යනාදි නම්වලින් ද හඳුන්වා ඇති සමන් දෙවියන්ගේ ප්‍රභවය පිළිබඳ ව ඉතිහාසයේ විවිධ යුගවල දී විවිධ අදහස් මතු වී තිබිණි. මහායානික බෞද්ධාගමේ බලපෑම

[2] "සිද්ධ කිහි රැළි සමන් බොක්සැල් විභීසණ සිව්වරම් රජ නිති" යනුවෙන් ආරම්භ වන වදන් කවි පොතේ එන කවියේ කිය වේ. බලන්න: *ගන දෙවි හැල්ල සහ වදන් කවි පොත* (සංස්: තුම්බෝවිල ධම්මරතන හිමි). දෙහිවල: ශ්‍රීදේවී ප්‍රින්ටර්ස්

ලැබීමත් සමඟ මහායානික 'සමන්තභද්‍ර' බෝධිසත්වයන් ජනප්‍රිය වීමට විකල්පයක් වශයෙන් මහා විහාරිකයන් විසින් දේශීය දෙවියකු වූ සමන් දිව්‍යරාජයා ජනප්‍රිය කරන්නට ඇතැ'යි චන්ද්‍රා වික්‍රමගමගේ (2006) අදහසක් ඉදිරිපත් කර ඇත. ජයවර්ධනපුර රාජධානි සමයෙන් පසු සමන් දෙවියන් රාමායනයේ කියවෙන 'රාම' කුමරුගේ සොයුරු 'ලක්‍ෂමන' යැයි මතයක් ද ඇති විය. සමන් දෙවියන් රාම සොහොයුරු ලක්‍ෂමන යැයි සවැනි පැරකුම්බා යුගයට අයත් සපරගමු මහ සමන් දේවාල සන්නසේ ද සඳහන් අතර එම අදහස වත්මන් රත්නපුර සමන් දේවාලයේ සමන් දෙවියන් වෙනුවෙන් කරන යාතිකාවේ දී පවා කියවේ. එසේ ම සමන් යනු 'උපුල්වන්' දෙවිඳුන්ගේ මලණුවන් ය යන විශ්වාසයක් ද ගොඩ නැගී තිබිණි (සාසනරතන හිමි, 1999; ධර්මදාස සහ තුන්දෙනිය, 1993; රත්නපාල, 1996, 1992). කෝට්ටේ යුගය වන විට මේ දෙවියන් ලක්දිව සතර වරම් දෙවිවරුන් අතුරෙන් කෙනෙකු ලෙස පිළිගෙන තිබිණි.[3]

19 වන සියවස වන විට සමන් දෙවියන්ගේ අනන්‍යතාව පිළිබඳ ව පුළුල් ශාස්ත්‍රීය කතිකාවක් ගොඩනැගී තිබිණි. එම කතිකාවට ඇතැම් විට ලංකාවෙන් පිටස්තර අය පවා දායක වූ බව පෙනේ. උදාහරණයක් ලෙස එඩ්වර්ඩ් උප්හම් (Edward Upham) 1829 දී The History and Doctrine of Buddhism යනුවෙන් ලියූ කෘතියේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දෙවන ලංකාගමනය හා සම්බන්ධ ව මහාවංසයේ සඳහන් වන 'සමිද්ධි සුමන' දෙවියන් සහ සමන් දෙවියන් එක් අයෙකැ'යි සඳහන් කර ඇත (උපුටා ගැනීම Paranavithana, 1952).[4] වරම් දෙවිවරුන් සතර දෙනා අතුරින් එක් අයකු වශයෙන් සමන් දෙවියන් නැගෙනහිරට අධිපති දෙවියා බව හෙන්රි පාකර් (Parker, 1909) සඳහන් කරයි. සෙනරත් පරණවිතාන මුල දී සමන් දෙවියන් යනු, සමන්තභද්‍ර මහායාන බෝධිසත්වයන් යැයි පිළිගත්ත ද (Paranavithana, 1928) පසු ව ඔහු එම අදහස බැහැර කළේ ය. එසේ ම සමන් දෙවියන් යනු රාමගේ සොහොයුරු ලක්ෂ්මනය යන අදහස ද ඔහු ප්‍රතික්‍ෂේප කරයි. The God of Adam's Peak යන මැයෙන් පරණවිතාන 1952 දී ලියූ කෘතියේ දී සමන් දෙවියන්ගේ අනන්‍යතාව පිළිබඳ මෙම මත ගොඩනැගුණු ආකාරය විශ්ලේෂණාත්මක ව පෙන්වා දෙමින් එම මත ප්‍රතික්ෂේප කර ඇත.

---

[3]

මහත් තෙදැති පුල්වන් සුරිඳු මුල්	කොට
දිමුත් සමන් බොක්සල් සුරිඳු නෙත්	කොට
සවත් සුරිඳු විබිසණ ඈ සුරන්	හට
පිරිත් කියා පින් දී සිත සතුටු	කොට

හංස සංදේශයේ එන මෙම කවියට අනුව සමන් දෙවියන් එකල ලක්දිව සතර වරම් දෙවිවරුන් අතුරෙන් කෙනෙකු ලෙස පිළිගෙන තිබූ බව පෙනේ. බලන්නඃ *හංස සංදේශය* (සංස්ඃ සී. ඊ. ගොඩකුඹුර). කොළඹඃ සීමාසහිත ඇපොතිකරීස් සමාගම

[4] එඩ්වර්ඩ් උප්හම්ගේ මෙම අදහස මට කියවීමට ලැබුණේ සෙනරත් පරණවිතාන ලියූ The God of Adam's Peak (1952) කෘතියෙනි. උප්හම්ගේ The History and Doctrine of Buddhism කෘතිය සොයාගැනීමට නොහැකි වූ නිසා උපුටා ගැනීම පරණවිතාන ලෙස සඳහන් කර ඇත.

එම කෘතියේ දී ද, එයින් අනතුරුව ලියූ වෙනත් ලේඛනවල දී ද පරණවිතාන සමන් යනු පුරාණ වෛදික දෙවියෙකු වන 'යම' යැයි සඳහන් කරන අතර එම මතය සනාථ කිරීම සඳහා පුරාවිද්‍යාත්මක සහ සාහිත්‍යයික මූලාශ්‍රය රැසක් උපයෝගී කර ගනී. පරණවිතානගේ එම මතය පහසුවෙන් ප්‍රතික්ෂේප කළ නොහැකි යැයි එස්. ජී සමරසිංහ (1992) සඳහන් කරයි. එහෙත් එම මතය ද විවාදාපන්න ය. තවත් විද්වතුන් ගණනාවක් මහාවංසය ඇතුළු වංශකතා පුවත් විශ්ලේෂණය කරමින් සමන් දෙවියන් බවට පත් වූයේ බුදුරදුන් ලක්දිවට වැඩම කළ අවස්ථාවේ මෙහි සිට, බුදුසරණ ගිය ජන ප්‍රධානියකු බව තහවුරු කිරීමට උත්සාහ ගෙන තිබේ (රත්නපාල, 1996, ධර්මදාස සහ තුන්දෙනිය, 1993; අදිකාරම්, 1963). එම අදහස එක්තරා ප්‍රමාණයකට නිවැරදි ය. එහෙත් අප ඉහතින් සඳහන් කළ ලංකාවේ පූර්ව බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරකරණ ක්‍රියාවලිය තුළ සිදු වූ, එහෙත් මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවල දී නොකියවෙන, අතිශයින් වැදගත් සමාජීය සහ දේශපාලනික ක්‍රියාවලිය ආශ්‍රිත ව සමන් දෙවියන් ස්ථානගත කිරීම හෝ එවැනි ස්ථානගත කිරීමක් ඔස්සේ එම දෙවියන්ගේ අනන්‍යතාව සොයා යාමක් ඉහත උත්සාහයන් ආශ්‍රිත ව දැක ගත නොහැකි ය.

මහියංගණයේ සමන් දෙවියෝ

මහියංගණය සහ ඒ අවට ප්‍රදේශවල ජනතාව අතර ඇති ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලට අනුව එම සමන් දෙවියන් යනු, අනෙකකු නොව ඔවුන්ගේ ආදිතමයෙකි. පුරාවිද්‍යාත්මක සහ සාහිත්‍යයික මූලාශ්‍රය ඔස්සේ සමන් දෙවියන්ගේ සම්භවය සොයා යාමට උත්සාහ කළ විද්වතුන් මෙම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති කෙරෙහි වඩාත් ගැඹුරින් අවධානය යොමු කළේ නම්, එම දෙවියන් පිළිබඳ ඔවුන්ගේ මතවාද වෙනස් වන්නට ඉඩ තිබුණි. විශේෂයෙන් ම දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ ථේරවාද මෙන් ම මහායාන බෞද්ධ සම්ප්‍රදායේ සහ ඉන්දියානු සංස්කෘතික ප්‍රවාහයේ බලපෑමට හසු වූ රටේ උතුරුදිග තැනිතලාව, බටහිර ප්‍රදේශය සහ සබරගමු පෙදෙස්වල මෙන් නොව මහියංගණ ප්‍රදේශයේ ජනතාව අතර සමන් දෙවියන් පිළිබඳ විද්වත් මහා සම්ප්‍රදායේ කියැවෙන ප්‍රවාදවලට පිටස්තර ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති රැසක් අදට ද ඉතිරි ව තිබේ. එම ජනතාව අතර පැවති එවැනි ජනශ්‍රැති මූලාශ්‍රය කෙරේ විද්වතුන් අවධානය යොමු කළේ නම් සමන් දෙවියන්ගේ මේ දේශීය ප්‍රභවය පමණක් නොව බුදුරජාණන් වහන්සේ ලංකාවට පැමිණීම සහ මහියංගණයේ දී යක්ෂයන් දමනය කොට වසර පන්දහසක් බුදුදහම ආරක්ෂා වන භූමිය පූජනීයත්වයට පත් කිරීම හා සම්බන්ධ කතා පුවතට අමතරව පුරාණ ලංකාවේ සිදු වූ අතිශයින් ම වැදගත් දේශපාලනික සහ සංස්කෘතික වෙනස්වීම් ග්‍රහණය කර ගන්නට ද ඔවුන්ට හැකි වන්නට තිබුණි. සමහර විට ඔවුන්ට එම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති පිළිබඳ ව අසන්නට ලැබුණ ද ඒවා කෙරෙහි එතරම් අවධානයක් යොමු නොකරන්නට ඇත. සමන් දෙවියන් පිළිබඳ බෙහෙවින් විස්තරාත්මක විශ්ලේෂණයක් සිදු කළ සෙනරත් පරණවිතාන The God of Adam's Peak යන සිය කෘතියේ දී මහියංගණ-

අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ පිදුම් ලබන සමන් දෙවියන්ගේ සහෝදරිය යැයි සැලකෙන මහලොකු මැණියන් පිළිබඳ සිය නිරීක්ෂණ මෙසේ සඳහන් කර ඇතඃ "...මහලොකු අක්කා නමින් හැඳින්වෙන දේවතාවිය සමන් දෙවියන්ගේ වැඩිමහල් සොහොයුරිය යි. මේ දේවාලයේ දී වෙනත් දේවතාවියකට වැඳුම් පිදුම් නොකෙරේ. මා දන්නා තරමින් තමාගේ සහෝදරිය සමග එකට වැඳුම් පිදුම් ලබන දෙවියකු සිටින ලංකාවේ තිබෙන එක ම දේවාලය ද මෙය යි" (Paranavithana, 1952). මේ විස්තරය හැර පරණවිතානට මහියංගණයේ සාමාන්‍ය ජනයා අතර මහලොකු මැණියන් සහ සමන් දෙවියන් අතර සම්බන්ධය පිළිබඳ පැවති තවත් ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති ශ්‍රවණය කිරීමට ලැබෙන්නට ඇතත් සිය විශ්ලේෂණවල දී සාහිත්‍යයික සහ පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය කෙරේ වැඩි අවධානයක් යොමු කළ නිසා දෝ එම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති කෙරේ ඔහු එතරම් අවධානයක් යොමු කළ බවක් පෙනෙන්නට නැත. එම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කරනු ලැබුයේ ලංකාවේ මුල් ම පදිංචිකරුවන් හෙවත් ආදිවාසීන් යැයි සැලකෙන වැදි ජනතාව පිළිබඳ විසම්මුතික කියැවීමක යෙදුණු ගණනාථ ඔබේසේකර විසිනි (2002b, 2002c).[5]

ඔබේසේකර වැදි ජනතාවගේ ප්‍රාථමිකත්වය පිළිබඳ ව ලියූ සිය ලේඛනවල දී පෙන්වා දෙන පරිදි, මහියංගණ-මහඔය ප්‍රදේශයේ වැද්දන් ප්‍රකාශ කරන්නේ ශ්‍රේෂ්ඨ දෙවියකු වන සමන් දෙවියන් මෝඩ ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේට ලංකාවට වඩින ලෙස ඇරයුම් කිරීමට පෙර, ඔහු තමන්ගේ ම මුතුන් මිත්තකු වී සිටි බවයි. සමන් දෙවියන් යනු, ඔවුන්මාතෘ දෙවඟන සේ සලකන මහ ලොකුවෝ නැතහොත් මහ කිරිඅම්මාගේ බාල සොහොයුරෙකි. එහෙත් ඔහු සිංහලයන්ගේ ද ප්‍රධාන පෙළේ දෙවියෙකි (ඔබේසේකර, 2018bඃ 267). තමන් පැවත එන්නේ වැදි ජනතාවගෙන් බව පවසන මහියංගණය සහ ඒ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශවල වර්තමානයේ සිංහල යැයි හඳුන්වා ගන්නා ජනතාව විශ්වාස කරන්නේ ද සමන් දෙවියන් යනු වැදි ජනතාවගේ ආදිතමයකු බවයි. මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ ප්‍රධාන කපු මහතා වන මද්දුමබණ්ඩා මහතා සහ එම දේවාලයේ තවත් කපු මහතකු වන ලයනල් බණ්ඩාර යන දෙදෙනාම ප්‍රකාශ කරන්නේ අමුඩ නොගසන නමුදු තමන් ද වැද්දන් බවත්, සමන් දෙවියන් ද වැද්දන්ගෙන් පැවත එන තමන්ගේ ම කෙනෙකු බවත් ය.

---

[5] මෙම ලිපියට අදාළ ව අප විසින් පරිශීලනය කරන ලද ගණනාථ ඔබේසේකරගේ 2018a, 2018b, 2018c යන ලේඛන මුලින් ම පළ වී ඇත්තේ පිළිවෙළින් 1984, 2002 සහ 2004 වසරවල දී ඉංග්‍රීසි බසිනි. එම ලේඛන සිංහල බසට පරිවර්තනය කරන ලදු ව 2018 වසරේ දී *"ගණනාථගේ රචනාඃ ගණනාත් ඔබේසේකර විසින් රචිත ලිපි දොළොසක සිංහල පරිවර්තනය"* යන මැයෙන් කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ සමාජීය විද්‍යා පීඨ පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය විසින් පළ කරන ලද ප්‍රකාශනයේ පළ විය. මෙහි දී පරිශීලනය කර ඇත්තේ ඔබේසේකරගේ ලිපිවල එම සිංහල පරිවර්තන යි.

සමන් දෙවියන් සමග තමන්ට ඇති සම්බන්ධය පිළිබඳ කියන මහියංගණ-මහඔය ප්‍රදේශයේ වැද්දන්ගේ ප්‍රකාශයෙන් තවත් ඉතා වැදගත් ප්‍රවාදයක් මතු වේ. එනම්, ශ්‍රේෂ්ඨ දෙවියකු වන සමන් දෙවියෝ බුදුරජාණන් වහන්සේට ලංකාවට වඩින ලෙස ඇරයුම් කළෝ ය යන ප්‍රවාදය යි. මේ ප්‍රකාශය කරන්නේ මහියංගණ-මහඔය ප්‍රදේශයේ වැද්දන් පමණක් නොවේ. වර්තමානයේ සිංහල යැයි හඳුන්වන මහියංගණ ප්‍රදේශයේ පාරම්පරික ජනතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ මහියංගණයට පැමිණීම පිළිබඳ ව දරන මතය ද වැද්දන්ගේ ප්‍රකාශයට සමාන ය. අමුඩ නොගසන නමුදු තමන් ද වැද්දන්ගෙන් පැවත එන්නේ යැයි කියන මද්දුමබණ්ඩා කපු මහතාට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ මහියංගණයට පැමිණියේ සමන් දෙවිඳුන්ගේ ඇරයුමෙනි. එම ඇරයුම පිළිබඳ ඔහුගේ අදහස වැද්දන්ගේ අදහසට වඩා විස්තරාත්මක ය. ඔහුට අනුව සමන් දෙවිඳුන් බුදුරජාණන් වහන්සේට මහියංගණයට වඩින ලෙස ඇරයුම් කළේ මහියංගණ ප්‍රදේශයේ සිටි යක්ෂ ගෝත්‍රික කණ්ඩායම් දෙකක් අතර ඇති වූ ගැටුමක් සංසිඳුවීමට ය.[6] මද්දුමබණ්ඩාගේ මේ ප්‍රකාශය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දෙවන ලංකාගමනයට අදාළ ඓතිහාසික වංශකතා විස්තරකරනයට, එනම් නාගදීපයේ නා රජවරුන් දෙදෙනෙකු අතර මැණික් පුටුවක් අරභයා ඇති වූ සටන සංසිඳුවීමට කැලණියේ 'මණිඅක්ඛික' නා රජුගේ ඇරයුමෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවන වරට ලංකාවට පැමිණියහ යන්නට යම් සමානත්වයක් තිබේ. එසේ ම එමගින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු ලංකාගමනය පිළිබඳ ඓතිහාසික වංශකතා විස්තරය සහ ඒ අනුව ලංකාවේ ගොඩනැගී ඇති ජනප්‍රිය පිළිගැනීම අභියෝගයට ලක් වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලංකාවට වැඩම කිරීම හා යක්ෂයන් දමනය කිරීම පිළිබඳ මහියංගණයේ ජනතාව අතර පවතින ප්‍රවාදය ඒ පිළිබඳව විචිත්‍රවත් මහාවංස කතා ප්‍රවෘත්තියට සහ එය පදනම් කර ගෙන පසු ව ලියවුණු ඓතිහාසික ලේඛනවල[7] සඳහන් ව ඇති අතිශයෝක්ති සහගත විස්තරකරණයට වඩා තරමක් වෙනස් ය. මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ ප්‍රධාන කපු මහතා වන මද්දුමබණ්ඩා විසින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මහියංගනයට වැඩම කිරීමෙන් පසු ව සිදු වූ දේවල් පිළිබඳ ව විස්තර කරන ලද්දේ පහත ආකාරයට ය;

> බුදුරජාණන් වහන්සේ පෑ ප්‍රාතිහාර්යය නිසා යක්ෂයෝ දැවෙන්නටත්, වෙවුලන්නටත් වූහ. විකාරයෙන් දොඩමින් සී සී කඩ දුවන්නටත් වූ අතර පත්ව ඇති අසීරුතාව තම ගැලවුම්කරුවා වූ සමන් දෙවිඳුන්ට දන්වා සිය ජීවිත බේරා දෙන්නැයි ඉල්ලූහ. එහෙත් එම ඉල්ලීමට සමන් දෙවිඳුන් සිනහ වූවා පමණි. දුකට පත් මොහොතේ දී තම නායකයා තමන්ට සිනාසීම පිළිබඳව කිපුණු යක්ෂයෝ සමන් දෙවිඳුන්ට දුනු

[6] මද්දුමබණ්ඩා කපු මහතාට අනුව මේ ගැටුම ඇති වී තිබෙන්නේ මහියංගණයට ආසන්න ව පිහිටා ඇති 'යහන්ගල' සහ 'කොඩියබැන්දගල' නම් ප්‍රදේශ දෙකක ස්ථානගත ව සිටි යක්ෂ ගෝත්‍රික කණ්ඩායම් දෙකක් අතර ය.

[7] බලන්න *පූජාවලී* පිටු 482-3 (සංස්: ඒ. වී. සුරවීර ඇතුළු අය) (1998) කොළඹ: ජාතික පුස්තකාල සේවා මණ්ඩලය

> ඊතලවලින් විදින්නටත්, රිටිවලින් පහර දෙන්නටත් වූහ. ඒ කිසිවකින් සමන් දෙවිඳුන්ට උපද්‍රවයක් නොවීය. මේ මොහොතේ තම සොහොයුරා බේරා ගන්නේ 'මහලොකු මැණියන්' විසිනි. මේ සියල්ල දර්ශනය කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ යක්ෂ ගෝත්‍රික පිරිස දමනය කොට පලවා හැරියහ. දැඩි සේ සිරුර ගිනි ගෙන දැවෙන්නට පටන් ගත් බැවින් මෙම පිරිස අසල ඇති මහවැලි ගඟට පැන එතෙර වී පලා ගියහ. ඔවුන් යළි නැවතුණු තැන හුන්නස්ගිරි කන්දයි.

ලාංකේය පූර්ව බෞද්ධ ඉතිහාසය පිළිබඳ ව මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවල කියැවෙන විචිත්‍රවත් විස්තරකථන සමග සංසන්දනය කිරීමේ දී එම වංශකතාවල නොකියවෙන එහෙත්, මහියංගණය ප්‍රදේශයේ ජනතාව අතර තවමත් පවතින මේ ජනශ්‍රැතිවල කියැවෙන සිත් ඇදගන්නා සුලු කාරණා ගණනාවක් තිබේ: එදා මහියංගණයට රැස් ව සිටි යක්ෂයෝ සිය ගැලවුම්කරුවා ලෙස සමන් දෙවියන් සැලකූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රාතිහාර්යය නිසා පීඩාවට පත් යක්ෂයන්ගේ පිහිටට සමන් දෙවියන් නොපැමිණීම නිසා සිය ගැලවුම්කරුවා කෙරෙහි කෝපයට පත් වන යක්ෂයෝ ඔහුට පහර දෙති. අවසානයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රාතිහාර්යයෙන් පීඩාවට පත් ව සිය ගැලවුම්කරුවාගෙන් ද පිහිටක් නොලැබ ඔවුහූ පලා යති. ජනප්‍රවාදයට අනුව ඔවුන් පලායන්නේ මහියංගණයෙන් තරමක් ඔබ්බෙහි පිහිටි හුන්නස්ගිරි කන්දට ය. මහියංගණයට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පැමිණීමත්, එහි දී යක්ෂයන්ගේ සහ සමන් දෙවියන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයත් පිළිබඳ ව ඓතිහාසික වංශකතාවල දී සහ මහියංගණයේ ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවල දී කියවෙන එකිනෙකට වෙනස් මෙම කතිකා දෙකට අදාළ ව සැබවින් ම සිදු ව ඇත්තේ කුමක් ද? මේ කතිකා දෙකට යටින් සැඟ ව ඇති සැබවින් ම සිදුවන්නට ඇතැ'යි සිතිය හැකි දෙය කුමක් දැ'යි අනාවරණය කර ගැනීමේ දී ලංකාව යැයි හඳුන්වන භූමියට ආසන්න වෙනත් භූමි ප්‍රදේශවලින් ජන කණ්ඩායම් පැමිණීම සහ ඔවුන් තමන්ට ආගන්තුක වූ භූමියක ස්ථාපිත වීමට උත්සාහ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ආශ්‍රිත ව සැබවින් ම සිදු වූයේ කුමක් දැ'යි විශ්ලේෂණය කිරීමට සිදු වේ. මේ ක්‍රියාවලිය ජන කණ්ඩායමක් නව භූමි ප්‍රදේශයකට පැමිණ ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීමේ අර්ථයෙන් පමණක් නොව එම නව භූමි ප්‍රදේශය බලවත් සංස්කෘතියකට නිරාවරණය වීම යන අර්ථයෙන් ද සලකා බැලිය යුතු ය.

ලංකාවට ජන කණ්ඩායම් පැමිණීම සහ ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීමේ ඉතිහාසය

මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවලට අනුව, ලංකාවේ මනුෂ්‍ය ශිෂ්ටාචාරය ආරම්භ වන්නේ විජය ඇතුළු සත් සියයක පිරිසක් ලංකාවට පැමිණීමත් සමග ය. එම වංශකතාවල කියවෙන ආකාරයට, බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑ දිනයේ දී විජය ඇතුළු පිරිස ලංකාවට ගොඩබසිති. විජය ඇතුළු පිරිසේ ආරක්ෂාව සඳහා කටයුතු සැලසීම බුදුරජාණන් වහන්සේ ශක්‍රයාට පවරන්නේ බුදු සසුන වසර පන්දහසක් කල් පවතින්නේ ලංකාද්වීපයේ

යැයි දිවැසින් දුටු හෙයිනි. ශක්‍රයා ඒ කාර්යය උපුල්වන් දෙවිඳුන්ට පවරයි. විජය ඇතුළු පිරිස මෙරටට ගොඩබට අවස්ථාවේ දී පරිබ්‍රාජක වෙසින් සිටි උපුල්වන් දෙවිඳුන් මුණගැසේ. ඔහුගෙන් මේ කවර දිවයිනක් ද'යි අසන විජයට ලැබෙන පිළිතුර මේ ලක්දිව බවත් මෙහි මිනිසුන් නොමැති බවත් ය. අනතුරුව තම්බපණ්ණියට ගොඩබසින විජයට යක්ෂ ස්ත්‍රියක වන කුවේණිය හමු වෙයි. මේ හමුවීම පිළිබඳ මහාවංසයේ සඳහන් විචිත්‍රවත් විස්තරයේ යක්ෂ නමැති අමනුෂ්‍ය කොට්ඨාසය සතු අසාමාන්‍ය හැකියාවන් පිළිබඳ අදහසක් ගැබ් වේ: කුවේණියගේ සේවිකාවක් බැල්ලකගේ වෙස් ගෙන විජයගේ පිරිස නොමග යවයි. කුවේණිය විජයගේ සත්සියයක් පිරිස අතුරුදහන් කරයි. එහෙත් යක්ෂණියකට රැවටිය නොහැකි වූ විජය, කුවේණිය බියගන්වා දමනය කර ඇයගේ සහායෙන් 'සිරිසවත්තු' නම් පුරවරයක සිටි යක්ෂයන් සමූලඝාතනය කර 'තාම්‍රපර්ණියට' ගොස් එහි නුවරක් තනාගෙන වාසය කළේ ය. විජයගේ සහචරයන් ද ජනාවාස පිහිටුවන ලද්දේ යැයි මහාවංසය කියයි.

ලංකාව වෙත පැමිණි මේ සංක්‍රමණික ප්‍රජාවන්ගේ ක්‍රියා කලාපය අවබෝධ කර ගැනීමේ දී ලෝක ඉතිහාසයේ නව ජානපදිකයන් වෙනත් ප්‍රදේශවල ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීමට ගිය විට ඒ ඒ ප්‍රදේශවල වාසය කළ ස්වදේශික ජනයා කෙරේ දක්වා ඇති ප්‍රතිචාර කෙරෙහි මෙහි දී අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වනු ඇත. ලෝක ඉතිහාසයේ දී බලවත් ජන කණ්ඩායම් වෙනත් ප්‍රදේශවල ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීමට ගිය විට ඒ ප්‍රදේශවල වාසය කළ ස්වදේශික ජනයා කෙරේ දක්වා ඇත්තේ එතරම් යහපත් ප්‍රතිචාර නොවේ. අප ඉතාමත් හොඳින් දන්නා මෑතකාලීන ඉතිහාසය තුළ ඇමෙරිකා මහාද්වීපයට සහ ඔස්ට්‍රේලියාවට පැමිණි යුරෝපීය ජානපදිකයන් විසින් ස්වදේශීය ජනයා ඔවුන් පදිංචි ව සිටි ප්‍රදේශවලින් එලවා දැමීම හෝ දහස් ගණනින් ඝාතනය කිරීම මෙන් ම 'පහත් වර්ගයක්' ලෙස අවඥාවට ලක් කිරීම ද සිදු කර ඇත.[8] ඉන්දියාව තුළ ආර්යයන් ව්‍යාප්ත වීමේ ක්‍රියාවලියේ දී ඔවුන් තමන්ට අභිමුඛ වූ දඩයම් කිරීමෙන් සහ ආහාර රැස් කිරීමේ නියැළුණු ජනයා (Hunter gatherers) විනාශ කිරීමේ යෙදුණු බවත් එම පිරිස රාක්ෂයන් ලෙස නම් කළ බවත් පවසන රොමිලා තාපර් (2002) උපුටා දක්වන නිර්මාල් රන්ජිත් දේවසිරි ලංකාවේ වංශකතාවල එන යක්ෂයන් පිළිබඳ තොරතුරු තේරුම් ගත යුත්තේ ද ඒ ආකාරයට බව යෝජනා කරයි (දේවසිරි, 2019: 39-40).

---

[8] 1830 දී ස්වදේශික රතු ඉන්දියානුවන් 125,000ක් ජෝර්ජියා, ටෙනසි, ඇලබාමා, උතුරු කැරොලිනා සහ ෆ්ලොරිඩා යන වත්මන් ඇමෙරිකානු නිරිතදිග ප්‍රාන්ත පිහිටි ප්‍රදේශවල ජීවත් වූහ. ස්වකීය මුතුන් මිත්තන් පරම්පරාගත ව ජීවත් වූ භූමියේ වාසය කළ ඔවුන් අතරින් එම දශකය අවසානයේ දී ඉතා සුළු ප්‍රමාණයක් පමණක් ඉතිරි වූයේ සුදු ඇමෙරිකානුවන්ගේ කපු වගාවට ඉඩම් ලබා ගැනීම පිණිස එම ප්‍රදේශවලින් ඉවත් ව සැතපුම් සිය ගණනක් ඔබ්බෙහි මිසිසිපි නදියට එපිට "ඉන්දියානු භූමි ප්‍රදේශය" ලෙස වෙන් කළ ප්‍රදේශයකට යාමට ඇමෙරිකානු පෙඩරල් ආණ්ඩුව ඔවුන්ට බල කළ බැවිනි. පෙඩරල් හමුදාවේ බලහත්කාරය යටතේ කැස්ස, උණ, පාචනය, කොලරාව සහ සාගින්න සමග Trail of Tears යනුවෙන් හඳුන්වන සැතපුම් 1200කට ආසන්න ඉතා දුෂ්කර, මාරාන්තික මේ ගමන අවසන් වන විට ඔවුන් අතරින් විශාල පිරිසක් මිය ගියහ. https://www.history.com/topics/native-american-history/trail-of-tears Accessed date 08.11.2021

මෙම ලිපියේ දී අප මතු කළ මූලික පර්යේෂණ ගැටලුවලට පිළිතුරු සපයා ගැනීමට සිදු වන්නේ ලංකාවේ පූර්ව ඓතිහාසික යුගයේ දී සිදු වූ මේ පුළුල් සමාජ ක්‍රියාවලිය විශ්ලේෂණය කිරීමෙනි.

වංශකතාකරුවන්ට අනුව විජය ඇතුළු පිරිස මෙරටට ගොඩබට අවස්ථාවේ දී ඔවුන්ට මුණගැසුණු පරිබ්‍රාජක වෙසින් සිටි උපුල්වන් දෙවිඳුන් ලක්දිව මිනිසුන් නොමැති බව පැවසුව ද බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය, යක්ෂයන් දමනය කිරීම සහ සමන් දෙවියන් බුදුන් සරණ යාම පිළිබඳ මහාවංස විස්තරයේ දී ලංකාවේ මුල් පදිංචිකරුවන් දෙකොටසක් ගැන කියවෙයි; එනම්, යක්ෂයන් සහ නාගයන් ය. නාගයන් පිළිබඳ බුදුජාණන් වහන්සේ ලංකාවට වැඩම කළ බව පැවසෙන අවස්ථා තුනේ දී ම සඳහන් වේ. කැලණියේ මණිඅක්ඛික නා රජු උන්වහන්සේ මහියංගණයට වැඩම කළ අවස්ථාවේ සරණ සීලයෙහි පිහිටා සිටියේ යැයි කියැ වේ. නාග ගෝත්‍රිකයන් වෙළඳ කටයුතු හා සම්බන්ධ වූ ජන කොටසක් යැයි සිතිය හැක්කේ වංශකතාවල සඳහන් විස්තරවලට අනුව කැලණිය, නාගදීපය, මහියංගණය යනාදී ඔවුන්ගේ ජනාවාස බොහෝ විට වෙරළාසන්න ව සහ ගංගා තොටුපලවල් ආසන්න ව පිහිටා තිබූ බව හැඟෙන නිසාය.[9] ඉන්දියාවේ දී බුදුරදුන් ජීවමාන ව සිටි කාලයේ වෙළඳ ප්‍රජාව බුදුදහම පිළිගෙන ඊට අනුග්‍රහය දැක්වූ ආකාරයට ම ලංකාවේ දී මේ නාග ගෝත්‍රික වෙළඳ ප්‍රජාව බුදු දහමට අනුග්‍රහය දක්වන්නට ඇතැ'යි සිතිය හැකි ය.[10] ලංකාවේ සිටි යක්ෂ, නාග කොටස් අතරින් ඓතිහාසික වංශකතාවලට අනුව විජය ඇතුළු පිරිස නාගයන් සමග එතරම් බරපතළ ගැටුමක් ඇති කර ගත් බවක් පෙනෙන්නට නැත. නාගයන් යනු වෙළෙන්දන් ය යන අපගේ උපකල්පනය සමග සමගාමී කළහොත් විජය ඇතුළු පිරිසට නාගයන් සමග ගැටුමක් ඇති නොවිය හැකි තත්ත්වය වන්නේ නව සංක්‍රමණිකයන් කෘෂිකාර්මිකයන් සහ ගව පාලනයේ යෙදුණවුන් නිසා මේ දෙකොටස අතර වෘත්තීයමය වශයෙන් ගැටුමක් නැති බැවිනි. කෙසේ වෙතත්, බුදුරජාණනන් වහන්සේගේ ලංකාගමන අවස්ථා තුනෙන් පසුව මහාවංසය ඇතුළු වංශකතා නාගයන් පිළිබඳ ව සඳහන් නොකරයි.[11]

---

[9] මහාවංසයේ බුදුජාණන් වහන්සේ ලංකාවට වැඩම වීම පිළිබඳ කියවෙන කොටස් බලන්න

[10] ඉන්දියාවේ දී බුද්දදහම, ජෛනාගම වැනි ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදායේ ආගම් ප්‍රචාරය වූයේ වෙළඳුන් මාර්ගයෙනි. බුද්ධ, ධම්ම සරණ ගිය උතුරු දනව්වේ සිට පැමිණිය බව කියැවෙන තපස්සු-භල්ලුක වෙළඳ දෙබෑයන් ඔවුන් ලද කේශ ධාතු රැගෙන ශ්‍රී ලංකාද්වීපයට විත් ගිරිහඬු නම් වෙහෙරක් කර වූ බව පූජාවලිය (1998: 140-41) කියයි.

[11] බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමන සිදු වූ අවස්ථා තුනෙන් පසු ව ලංකා ඉතිහාසයේ යම් යම් අවස්ථාවල දී නාගයන් පිළිබඳ සඳහන් නැත්තේ ම නොවේ. දුටුගැමුණු රජු නාග කන්‍යාවක බිරිඳ කර ගත්තේ යැයි පැවසෙන අප්‍රකට ජනශ්‍රැතියක් ලංකා සමාජයේ තිබේ (බලන්න Robinson, 1968). එමෙන් ම සැළලිහිණි සන්දේශයේ දී රාහුල හිමි සැළලිහිණියාට කැලණි නදියේ ඉවුරු අසබඩ හිඳ බුදුගුණ ගයන නාග කන්‍යාවන් දැක ගන්නා ලෙස කියයි. බලන්න සැළලිහිණි සන්දේශයේ 45 පද්‍යය. (සංස: පී. එස්. බී. සේනානායක). කොළඹ: ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ

මනහර නා මෙනෙවිය හිඳ ලවැලි   පිට
ගෙන මිණි වෙන නද නියගින් මැද   රුවට

කෙසේ වෙතත්, වංශකතාවල දී රෞද්‍ර වූ ද අශිෂ්ට වූ ද පිරිසක් යැයි හඳුන්වා දී ඇති යක්ෂයන් සහ මූලික වශයෙන් ස්ථාපිත කෘෂිකර්මාන්තය හෙවත් ඔත් ගොවිතැනෙහි නිරත වූ සහ ගව පාලනයේ ද යෙදුණේ යැයි සිතිය හැකි නව සංක්‍රමණිකයන් අතර ඇති වූ ගනුදෙනුව කුමක් විය හැකි ද? එම ගනුදෙනුව අනිවාර්යයෙන් ම නාගයන් සමග කළ ගනුදෙනුවට මුළුමනින් ම වෙනස් වන්නට ඇත්තේ වංශකතා සැම විට ම රෞද්‍ර සහ අශිෂ්ට යන විශේෂණවලින්හඳුන්වන යක්ෂයන් යැයි සඳහන් කෙරෙන පිරිස අතර කැලෑ, කඳු, හෙල් ඇසුරු කොට ගෙන දඩයමින් සහ ආහාර ද්‍රව්‍ය එක්රැස් කිරීම හා යම් ආකාරයක වගා කටයුතුවලින් ද ජීවත් වූ ජන කොටස් සිටින්නට ඇති බැවිනි (උදා. විජය පැමිණෙන විට කුවේණිය කපු කැටීම). මේ අනුව ස්වකීය ජීවනෝපාය සඳහා සංක්‍රමණිකයන්ට මෙන් ම යක්ෂයන්ට ද භූමිය වැදගත් වූ බැවින් නව සංක්‍රමණිකයන්ගේ පැමිණීමට සහ ස්ථාපිත වීමට එරෙහි ව සෘජු විරෝධයක් ඔවුන් වෙතින් එල්ල වීම අනිවාර්යයෙන් ම සිදුවිය හැකි දෙයකි. කෙසේ වෙතත්, ඇමෙරිකානු භූමිය ඇතුළු ලෝකයේ වෙනත් පෙදෙස්වල යුරෝපීය ජනපදකරණ ක්‍රියාවලියේ දී සහ භාරතයට ආර්යයන් පැමිණීමේ දී සිදු වූ ආකාරයට ම නව සංක්‍රමණිකයන් හා තරග කළ නොහැකි වූ හුදෙක් දඩයම සහ ආහාර එක්රැස් කිරීමෙන් යැපුණු ජනතාවගේ ඉරණම තීරණය වන්නට ඇත. නව සංක්‍රමණිකයන්ගේ ස්ථාපිත වීමට අභ්‍යන්තර සහයෝගය ද තිබෙන්නට ඇති අතර අප පෙර සඳහන් කළ ආකාරයට නව ජානපදිකයන් වෙනත් ප්‍රදේශවල ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීම සඳහා කටයුතු කළ බොහෝ අවස්ථාවල අනුගමනය කළ ඝාතනය කිරීමේ සම්ප්‍රදාය මෙරටදී ද ක්‍රියාවට නැංවී ඇති බව පෙනෙන්නේ විජය-කුවේණි පුරාණෝක්තියේ කියවෙන ආකාරයට කුවේණියගේ සහයෝගය ඇති ව විජය විසින් සිරිසවත්තු පුරයේ සිටි යක්ෂයන් සමූලඝාතනය කරන ලදැයි කියවෙන බැවිනි.

නව සංක්‍රමණිකයන් නව භූමි ප්‍රදේශය තුළ ස්ථාවර ජනාවාස පිහිටුවා ගෙන සිය පැවැත්ම තහවුරු කර ගන්නේ තමන් පැමිණි මුල් භූමි ප්‍රදේශ සමග සම්බන්ධතා ද පවත්වා ගනිමිනි. මේ අනුව සාමාන්‍යයෙන් සිදු වන පරිදි නව භූමි ප්‍රදේශය වෙත තව තවත් සංක්‍රමණ ද සිදු වන්නට ඇතැ'යි උපකල්පනය කළහොත්, දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන් වූ පැරණි පදිංචිකරුවන්ගේ ගොදුරු බිම් තවදුරටත් හැකිලීයාම අනිවාර්යයෙන් ම සිදුවිය හැකි සේ ම එම ක්‍රියාවලිය මේ දෙපිරිස අතර ප්‍රතිවිරෝධතා ඇති වීමට ද හේතු වීම ස්වාභාවික ය. සිය මුල් භූමි ප්‍රදේශවල සිදු වෙමින් පැවති වෙනස්කම්වලින් පෝෂණය වෙමින් සිටි නව පදිංචිකරුවන් ලේඛන කලාව ද ඇතුළු තාක්ෂණික ක්ෂේත්‍රවල දියුණුව ද අත් කර ගෙන සිටින්නට ඇත. විජය ඇතුළු පිරිසට තමන්ගේ මුල් භූමි ප්‍රදේශවල එවකට පැතිරෙමින් තිබූ බුදුසමය සම්බන්ධයෙන් කුමනාකාර ගනුදෙනුවක් පැවතුණේ ද යන්නට සාක්ෂි අපට

කනහෙව ගයන බුදුගුණ ගී මියුරු කොට
සැනහෙව කැලණි ගඟ බඩ මඳ කලක් සිට.

නොමැත. එහෙත් දේවසිරි පෙන්වා දෙන පරිදි ක්‍රි. පූ. 3 වන සියවස වන විට බෞද්ධ භික්ෂූන් සහ බෞද්ධාගමික ප්‍රජාවක් දිවයිනේ බොහෝ ප්‍රදේශවල ව්‍යාප්ත ව සිටියහ (2019: 46). එනමුදු රාජ්‍යය බෞද්ධාගමික රාජ්‍යයක් බවට පත් ව නොතිබිණි. කෙසේ වෙතත් වංශකතාවලට අනුව මිහිඳු හිමියන් මෙරටට පැමිණීමත් සමග එම කාර්යය සම්පූර්ණ විය.[12] පැරණි පදිංචිකරුවන් අබිබවා දේශපාලනික වශයෙන් බලවත් වෙමින් සිටි නව සංක්‍රමණිකයන් බුදුදහම රාජ්‍ය ආගම ලෙස පිළිගත් විට දඩයම සහ සත්ව ඝාතනය හා සම්බන්ධ රැකියා පහත් ලෙස සැලකීමේ මතවාදයක් අධිපති කතිකාව තුළ ගොඩනැගිණි. ඉක්බිති ව මහාවංසය ප්‍රමුඛ වංශකතා නාගයන්ට කළ පරිද්දෙන් ම යක්ෂයන් ද රටේ ඉතිහාසයෙන් ඉවත් කරන බව නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය. කෙසේ වෙතත්, රෞද්‍ර, අශිලාචාර ජන කොට්ඨාසයක් ලෙස නම් කොට පළමු ව 'ගිරි' නම් දිවයිනට පලවා හරින ලද්දේ යැයි පැවසෙන සහ අනතුරුව විජය විසින් සිරිසවත්තු පුරයේ දී සමූලඝාතනය කළ බව පැවසෙන යක්ෂයන් තවදුරටත් බලවත් කණ්ඩායමක් ලෙස ලංකාවේ විසූ බවට සාක්ෂි තිබේ. මහාවංසයේ ම සඳහන් වන පරිදි විජයගෙන් ඇරඹෙන රාජ වංශාවලියේ නියෝජනයක් වන පණ්ඩුකාභය ඔහුගේ ම ඥාතීන් විසින් ඝාතනය කිරීමට නියමිත වූ විට පණ්ඩුකාභයගේ ජයග්‍රහණය සඳහා උපකාරී වූ බලවත් කණ්ඩායමක් ලෙස යක්ෂයන් සහ පිටුවහල් කරන ලද දිසාලා සහ ජීවහත්ථගෙන් ආරම්භ වූයේ යැයි කියන පුලින්දයන් හෙවත් වැද්දන් දායක වී තිබේ.[13] මෙයින් පසු වංශකතාකරුවන් විසින් රෞද්‍ර, අශීලාචාර යන විශේෂණ සහිත ව හඳුන්වන යක්ෂයන් පිළිබඳ තවදුරටත් සඳහන් නොකරන නමුදු 'දඩයක්කාර' ගෝත්‍රිකයන් ලෙස නම් කෙරෙන පුලින්දයන් හෙවත් වැද්දන් ගැන දිගින් දිගට ම සඳහන් කරමින් සිංහල බෞද්ධ රජවරුන්ට සුවිශේෂ සේවයක් කළ සහ එම රජවරුන්ගේ පාලන තන්ත්‍රවල තීරණාත්මක අවස්ථාවල දී බලවත් පිරිසක් ලෙස කටයුතු කළ බව සඳහන් කර ඇත.[14]

---

12 "අරහත් මහින්ද අහසින් වැඩම කොට, රජු (දේවානම්පියතිස්ස, ක්‍රි. පූ. 250-210) දඩයමේ නිරතව සිටි මිහින්තලා කඳු මුදුනට බසින්නේය. රජු බුද්ධාගමට හරවා ගැනුණා පමණක් නොව, මෙකී වැරදි ක්‍රියාව සිදු වූ ස්ථානය දිවයිනේ මුල්ම භික්ෂූන් වහන්සේ උදෙසා ඉදිකැරුණු භාවනා ස්ථානයක් හා බෞද්ධ පූජනීය හා වන්දනා මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත්විය" (ඔබේසේකර, 2018c: 305).

13 ක්‍රි. පූ. 437 දී රාජ්‍යත්වයට පැමිණි පණ්ඩුකාභය රජු ළමාවියේ දී ආරක්ෂා කළ 'චිත්තරාජ' සහ 'කාලවේල' දාසයන් දෙදෙනා කුමරුගේ මාමාවරුන් විසින් මරනු ලැබූ විට බලවත් යක්ෂයන් ව ඉපිද කුමරුන්ට අරක් ගත්තේ යැයි කියන වංශකතා කුමරු සිය මාමාවරුන් සමඟ සටන් කරමින් සිටි කාලයේ අශ්ව වෙස් ගෙන දූම්රක්ගල අවට සැරිසැරූ 'චේතියා' නම් යකින්න අල්ලා ගත් බවත් මාමාවරුන් සමඟ සටන්වල දී මේ යකින්න කුමරුට උපකාරී වූ බවත් කියයි. පණ්ඩුකාභය රජ වූ පසු තමාට උපකාර කළ යක්ෂයන්ට සැළකූ බව ද, වැදි දෙවියා දෙවොලක් කරවා නගරයෙන් උතුරු දිග කඳු ගැට දෙකක් අතර වැද්දන්ගේ ගෙවල් පෙළ තැන වූ බව ද මහාවංශය කියයි. යක්ෂයින්, භූතයින් සමඟ යහළුව සිටි ඒ රජු ඔවුන් සමඟ සම්පත් අනුභව කළ බව මහාවංසය, වංසත්ථප්පකාසිනී ඇතුළු ඓතිහාසික මූලාශ්‍රයවල කියැවේ.

14 මහපැරකුම්බා රජු සේනා සංවිධානය කිරීමේ දී, "නොයෙක් දහස් ගණන් ව්‍යාධ පුරුෂයන් සඞ්ග්‍රාමික කර්ම දක්ෂයන් කරවා ඔවුනට අනුරූප වූ කළුරෙදි සහ දුනු හී ආදිය ද" දුන් බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. දහතුන් වන සියවසේ දී ලියැ වී ඇති දඹදෙණි අස්න සඳහන් කරන පරිදි දෙවන පැරකුම්බා රජුගේ සේවාවෙහි නියුක්ත වූවන් අතර වැද්දන් සිටි බව පෙනේ

මේ සිදුවීම් සියල්ල මෙසේ සාරාංශගත කළ හැකි ය; ස්වදේශික දඩයක්කරුවන්, ආහාර එක්රැස් කරන්නන් මෙන් ම වගා කරන්නන් ද විය හැකි පිරිස සහ ලංකාවට පැමිණි නව සංක්‍රමණිකයන් අතර ප්‍රතිවිරෝධතාවල ප්‍රතිඵලය වන්නට ඇත්තේ නව සංක්‍රමණිකයන් හා තරග කළ නොහැකි වූ පිරිසේ පසුබැසීම සහ නව සංක්‍රමණිකයන්ගේ බලවත් සංස්කෘතිය සහ අර්ථ ක්‍රමය පෙර කී පිරිසේ සංස්කෘතිය සහ අර්ථ ක්‍රමය අබිබවා තහවුරු වීම යි. එම තහවුරු වීමත් සමග නව සංක්‍රමණිකයන් ව්‍යාප්ත වූ ප්‍රදේශවල විසූ ස්වදේශික ප්‍රජාව ද ක්‍රමයෙන් අධිපතිවාදී අර්ථ ක්‍රමය සහ සංස්කෘතිය තුළට ඇද ගනු ලැබිණි.[15] කෙසේ වෙතත් මේ අධිපතිවාදී බලවත් සංස්කෘතියට සහ අර්ථ ක්‍රමයට අනුගත වීම ප්‍රතික්ෂේප කළ පිරිස වනගත ප්‍රදේශවල තවදුරටත් සිටින්නට ඇතුවා සේ ම වැදගත් ම කාරණයක් වන්නේ එම සංස්කෘතිය සහ අර්ථ ක්‍රමයට අනුගත නොවූ සහ වංශකතාකරුවන් විසින් යක්ෂයන් යැයි නම් කළ දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන් ක්‍රමයෙන් රටේ ගිනිකොන දිග පෙදෙසට පසු බැස ගිය බවට සලකුණු තිබීම යි. ක්‍රි. ව. 7 වන සියවසේ දී දේශාටක චීන බෞද්ධ භික්ෂුවක වූ 'හියුං-සාන්' ලංකාව පිළිබඳ ලියූ විස්තරයේ දී යක්ෂයන්ගේ මෙම පසු බැස යාම පිළිබඳ ව සඳහන් කරයි (බුද්ධදත්ත, 2000). මේ ගිනිකොණ දිග පෙදෙසට මහිංයගණය අයත් නමුණුකුල ප්‍රදේශයෙන් දකුණට වන්නට පිහිටි ඌව-වෙල්ලස්ස ප්‍රදේශ, මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කය මෙන් ම වත්මන් මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයට අයත් ප්‍රදේශ බෙහොමයක් ද සහිත ව සාම්ප්‍රදායික ව වැද්දන් වාසය කළ 'වැදි රට' හෙවත් 'මහ වැදි රට' යනුවෙන් හඳුන්වන ලද ප්‍රදේශ අයත් විය.

දැන් නැවතත් මහිංයගණයේ සමන් දෙවියන් පිළිබඳ අපගේ සාකච්ඡාවට යොමු වෙමු. මෙම පර්යේෂණ ලිපිය ආරම්භයේ දී අප මතු කළ ප්‍රධානතම ගැටලු වූයේ බුදුරජානන් වහන්සේ සරණ ගිය සහ උන් වහන්සේගේ කේශ ධාතු තැන්පත් කොට තමන් විසින් නිර්මාණය කළේ

(මීගස්කුඹුර, 1985). උඩරට රාජධානි සමයේ දී වැද්දන් රජු සමග සමීප සම්බන්ධතා පැවැත් වූ බවත් තීරණාත්මක අවස්ථාවල දී රජු විශ්වාසය තැබුවේ වැද්දන් මත බවත් ඔබේසේකර සඳහන් කරයි. බලන්න; ඔබේසේකර 2018b.

15 ජයග්‍රාහී නව සංක්‍රමණික පදිංචිකරුවන් උතුරුදිග තැනිතලාව ඇතුළු දිවයිනේ බොහෝ ප්‍රදේශවලට ව්‍යාප්ත වන අතර එම ප්‍රදේශවල සිටි මුල් පදිංචිකරුවන් ඔවුන්ගේ ආධිපත්‍යය පිළිගනිමින් බෞද්ධයන් බවට පත් වීමේ පුළුල් ක්‍රියාදාමයක් සිදු වූ බවට සාධක තිබේ. ක්‍රිස්තු පූර්ව දෙවන සියවසට අයත් සෙල් ලිපි දෙකක එන 'මිලක තිෂ' සහ 'මිලක පුෂගත' යන පුද්ගල නාම ගැන විවරණයක් කරන සෙනරත් පරණවිතාන (1970) එම පුද්ගල නාම මුලින් ඇති 'මිලක' යන්න විරුද නාමයක් විය හැකි බවත් එය පාලි 'මිලක්ඛ' (සංස්කෘත 'ම්ලේච්ඡ') යන්නෙන් බිඳුණු වදනක් විය හැකි බවත් සඳහන් කරයි. ඒ එසේ නම් ඉන් අදහස් වන්නේ දිවයිනේ ප්‍රාකෘතික (වැදි) ජනතාව බවත් ඔවුන් අතරින් ඇතමෙකු නව ශිෂ්ටාචාරය වැළඳගත්තා පමණක් නොව එම සමාජයේ ඉහල තැන් වෙත පත් වුණු අයුරු ද ඉන් හෙළි වන බව පරණවිතානගේ අදහස යි. අනුරාධපුර යුගයේ එකතු කරන ලද පැරණි සිංහල කතාවස්තු සංග්‍රහයක් මූලාශ්‍රය කරගෙන දාහතර වන සියවසේ දී රචිත සද්ධර්මාලංකාරය 'නේසාද තෙර' යනුවෙන් හැඳින්වුණ භික්ෂුවක පිළිබඳ සඳහන් කර ඇත. 'නේසාද' යන පාලි වචනය 'වැදි' යන අරුතින් යෙදෙන්නකි (උපුටාගැනීම, මීගස්කුඹුර, 1985). දහවෙනි ශතවර්ෂයට පෙර සම්පාදනය වී යැයි කියැ වෙන *සහස්සවත්ථුප්පකරණයේ* ද බෞද්ධ භික්ෂුවක වූ සෝණ නම් දඩයක්කරුවෙකු සහ භික්ෂුණියක් බවට පත් වූ දඩයක්කරුවෙකුගේ බිරිඳක් පිළිබඳ කියැවේ (*සහස්සවත්ථුප්පකරණය:* 1959:78).

යැයි කියන ඉන්ද්‍රනීල චෛත්‍යය ද පිහිටි මහියංගණයේ දී ම සමන් දෙවියන් අවශේෂ දෙවියකු ලෙස සැලකෙන්නේ මන් ද? මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ දී සමන් දෙවිඳුන්ට වඩා එම දෙවිඳුන්ගේ සොහොයුරිය යැයි කියන මහලොකු මැණියන් එම දෙවිඳුන් අබිබවමින් පෙරට පැමිණ ඇත්තේ ඇයි? මහියංගණයේ වැද්දන් සහ සමන් දෙවිඳුන් අතර ඇති සම්බන්ධතාව කුමක් ද යන ගැටලු යි. මෙම ගැටලු විසඳා ගැනීමට නම් මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවල දී සමන් දෙවියන්ගේ භූමිකාව නිරූපණය වී ඇති ආකාරය මෙන්ම එම වංශකතාවල දී රෞද්‍ර, අශීලාචාර, ම්ලේච්ඡ යක්ෂයන් යැයි නම් කළ දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන් විසින් තමන්ගේ ඥාතියෙකු යැයි පවසන එම දෙවියන්ගේ භූමිකාව විශ්ලේෂණය කර ගෙන ඇත්තේ කෙසේ ද'යි විමසා බැලිය යුතු ය.

දඩයක්කරුවන්ගේ අර්ථකථනය තුළ සමන් දෙවියන්

ඓතිහාසික බෞද්ධ වංශකතාවලට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ සරණ ගිය සමන් දෙවියන් ලංකාව තුළ බුදු සසුන ප්‍රතිෂ්ඨාපනය සඳහා සුවිශේෂී දායකත්වයක් ලබා දුන් අයෙකි. මහාවංසයට අනුව, බුදුසරණ යන සමන් දෙවියෝ බුදු සසුන ලංකා භූමිය තුළ ස්ථාවර ව ප්‍රතිෂ්ඨාපනය වීමට අදාළ වැදගත් බෞද්ධාගමික සිහිවටන දෙකක් පිහිටුවීමට ද දායක වූහ. ඒ බෞද්ධාගමික සිහිවටන දෙක නම්, මහියංගණය ස්තූපය සහ ශ්‍රීපාද ලාංඡනය යි. මේ අනුව සමන් දෙවියන්ට සිංහල බෞද්ධ දේව මණ්ඩලයේ අතිශය වැදගත් ස්ථානයක් හිමි වී ඇත. එහෙත් නව සංක්‍රමණිකයන් ව්‍යාප්ත වීම නිසා රටේ ගිනිකොණ දිග පෙදෙසට පසු බැස ගිය දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන්ගෙන් පැවත එන්නේ යැයි උපකල්පනය කළ හැකි මහියංගනය-මහඔය ප්‍රදේශයේ වැද්දන් තුළ සමන් දෙවියන්ගේ භූමිකාව පරිකල්පනය වී ඇත්තේ කුමනාකාරයෙන් ද? එම පරිකල්පනය සිංහල බෞද්ධයන් එම දෙවියන් පිළිබඳ ව ගොඩනගා ගෙන ඇති ඇති පරිකල්පනයේ ප්‍රතිපක්ෂය වීම විය හැකි තත්වයකි. ඔවුන්ට අනුව සමන් දෙවියන් යනු, කුවේණිය මෙන් ම සිය වර්ගයා පාවා දුන් ද්‍රෝහියකු බැවිනි. මන්දයත්, තමන් පිටුවහල් කළ බලවත් ආගන්තුකයාගේ පාර්ශ්වය ගෙන එම පාර්ශ්වයේ නියෝජිතයකු ලෙස කටයුතු කළ බැවිනුත්, ඔහු මහියංගනයේ දී තමන්ට පිහිට නොවූ බැවිනුත් ය. එම කියවීම තුළ විමසා බලන විට සමන් දෙවියන්ගේ මූලිකත්වයෙන් ස්ථාපිත වූ ඉහත කී බෞද්ධ සිහිවටන දෙක ම දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන් විෂයෙහි බෞද්ධාගමික ප්‍රජාවේ ආධිපත්‍යය නිරූපණය වෙයි. මිහිඳු හිමියන් මෙරටට පැමිණීමට පෙර ස්ථාපිත වූවා යැයි කියන මේ බෞද්ධාගමික සිහිවටන දෙක ම පිහිටි ප්‍රදේශ යක්ෂයන්/වැද්දන් කේන්ද්‍රගත ව සිටියේ යැයි සිතිය හැකි ස්ථාන දෙකක් ය යන්න ද මෙහි දී සිහි තබා ගත යුතු ය. ඉදින් එවැනි තත්වයක් යටතේ තමන් පීඩාවට පත් කළ අධිපතිවාදී සංස්කෘතියට අනුගත වූ සහ එහි නියෝජිතයෙකු ලෙස ක්‍රියා කරන තමන්ගේ ම කෙනෙකු පිළිබඳ ව පීඩාවට පත් වූ දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන්ගේ ප්‍රතිචාරය කුමක් විය හැකි ද? ඔවුන්ගේ අනිවාර්ය ප්‍රතිචාරය විය හැක්කේ

අනෙකාගේ පාර්ශ්වය ගත් තමන්ගේ ඥාතියාට 'විරෝධය පෑම,' 'ප්‍රතික්ෂේප කිරීම' සහ 'පලිගැනීම' පමණක් නොව එකී තමන්ගේ ඥාතියා විසින් පිළිගත්තා වූ බලවත් සමාජ සංස්කෘතික සම්ප්‍රදාය කෙරෙහි ද එබඳු ම ප්‍රතිචාර යොමු කිරීම යි. දැන් මහියංගණයට විශේෂිත ව මේ 'විරෝධය පෑම,' 'ප්‍රතික්ෂේප කිරීම' සහ 'පලිගැනීමේ' සන්දර්භය තවදුරටත් විස්තරාත්මක ව විශ්ලේෂණය කර ගනිමු.

බුදුරජාණන් වහන්සේට ලංකාවට වඩින ලෙස තමන්ගේ ම මුතුන්මිත්තෙකු ව සිටි සමන් දෙවිඳුන් ඇරයුම් කිරීම 'මෝඩ' ක්‍රියාවක් යැයි මහියංගණ-මහඔය ප්‍රදේශයේ වැද්දන් පවසන අතර, ඉන් ගම්‍ය වන්නේ සමන් දෙවිඳුගේ එම ආරාධනාව පිළිබඳ ව වැදි ප්‍රජාවේ ඇති නොකැමැත්ත යි. වැද්දන්ගෙන් පැවත එන්නේ යැයි කියන මද්දුමබණ්ඩා සඳහන් කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පැමිණීමට විරුද්ධව සටන් වැදීමට යක්ෂයන් හට උදව් නොකළ බැවින් සහ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පෙළහර දැක්වීම හේතු කොටගෙන යක්ෂයන් පීඩාවට පත් වූ විට ඔවුන්ගේ නායකයා වූ සමන් දෙවියන් සිනා පහළ කළ බැවින් යක්ෂයන් ඔහුට ද පහර දුන් බවයි. සමන් දෙවියන් සම්බන්ධයෙන් යක්ෂයන්ගේ එම ප්‍රතිචාරය තමන්ගේ රටට පැමිණ තමන් පීඩාවට පත් කළ ස්පාඤ්ඤවරුන්ගේ පාර්ශ්වය ගත්තේ යැයි සැක කොට තම වර්ගයා පාවා දුන් ද්‍රෝහියෙකු ලෙස සලකා සිය නායකයා වූ '*මොන්ටෙසුමාට*' පහර දී මරණීය තුවාල සිදු කිරීමේ ඇස්ටෙක්වරුන්ගේ ප්‍රතිචාරය සිහිගන්වයි.[16] වංශකතාකරුවන් විසින් සඳහන් කර ඇති පරිදි යක්ෂයන් කුවේණියට පහර දී මරා දමන්නේ ඇය සිය වර්ගයා පාවාදුන් බැවිනි (මහාවංසය, 1996ː 41). සමන් දෙවියන්ට විරුද්ධ ව

---

16 ස්පාඤ්ඤවරුන් විසින් 1521 දී සම්පූර්ණයෙන් ම යටත් කර ගත් ඇස්ටෙක් අධිරාජ්‍යයට වත්මන් මෙක්සිකෝවේ දකුණු දිග ප්‍රදේශය, හොන්ඩුරාසය සහ නිකරගුවාව අයත් විය. ඇස්ටෙක් අධිරාජ්‍යයේ පාලකයා ලෙස ක්‍රි. ව. 1502දී පත්වූ '*මොන්ටෙසුමා*' (Montezuma II, also spelled Moctezuma born 1466—died c. June 30, 1520) එම අධිරාජ්‍යය ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා දෙන ලද දායකත්වය නිසා ඇස්ටෙක්වරුන් අතර බෙහෙවින් කීර්තියට පත් වූවෙක් විය. කෙසේ වෙතත් 1519දී ස්පාඤ්ඤ ජනරාල්වරයෙකු වූ '*හර්මන් කෝර්ටේස්* ' (Conquistadors Hernán Cortés) විශාල යුද බලයක් සහිත හමුදාවක් සමග පැමිණි විට *මොන්ටෙසුමා* ඔවුන් සමග සටන් කරනු වෙනුවට ජනරාල්වරයා ඇතුළු පිරිසට '*ටෙනොච්ටිට්ලන්* ' (Tenochtitlan) නම් සිය පුරවරයට ඇතුළු වීමට අවසර දුන්නේ ය. පුරවරයට ඇතුළු වීමෙන් සති දෙකකට පසු ස්පාඤ්ඤවරුන් විසින් *මොන්ටෙසුමා* ඔහුගේ මාලිගය තුළදී ම සිරභාරයට ගෙන ස්පාඤ්ඤ අධිරාජ්‍යයාගේ යටත් පාලකයෙකු වීමට බලකරන ලද්දේ ය. නිවාස අඩස්සියට පත්කරන ලද මොන්ටෙසුමාගෙන් ඇස්ටෙක්වරුන්ගේ ධනය තමන්ට දෙන ලෙසත් නගරයේ ඇස්ටෙක්වරුන්ගේ ශුද්ධ වූ දේවස්ථානය මුදුනේ කුරුසයක් සවිකිරීමට ද ස්පාඤ්ඤ යෝ බල කර සිටියහ. *මොන්ටෙසුමා* ස්පාඤ්ඤවරුන්ට යටත් වීම සහ ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම්වලට එකඟ වීම ඇස්ටෙක්වරුන් අතර ඔහුට තිබූ ගෞරවය බිඳවැටීමට දැඩි ව බලපෑවේ ය. මේ සිදුවීම් අතරතුර එක් අවස්ථාවක දී ස්පාඤ්ඤයෝ ඇස්ටෙක්වරුන්ගේ ආගමික පූජෝත්සවයකට පහර දී ඇස්ටෙක්වරුන් විශාල පිරිසක් මරා දැමූහ. සිය නායකයාගේ තීරණ නිසා ප්‍රකෝපයට පත් ව සිටි ඇස්ටෙක් යුද්ධ භටයින් *මොන්ටෙසුමාගේ* සහෝදරයා වූ '*මොටේකුහෝමා*' (Motecuhzoma) නායකත්වයට පත් කර ගෙන මොන්ටෙසුමා සහ ස්පාඤ්ඤවරුන් සිටි මාලිගයට පහර දුන්හ. ස්පාඤ්ඤයන්ගේ බලකිරීම මත ඇස්ටෙක්වරුන්ට සන්සුන් වන ලෙස පැවසීමට *මොන්ටෙසුමා* මාලිගයේ සඳලුතලයට ගිය විට ඇස්ටෙක්වරු ඔහුට ගල් ගසා හී වලින් විද මරණීය තුවාල සිදු කරන ලද්දේය. එම තුවාල නිසා දින තුනකට පසු *මොන්ටෙසුමා* මිය ගියේ ය (Cartwright, 2013).

යක්ෂයන්ගේ ප්‍රතිචාරය සඳහන් ඉහත දී උපුටා දැක්වූ ජනශ්‍රැති මගින් ද නිරූපණය වන්නේ 'ස්වකීය වර්ගයා පාවා දුන් ද්‍රෝහියා පිටුදැකීමේ' ඇස්ටෙක්වරුන්ගේ යථෝක්ත ප්‍රතිචාරය වැනි ප්‍රතිචාරයක් බව අපගේ හැඟීම යි. ඇස්ටෙක්වරුන් *මොන්ටෙසුමාට* මරණීය තුවාල සිදු කළ පරිදි සමන් දෙවියන්ට මරණීය හානි කිරීමට යක්ෂයන්ට හැකි වූ බවක් ජනශ්‍රැතියේ නොකියැ වේ. එහෙත් යක්ෂයන් බියගන්වා පලවා හැරි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සරණ ගිය සමන් දෙවියන්ට පහරදීම ඇස්ටෙක්වරුන් සිය නායකයා වූ *මොන්ටෙසුමාට* පහරදීමේ වර්ගයේ ද්‍රෝහියා ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් යැයි පරිකල්පනය කිරීම යුත්ති සහගත ය. මහියංගණය-අලුත්නුවර දේවාලය සමන් දෙවියන්ගේ මූලස්ථානය යැයි පැවසුව ද ඔහු එහි දී නොවැදගත් වීම සහ ඔහු අබිබවමින් මහලොකු මැණියන් පෙරට පැමිණීම ද වටහා ගත යුත්තේ ඉහත සඳහන් කළ 'ද්‍රෝහියා පිටුදැකීමේ' සන්දර්භයේ සිට බව අපගේ අදහස යි. කෙසේ වෙතත් සමන් දෙවියන් පිළිබඳ දඩයක්කරුවන්ගේ සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන්ගේ 'විරෝධය පෑම,' 'ප්‍රතික්ෂේප කිරීම' සහ 'පලිගැනීම' සම්බන්ධිත මෙකී ප්‍රතිචාර මත පමණක් පදනම් ව මේ කාරණය පිළිබඳ විනිශ්චයකට පැමිණීම සාධාරණ නොවේ. මේ මොහොතේදීත් මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලය ආශ්‍රිත යාතුකර්ම, වත්පිළිවෙත් සහ එම ප්‍රදේශයේ තවමත් ශේෂ ව පවතින පුරාණෝක්ති සහ ජනශ්‍රැතිවලින් සමන් දෙවියන් පිළිබඳ දඩයක්කරුවන්ගේ සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන්ගේ ඉහත කී ආකාරයේ ප්‍රතිචාර නිරූපණය වන බව අපගේ අදහස යි. එම ප්‍රතිචාර නිරූපණය කරන්නා වූ මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලය ආශ්‍රිත සුවිශේෂී චාරිත්‍රමය යාතුකර්මයක් වන 'වැදි පෙරහැර' කෙරෙහි මීළඟට අවධානය යොමු කරමු.

මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ වැදි පෙරහැර

මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ වාර්ෂික පෙරහැර උළෙලේ වැදගත් අංගයක් වන වැදි පෙරහැරේ ආරම්භය කවදා ද යන්න අවිනිශ්චිත ය. යම් ආකාරයක උත්ප්‍රාසයක් ඇති කරන්නේ වුව ද, වැද්දන් පවා එම පෙරහැරේ ආරම්භය සම්බන්ධ කරන්නේ මහාවංසය ඇතුළු වංශකතාවල විචිත්‍රවත් ලෙස විස්තර කරන බුදුරජාණන් වහන්සේ මහියංගණයට පැමිණ යක්ෂයන් දමනය කිරීමේ කතා පුවතට ය.[17] ලංකාවේ වෙනත් කිසිදු ස්ථානයක දී දැකිය නොහැකි මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ වාර්ෂික පෙරහැර උළෙළට ම

[17] මෑතකාලයේ වැදි ප්‍රජාවගේ ප්‍රකට නායකයාව සිටි තිසාහාමිගේ පහත සඳහන් ප්‍රකාශය බලන්න;

.... බුදු හාමුදුරුවන් මහියංගණයට පැමිණි වෙලාවේ එහි සිටි යක්ෂයන් එතුමන් සමග සටනට ආවා. ඒ සටනට ආ ගමනෙන් තමා පෙරහර ඇති වුණේ. බුදු හාමුදුරුවන් වඩින කාලේ බින්තැන්නේ සිටියේ යකුන්. යකුන් කීවාට ඒ අයත් මිනිසුන් - ගෝත්තරයෙන් යකුන්. ඒ යක්ෂයන් එහි සිටියදි බුදුන් වහන්සේ එහි වැඩම කළේ එතැනින් ඉඩ ටිකක් ලබා ගන්නයි. එසේ ඉඩ දෙන්න බෑ කියලා සැර දමමින් ආවා. අද දවසෙත් ඔය පැවැත්වෙන්නේ එහිදී යක්ෂයන් සැර දම දමා ගිය ආකාරයයි. ඒ ආකාරයට ම කෝටු ඇරගෙන මී පැණි ඇගේ ගාගෙන හූ කියාගෙන පෙරහරේ යනවා (උපුටාගැනීම, රත්නපාල, 2003: 131).

ආවේණික වූ වැදි පෙරහැරට එම දේවාලයේ බස්නායක නිළමේගේ ආරාධනය මත තම ගෝත්‍රික නායකයා සමග පැමිණෙන වැදි ජනයා පෙරහැර පැවැත්වෙන දින දහවල් කාලයේ සිට දේවාල භූමියේ වෙන් කරන ලද ස්ථානයක රැඳී සිට නියමිත වේලාවට පෙරහැරට සම්බන්ධ වනු දැකිය හැකි ය. පෙරහැරට කලින් සහභාගි වී ඇති අවස්ථාවන් ගණන අනුව පළමු තැන ගන්නා අය ශරීරයේ මී පැණි ගල්වා පුළුන් අලවා ගනිති. ඉන් පසු දෙවන ස්ථානය ගන්නා අය ශරීරයේ පරඬැල් අලවා ගන්නා අතර අලුතින් ම සහභාගී වන අය පිදුරු අලවා ගනිති. ඉන් පසු ඔවුහු දික් ව සකස් කර ගන්නා ලද රිටි අතැති ව ලතාවකට නටමින් දේවාලය වටේත්, චෛත්‍යය වටේත් තුන්වරක් ගමන් කරති. ඉන් පසු ඔවුහු මෙම රිටි එකිනෙකට හප්පමින් හූ කියමින් දේවාලය ඉදිරිපිටටත් තවත් ස්ථානවලටත් රිටිවලින් පහර දෙති. දේවාලයේ කපුවෝ දික් වූ රිටි ගෙන දේවාලයත් නිළමේත් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා දේවාලය ඉදිරියේත් විශේෂයෙන් බස්නායක නිලමේ සිටින ගල් පුවරුව ළඟත් රැකවල්ලා ගෙන සිටිති. වැදි පෙරහැරේ දී සිදු වන වඩාත් ම වැදගත් යාතු-කර්මීය ක්‍රියාවලිය විස්තර කිරීමට එකී පෙරහැර පිළිබඳ මීට දශක හයකට පෙර ගණනාථ ඔබේසේකරගේ නිරීක්ෂණ උපුටා දක්වන්නේ කාලයාගේ ඇවෑමෙන් සිදු ව ඇති වෙනස්කම්වලින් තොර ව එහි මුල් ස්වරූපය පිළිබඳ අදහසක් ඇති කර ගැනීම සඳහා ය.[18]

> වැදි පෙරහැර පිළිබඳ මගේ විස්තරය 1950 ගණන් අග හා 1960 ගණන් මුල මා දුටු පිළිවෙත් මත පදනම් වේ.... මේ පිළිවෙත් අතුරින් එකකදී හෙල්ල සංකේතාත්මකව දක්වනු පිණිස වූ මුගුරු අතැතිව සමන් හා ස්කන්ද දේවාල අසල පේළිගැසී සිටින වැද්දන් හැත්තෑ එක් දෙනෙකුට දුන්න හා ඊතලය දරන "ප්‍රධානියෙක්" නායකත්වය ලබා දෙයි. ශෝභන නර්තන විලාසයකින් දේවාලය තෙවරක් පැදකුණු කිරීමෙන් පසු වැද්දෝ සිය ප්‍රධානියාගේ සන් කිරීමකට අනුව, ක්ෂණිකව තාල වේගය වැඩි කරමින්, රැස්ව සිටින සිංහල ප්‍රේක්ෂකයන් භීතියට පත් කරමින් අතැති හෙලි ලෙලවමින් හූ කීමටත් ඝෝෂා කිරිමටත් පටන් ගනිති. විහාරය ඉදිරිපිටදී එහි පඩි පෙලට හෙල්ලෙන් ඇණ එයට "පහරදීමෙන්" ඔවුහූ සටන් කීපයක් රඟ දක්වා පෙන්වති. ඉක්බිති විහාරය වෙත දිවයන ඔවුහූ, බුදුන්ගේ ධාතු නිධන් කොට ඇති ස්තූපය ඇති පරිශ්‍රයට ඇතුළු වීමට උත්සාහ දරති. එවිට මුරකරුවෝ "උඹලාට මෙහි ඒම තහනම්... ආපසු රජ වීදියට පලයල්ලා" (රජ වීදිය, මුර දේවතාවුන්ගේ

18 අපගේ මෙම අධ්‍යයනය සඳහා සුමන සමන් දෙවියන් පිළිබඳ මූලික සාහිත්‍ය විමර්ශනය සහ මහියංගනය ප්‍රදේශය ආශ්‍රිත ව පවතින පුරාණෝක්ති සහ ජනශ්‍රැති සොයා යාම 2017 වසරේ සිට ආරම්භ කළත් වැදි පෙරහැර ආශ්‍රිත යාතුකාර්මීය වත්-පිළිවෙත් නිරීක්ෂණය කිරීම සිදු නොවී ය. අපගේ අපේක්ෂාව වූයේ 2020 වසරේ දී මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ වාර්ෂික පෙරහැර උලෙළ නිරීක්ෂණය කිරීමට ය. එහෙත් Covid-19 වසංගතය නිසා රටේ ඇති වූ වාතාවරනය හේතුවෙන් 2020 සහ 21 දෙවසරේ දී ම වැදි පෙරහැර නිරීක්ෂණයට අවස්ථාව නොලැබිණි.

> පූජාසනය) යයි කෑ ගසා ඔවුන්ගේ මග අවුරති. මේ ව්‍යාජ සටන් රඟ දැක්වීම කීප වරක්ම සිදු කිරීමෙන් අනතුරුව, වැද්දන් ස්ථූපය මත මෘදු ලෙස හෙලි තබා ඊට වන්දනා කිරීමෙන් එය අවසන් වේ. ඊළඟට විහාරය කරා දිවයන ඔවුහු, ස්ථූපය අසලදී මෙන් එහිදීද සටනක් රඟ දක්වා, බලා සිටින භික්ෂූන්ට වැඳීමෙන් එය අවසන් කරති. ඉන්පසුව දේවාලය කරා ආපසු යන ඔවුහු, තවත් "සටනක්" රඟ දක්වන්නේ තම හෙලි කුඩා කැබලිවලට කැඩෙන තුරු ගල් පඩි මත ඒවා ගසමිනි. අවසානයේ ඔවුහු දේවාලයේ සිටින දෙවියන්ට බිම වැටී වඳිති. ඉනික්බිතිව අසල පිහිටි ගංගාව ("දෙවිවරුන්ගේ තොටුපළ") කරා දිවයන ඔවුහු ස්නානය කොට පිරිසිදු වෙති. සන්සුන්ව පෙරළා දේවාලයට එන ඔවුන්ට දූන් ඇතුළු කුටියට ප්‍රවේශ වීමට අවසර ලැබෙන අතර එහිදී සිංහල කපුරාල සමන් හා ස්කන්ද දෙවිවරුන්ට යාතිකා කොට වැද්දන් "සඳුන් දියෙන්" පවිත්‍ර කොට ආශිර්වාද කරයි. පිළිවෙල අවසන් වන්නේ වැදි හා සිංහල දේව මණ්ඩලවල නිල ප්‍රධානියා හා ශ්‍රී ලංකාවේ මහා භාරකාර දෙවිඳුන් වන ස්කන්ද දෙවියන්ට ප්‍රශංසා කරන යෙදුම වූ හරෝ හරා යන්න වැද්දන් විසින් මහ හඬින් පැවසීමෙනි (ඔබේසේකර, 2018c: 305-6).

ඔබේසේකරට අනුව, වැදි පෙරහැර හා සම්බන්ධ මෙම යාතු කර්ම චාරිත්‍ර මගින් සිංහල බෞද්ධයන් සහ දඩයක්කාර වැද්දන් මුළුමනින් ම වෙනස් කණ්ඩායම් දෙකක් ලෙස නිරූපණය කිරීම සිදු වේ. අප ඉහතින් සඳහන් කළ 'ද්‍රෝහියා පිටුදැකීමේ සන්දර්භයේ සිට' විශ්ලේෂණය කළහොත්, වැදි පෙරහැර ආශ්‍රිත ව වැද්දන් විසින් සිදු කරන යාතු කර්ම වත්-පිළිවෙත් මෙන් ම ඒ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රදේශයේ පවතින ජනශ්‍රැති මගින් සමන් දෙවියන් පිළිබඳ පමණක් නොව ඔහු විසින් පිළිගන්නා ලද බෞද්ධාගමික සම්ප්‍රදාය කෙරෙහි ද යක්ෂයන්ගේ විරෝධය පළ වන බව පෙනී යයි. එම අදහස තවදුරටත් විස්තර කිරීමට ප්‍රථම වැදි පෙරහැරෙන් නිරූපිත යාතුකාර්ම වත්-පිළිවෙත් පිළිබඳ ඔබේසේකරගේ විශ්ලේෂණය සලකා බලමු:

> සිංහලයන් හා වැද්දන් මහියංගණයේදී ඉටු කරන පිළිවෙත්වල සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වයේ වෙනස සිත්ගන්නාසුලුය. සිංහලයන් සම්බන්ධයෙන් ගත් විට, ඔවුන් අතරින් එක් කණ්ඩායමක් තවත් එකකින් වෙන් කරන පිළිවෙත් එහි දක්නට නැත. පැමිණ සිටින සියලු සිංහලයන් මහියංගණයේදී පොදු වන්දනාවට එකතුවන එකම සදාචාරවත් ප්‍රජාවකි. වැද්දන් ගත්විට, ප්‍රධාන ආගමට සාපේක්ෂව ඔවුන්ගේ තත්ත්වය පිළිවෙත් මගින් නිර්ණය කෙරෙන අතර එයින් ඔවුහු විහාරයට හා ස්තූපයට ඇතුළුවීම වළක්වනු ලැබෙති. නිල වශයෙන් බුදුන් පිළිගැනීමට ඔවුනට බල කෙරුණත් ඔවුන් පැහැදිලිවම සිංහල-බෞද්ධ ප්‍රජාවගෙන් පිටස්තරයෝ වෙති. එසේවුවද, ඔවුහු සපුරා ආගන්තුකයෝද නොවෙති. මුලදී ස්කන්ධ හා සමන්

> දෙවිවරුන් ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන් අනතුරුව ඔවුහු, මේ දෙවිවරුන් තමන්ගේ දේව මණ්ඩලවලටද නායකත්වය දෙන බව අවසානයේ පිළිගනිති. තවද, මුර දේවතාවන් බෞද්ධයන්ගේ ආරක්ෂකයන් පමණක් නොව ලෞකික බල ප්‍රදේශයේ ආරක්ෂකයන්ද වන බව පිළිගත යුතුය. මෙහිදී සිදුවන්නේ වැද්දන් "රාජ්‍ය" ව්‍යුහයට අන්තර්ග්‍රහණය කර ගැනීම මිස, ස්තූපයෙන් සංකේතාත්මකව නියෝජනය වන්නාවූ බෞද්ධ "ජාතියට" නොහොත් ශාසනයට ඇතුළු කරගැනීමක් නොවේ (ඔබේසේකර, 2018c: 306).

ඔබේසේකරට අනුව නිල වශයෙන් බුදුදහම පිළිගැනීමට වැද්දන්ට බලකෙරුණේ වුව ද ඔවුන් 'බෞද්ධ ජාතියට' ඇතුළත් කර ගැනීමක් සිදු නොවේ. දැඩි ව අවධාරණය නොකරන්නේ වුව ද සමන් දෙවියන් විසින් පිළිගනු ලැබුවා වූ බෞද්ධාගමික සම්ප්‍රදාය සහ සංක්‍රමණික ප්‍රජාව කෙරෙහි වැද්දන්ගේ විරෝධය ද මේ යාතු කර්ම චාරිත්‍රවලින් නිරූපණය වන බව වැදි පෙරහැර පිළිබඳ ඔබේසේකරගේ මෙම නිරීක්ෂණයෙන් ගම්‍ය වේ. මහියංගණ වැදි පෙරහැරේ මේ වන විටත් සිදු කරන චාරිත්‍රමය වත්-පිළිවෙත් නිරීක්ෂණය කරන විට සහ පසුගිය කාලයේ දී මහියංගණයේ වැද්දන් පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ සිදු කළ පර්යේෂකයින්ගේ ලිපි ලේඛන මෙන් ම එකී වැද්දන් පිළිබඳ වාර්තා කර ඇති අනෙක් ලේඛකයන්ගේ විස්තරකරණ ද සලකා බලන විට අපගේ මේ පරිකල්පනයට තර්කානුකූල පදනමක් තිබෙන බව වැටහෙනු ඇත.

මෑත කාලයේ වැදි ප්‍රජාවගේ ප්‍රකට නායකයා ව සිටි තිසාහාමි 1960 දශකයේ මුල් භාගයේ දී සම්මුඛ සාකච්ඡාවට ලක් කළ සිල්වාට අනුව, වැද්දන් මහියංගණ දේවාලයට එන්නේ මිනිසුන්ගෙන් සහ අලින්ගෙන් ආරක්ෂාව ලබා ගැනීම සඳහාය (සිල්වා, 1964: 34-5). ඒ අනුව දඹානේ වැද්දෝ මහියංගණයේ වාර්ෂික උත්සවයට සහභාගි වුව ද බෞද්ධාගමික කටයුතුවලට සහභාගි නොවෙති (මීගස්කුඹුර, 1991). එපමණක් ද නොවේ; වැදි පෙරහැර හා සම්බන්ධ යාතුකර්ම වත්-පිළිවෙත් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී වැද්දන් එම අවස්ථාව 'තමන්ගේ නොවන අනෙකා' (මෙම සන්දර්භය තුළ දී සිංහලයන්) සම්බන්ධයෙන් සිය විරෝධය ප්‍රකාශ කිරීමට ද අවස්ථාවක් කර ගන්නා බව පෙනේ. වැදි පෙරහැර හා සම්බන්ධ යාතුකර්ම වත්-පිළිවෙත් ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය පිළිබඳ ව 1970 දශකයේ අගභාගයේ දී වාර්තා කළ ලේඛකයෙකුට ඒ සම්බන්ධයෙන් එවකට වැදි නායකයා ව සිටි ඌරුවරිගේ තිසාහාමි විසින් කර ඇති ප්‍රකාශයක කොටසක් මෙසේ ය.

> හඳ පායලා වරුවක් යන වෙලාවට බෙරයක් අරන් වීදියේ යනවා. වීදියේ යන ගමන් කියනව 'වැද්දන්ගේ පෙරහැර එනවා. පාරේ මිනිහෙක් ඉන්න එපා කඩයක් පවත්වන්න එපා වැද්දෝ දං ඒ ගොල්ලන්ගේ පෙරහැර යනවා.'... දැං ටික කාලයක ඉඳල නැහැ ඒ කාළේ නම් අනිත් මිනිස්සුන්ටත් හුඟක් කරදරේ පාරේ ඉන්න දෙන්නේ නැහැ. මිනිසුන්ටත් එහා මෙහා යන්න තහනම්... ඒ විදිහට තමයි පෙරහැර

> ගෙනිච්චේ. ඒ විදිහට ඉඩ දුන්නේ නැත්නං ගුටි බැට දෙනව (රත්නපාල, 1978: 25-26).

වැදි බස පිළිබඳ පර්යේෂණ කළ වාග්විද්‍යාඥයකු වන සුගතපාල ද සිල්වාට 1960 දශකයේ මුල දී වැදි නායක තිසාහාමි මේ පිළිබඳ ව ප්‍රකාශ කර ඇත්තේ මෙලෙසිනි; "හූ කියාගෙන පාරේ දුවනව. ඒ වෙලාවට මිනිහෙක්, අලියෙක්, කඩයක් ඇහැට අසු වුණොත් දුවන ගමන් ඒ ගොල්ලන්ට ගුටි දීගෙන හූ කියාගෙන යනවා... (සිල්වා 1964: 35). වැදි පෙරහැර පිළිබඳ ඔබේසේකර කර ඇති විස්තරයේ දී වැද්දන් බුදුරදුන්ගේ ධාතු නිධන් කර ඇති ස්තූප පරිශ්‍රයට ඇතුළු වීමට උත්සාහ කරන විට වැද්දන් සහ මුරකරුවන් අතර ඇති වන අන්තර් ක්‍රියාකාරිත්වයත්, ඉහතින් සඳහන් කළ රත්නපාලගේ විස්තරයත් මත පදනම් වෙමින් එළඹිය හැකි නිගමනය වන්නේ සමන් දෙවියන් පමණක් නොව මහියංගණ බෞද්ධ පුදබිම හා සම්බන්ධ 'තමන්ගේ නොවන අනෙකා' සම්බන්ධයෙන් ද වැද්දන්ගේ ප්‍රතිවිරෝධය යි. ඒ අනුව, ඔබේසේකර පවසන පරිදි සිංහලයන්ගේ පාර්ශ්වයෙන් වැද්දන් 'බෞද්ධ ජාතියට' ඇතුළු කර ගැනීමක් සිදු නොවෙනවා පමණක් නොව වැද්දන්ගේ පාර්ශ්වයෙන් බෞද්ධයන් (සිංහලයන්) ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් මෙන් ම ඔවුන්ට එරෙහි ව විරෝධයක් ද මෙහි දී නිරූපණය වන බව පෙනී යයි. මේ අදහස ඔස්සේ යමින් මහියංගනයේ ජනතාව අතර ශේෂ ව පවතින තවත් ජනශ්‍රැතියක් වෙත යොමු වෙමු:

> සමන් දෙවිඳුන්ට මහ ලොකු මැණියන් හැර 'මිනීපුලුටී' නම් තවත් සොයුරියක් සිටියාය.[19] සමන් දෙවිඳුන් ආරම්භ කළා යැයි විශ්වාස කෙරෙන මහියංගන ඇසළ පෙරහැර බැලීමට මහලොකු මැණියන් මිනීපුලුටී සොහොයුරියද කැඳවා ගෙන ඒමට ඇය වාසය කළ උණකිරිගල පර්වතය වෙත ගියාය. තම සොයුරා සිදු කරන්නට යන මංගල පෙරහැර උත්සවය පිළිබඳ පුවත ඇසුව ද මිනී පුලුටී සොයුරිය එය නැරඹීමට යාම කෙරෙහි දැඩි සේ විරෝධය පළ කළාය. ඊට හේතුව ඇය මනුෂ්‍ය වාසයට කිසිදු අයුරකින් කැමැත්තක් නොදැක්වූ බැවිනි. පෙරහැර නැරඹීමට මහලොකු මැණියන් කළ යෝජනාවට ඇය දුන් පිළිතුර වූයේ තමා එහි ගියොත් 'අන් අයගේ' ගෙල මිරිකා ලීමේ ආශාවක් ඇති වන බවයි.

මේ පුරාණෝක්තියේ කිය වෙන 'අනෙකා' කවරෙක් ද? සමන් දෙවිඳුන්ගේ මග යමින් බුදුසරණ ගිය අය (හෝ නව සංක්‍රමණිකයන්) විය හැකි ය. මිනීපුලුටී තථ්‍ය වශයෙන් ම සිටියේ ද නැත් ද යන්න කෙසේ වෙතත් මේ ජනශ්‍රැතියෙන් සුවිශේෂී ඓතිහාසික අර්ථයක් කියැ වේ. එනම්, අශිෂ්ටයන් ලෙස සලකා සිය නෑයන් පිටමං කිරීම, සිරිසවත්තු පුරයේ දී

[19] මහියංගණයට ආසන්න උඩත්තව ප්‍රදේශයේ දී අපට හමු වූ 65 හැවිරිදි ඒ. එම්. ධර්මරත්න, සමන් දෙවිඳුන්ට සොහොයුරියන් සත්දෙනෙකු සිටියේ යැයි කියයි.

තම පූර්වජයන් සමූලඝාතනය කිරීම පිළිබඳ පුවත් අසා දැන සිටි දඩයක්කරුවන් සහ ආහාර එක්රැස් කරන්නන්ගෙන් පැවත එන ප්‍රජාවට තම ගෝත්‍රයට හානි කළ පිරිස පිළිබඳ ඇති විරෝධය යි.

ස්වකීය ගෝත්‍රයට හානි කළ අය පිළිබඳ දඩයක්කරුවන්ගේ 'විරෝධය පෑම සහ ප්‍රතික්ෂේප කිරීම' හා සම්බන්ධ මේ ක්‍රියාවලියට බුදුසමය පිළිගත්තේ යැයි කියන සමන් දෙවියන් මුහුණ දෙන්නේ තමා ද්‍රෝහියකු ලෙස සලකන ලදුව ද්‍රෝහියා පිටුදැකීමේ සන්දර්භය තුළ දී ය. ඒ අනුව, සමන් දෙවියන්ගේ ඉරණම වී ඇත්තේ සිය වර්ගයා අතරින් ප්‍රතික්ෂේප වීම බව අපගේ අදහස යි. එසේ පැවසීමට අපට ඇති හේතු සාධක මොනවා ද? ඔබේසේකර පවසන ආකාරයට, මහාවංසයට අනුව සහ මහියංගණයේ ජනශ්‍රැතිවලට අනුව පුරාණ යුගයේ වැදි දේව මණ්ඩලයේ නායකයා වූයේ සමන් දෙවියන් ය. එහෙත් පසු ව සමන් දෙවියන් එතැනින් ඉවත් වී කතරගම දෙවියන් එම ස්ථානයට පැමිණ තිබේ. වැදි පෙරහැර හා සම්බන්ධ වැද්දන්ගේ යාතුකර්ම "පිළිවෙත අවසන් වන්නේ වැදි හා සිංහල දේව මණ්ඩලවල නිල ප්‍රධානියා හා ශ්‍රී ලංකාවේ මහා භාරකාර දෙවිඳුන් වන ස්කන්ධ දෙවියන්ට ප්‍රශංසා කරන යෙදුම වූ හරෝ හරා යන්න වැද්දන් විසින් මහ හඬින් පැවසීමෙනි" (ඔබේසේකර, 2018c: 306). අප සිතන්නේ පුරාණ යුගයේ තමන්ගේ නායකයා ව සිටි සමන් දෙවියන් ප්‍රතික්ෂේප කොට ස්කන්ධ දෙවියන්ට වැද්දන් ප්‍රශංසා කරන්නේ ඔවුන් අතරින් සමන් දෙවියන් ප්‍රතික්ෂේප වී ඇති නිසා බව යි. මෙලෙස වැද්දන් අතරින් සමන් දෙවියන් ප්‍රතික්ෂේප වීම සහ කතරගම දෙවියන් පිළිගැනීමට පාත්‍ර වීමේ පසුබිම කාරණා දෙකක් ඔස්සේ විග්‍රහ කළ හැකි ය.

පළමු ව, බුදුරදුන්ට මෙරටට වැඩම කිරීම සඳහා ආරාධනා කිරීම සහ බුදුන්සරණ යාම යන කාරණ නිසා වැද්දන් අතරින් ඔවුන්ගේ නායකයා ව සිටි සමන් දෙවිඳුන් ප්‍රතික්ෂේප වීම සිදු විය හැකි බව ඉහත දී පෙන්වා දී ඇත. එම ප්‍රතික්ෂේප වීමට සමගාමී ව කතරගම දෙවියන් පිළිගැනීමට පාත්‍ර වීම සිදු වන්නේ කෙසේ ද? ඉතිහාසයේ කිසිදු තැනක කතරගම දෙවියන් බුදුදහම වැළඳ ගත් බව නොකිය වෙයි. එසේ ම වැද්දන්ගේ දඩයම සහ මාංශ අනුභවය ද කතරගම දෙවියන් අබියස දී නිග්‍රහයට ලක් නොවේ. ඔබේසේකර පෙන්වා දෙන පරිදි කතරගම දෙවියන් හා සම්බන්ධ ලංකාවේ වැදගත් ම පුදබිම වන කතරගම දේවාල පුදබිමේ වර්තමානයේ දක්නට ලැබෙන මධ්‍යම පන්තිකරණයට පෙර දේවාලය අසල මුව මස් විකිණීමට අවසර තිබූ අතර දෙවියන්ට පිළිගන්වන අඩුක්කුවල මුව මස් තැබිණ (ඔබේසේකර, 2018c: 307). බුදුසරණ ගිය ඥාතියා වූ සමන් දෙවියන් අයත් බෞද්ධ සම්ප්‍රදායේ දී දඩයම සහ මාංශ භක්ෂණය ප්‍රතික්ෂේප වන විට කතරගම දෙවියන්ට ඒවා අකැප නොවීම වැද්දන් අතරින් සමන් දෙවියන් ප්‍රතික්ෂේප වීම සහ කතරගම දෙවියන් පිළිගැනීම කෙරේ බලපෑවේ ය යන්න නිසැක ය.

මහියංගණයේ දී වැද්දන් අතරින් සමන් දෙවියන් ප්‍රතික්ෂේප වීම සහ කතරගම දෙවියන් පිළිගැනීමට පාත්‍ර වීම යන්නට අදාළ දෙවන කාරණය පළමු කාරණයට ද වඩා වැදි ප්‍රජාව විෂයෙහි සංවේදී වන්නකි. මහියංගණ-අලුත්නුවර සමන් දේවාලයේ ප්‍රධාන කපු මහතා වන මද්දුමබණ්ඩාට අනුව සමන් දෙවිඳුන්ට බිරින්දෑවරුන් තිදෙනෙකි. "සමන් දෙවියන්ට පවුල් තුනක් ඉඳල තියෙනවා. පළමුවෙං අරං තියෙන්නේ වැදි පරපුරේ කෙනෙක්. එයා නැති වුණාට පස්සේ ගොවිගම කෙනෙක් අරං තියෙනවා. එයත් නැති වුණාට පස්සේ නාග කන්‍යාවක් බැඳලා තියෙනවා." ජනප්‍රවාදයට අනුව සමන් දෙවිඳුන්ගේ මේ විවාහ තුන ම සිදු වන්නේ එක් බිරිඳක් මිය යාමෙන් පසු තවත් බිරිඳක් ලෙසය. එහෙත් මෙහි දී වැදගත් වන්නේ දඩයමට එරෙහි වූ බෞද්ධාගමික සම්ප්‍රදාය අනුගමනය කළ කෘෂිකාර්මිකයන් සමඟ සහ බුදුරදුන් මෙරටට පැමිණි පළමු අවස්ථාවේදී ම උන්වහන්සේ සරණ ගිය නාගයන් සමඟ සමන් දෙවියන් සිය දෙවන සහ තෙවන විවාහ සම්බන්ධතා ඇති කර ගැනීම යි. සමන් දෙවිඳුන් සිය බිරිඳ මිය ගිය පසු දෙවන බිරිඳ ලෙස ගොවි කුලයට අයත් කෙනෙකු සහ ඇයගෙන් පසු නාග කන්‍යාවක් බිරිඳ ලෙස ගැනීමෙන් වැද්දන් සහ ඔහු අතර සබඳතාව දුරස් වේ. එහෙත් කතරගම දෙවියන් සම්බන්ධයෙන් අපට හඳුනා ගත හැකි වන්නේ සමන් දෙවියන් සහ සම්බන්ධ තත්ත්වයේ ප්‍රතිපක්ෂය යි. ඉන්දියාවෙන් මෙරටට එන කතරගම දෙවියන් විජය විසින් පිටුදකින ලද කුවේණියගේ සහෝදරියගේ දියණිය බිරිඳ කර ගනී. වැද්දෝ මේ බිරිඳ වන වල්ලි අම්මා සිය අක්කා ලෙස සලකති. "කුවේණිගේ අක්කාට දුවක් ඉඳළා තියෙනවා. එයැයි ඉන්න කාලේදී අක්කා හේනට ගිහින් තියෙනවා. කතරගම දෙයියෝ ආවෙ ඉන්දියාවෙන් ලංකාවට එන්න (මූදෙන්) එන්න ආවා. ඒ එන වේලාවේදී අපේ අක්කා හේනෙ ඉන්නවා එයාට පෙනුනා. ඒ දැකලා ඒ අක්කා හොරෙන් අරන් ගියා" (උපුටා ගැනීම සිල්වා, 1964: 27). වැද්දෝ සිය වනගත ජීවිතයේ අතුරු ආන්තරාවලට පිහිට වන ලෙස සිය අක්කා යැයි සලකන වල්ලි අම්මාගෙන් සහ ඇය විවාහ කර ගත් බැවින් සිය මස්සිනා බවට පත් වූ කතරගම දෙවිඳුන්ගෙන් ඉල්ලා සිටිති:

> කැලේ යතත්, කොහේ යතත්, හේනක් කොටතත් ඒ අයට ඒ වෙලාවට අපි කියනව අපේ වල්ලි අම්මේ, අපේ කතරගම දෙයියනේ, මස්සිනේ, අක්කේ, හොඳින් පිහිටවෙලා, අපට හුඟක් අලියගෙන් හරි, සර්පයගෙන් හරි මොන එකකුගෙන් හරි අනතුරක් වෙන්න දෙන්න එපා. හේන අලියා විනාශ කරාවි. කාවි. ඒකට පිහිට වෙන්න" කියල පොල් ගෙඩියක් අරගන ඒක උඩකින් තියනවා. ඒ තියල ඒ වෙලාව එනකොට ඒ පොල් ගෙඩියයි, බතුයි, එතකොට කැලේට ගෙනිහිල්ලා ඒ කැලේදි ඒක උයාලා ඒ අයට පිළිගන්වනව. කතරගම දෙයියන්ට, වල්ලි අම්මා දෙයියන්ට " හොඳින් අපිව ආරස්සාකරගන්ට ඕනැ. අපේ හේනට පිහිට වෙන්න ඕනැ. කැලෙන් රස්සාව, හුඟක් මී ලබාදෙන්න ඕනැ" කියල හුඟක් ඒ අයට බාරවෙනව (උපුටා ගැනීම සිල්වා, 1964: 31).

පිහිටාධාර අවශ්‍ය අවස්ථාවේ දී තමන්ට පිහිට නොවූ, මිලේච්ඡයන් යැයි සලකා තමන් ව පිටුදකින ලද අනෙකා සමඟ සම්බන්ධ වූ සමන් දෙවියන්ට වැද්දන් අතර පිළිගැනීම නැති ව යාම සිදු විය හැකි දෙයක් සේ ම පිටතින් පැමිණිය ද, තමන්ගේ ජීවනෝපාය මාර්ගය හෙළා නොදුටු සහ විවාහයෙන් ඥාතිවරයකු බවට පත් වූ කතරගම දෙවියන් වැද්දන් අතරේ දී පිළිගැනීමට පාත්‍ර වීම ද ස්වාභාවික තත්ත්වයකි. මේ අනුව කතරගම දෙවියන් වැදි දේව මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා බවට පත් වීම තාර්කික ක්‍රියාවලියක ප්‍රතිඵලයකි.

මහියංගණ ප්‍රදේශයේ ජනතාව අතර පවතින ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිය අසන අපට සිතෙන්නේ මේ පිටුදැකීම සහ බැහැර කිරීමේ සීමා කඩඉම මෙයිනුත් ඔබ්බට ගිය පලිගැනීමක් ද වන බව යි. සමන් දෙවිඳුන්ගේ වාහනය සුදු ඇතෙකි. එහෙත් එම දෙවියන් නිරූපණය කර ඇති කිසිඳු තැනක ඔහු සිය සුදු ඇත් වාහනය මත හිඳ සිටින ආකාරය නිරූපණය නොවේ.[20] සමන් දෙවිඳුන් සිය සුදු ඇත් වාහනය මත නොහිඳ ගන්නේ ඇයි? වංශකතාවල සඳහන් නොවන එම හේතුව පිළිබඳ මහියංගණයේ ප්‍රචලිත ව පවතින සිත්ගන්නා සුලු පුරාණෝක්තිය වෙත අපගේ අවධානය යොමු කරමු:

> ඒ කාලේ ටොයිලට් පහසුකම් නැහැනේ. කැලේ කොලේට යන්න තියෙන්නේ. ඒ ගිය වෙලාවක වැද්දෙක් අටවපු යතුරු දුන්නක් ගැස්සිලා තියෙනවා සමන් දෙවියන්ට ඒ වෙලාවේ තුවාල වෙලා තියෙනවා. නාග කන්‍යාවට (බිරිඳට) මේක කියන්න ලැජ්ජයි. ඔක්කොටම හොරෙං මෙයා ගියා සිරිපාද අඩවියට මේකට බෙහෙත් කරන්න. ඒ ගිහිං ඉන්න කොට තමයි බුදු හාමුදුරුවෝ මෙහෙට වැඩලා තියෙන්නේ. එහේදී තමයි සමන් දෙවිහාමුදුරුවන්ට සුදු ඇතා අහුවෙලා තියෙන්නේ. ඒ වුනාට පිටු පස්සේ තුවාලේ නිසා තමයි එයා ඇතා පිට වාඩි වෙන්නේ නැත්තේ.

ජනශ්‍රැතියේ දී මේ සිදුවීම පලිගැනීමක් වශයෙන් සඳහන් නොකෙරෙන බව කිව යුතු ය. ජනශ්‍රැතිය පවසන්නේ සමන් දෙවියන්ගේ පසුපස පෙදෙස තුවාල වී ඇත්තේ 'වැද්දකු' විසින් අටවන ලද යතුරු දුන්නක් ගැස්සීමෙන් බව යි. එය සිදු ව ඇත්තේ සමන් දෙවිඳුන් සිය වර්ගයාගෙන් පිටස්තර ව නාග කන්‍යාවක සිය බිරිඳ කොට ගෙන සිටියදී ය. ජනශ්‍රැතියේ දී මේ සිදුවීම පලිගැනීමක් වශයෙන් සඳහන් නොවූව ද, අප මෙම කතා පුවත ඉහතින් සඳහන් කළ 'ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ, විරෝධය පෑමේ සහ පලිගැනීමේ' සන්දර්භයේ තබා පරිකල්පනය කළ හොත් ගොඩනැගෙන අදහස කුමක් ද? සතුරා විඳවන ආකාරයේ දඬුවමක් පැමිණවීම සතුරන්ගෙන් පලිගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කිරීම නො වේ ද? ඒ අර්ථයෙන් ගත් කල පිටුදැකිය යුතු ද්‍රෝහියාගේ පිටුපස පෙදෙස තුවාල කිරීම පිළිබඳ ව සිතා බලන්න.

[20] එනමුත් 2015 වසරේ පේරාදෙණිය නගරයේ සිට කි.මී. 07 දුරින් මුරුතලාව ප්‍රදේශයේ අලුතින් ස්ථාපිත කර ඇති නෙල්ලිගල ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානය නමැති බෞද්ධ ආරාමයේ සමන් දේව ප්‍රතිමාව ඉදිකර ඇත්තේ සමන් දෙවිඳුන් සිය ඇත් වාහනය මත හිඳගෙන සිටින ආකාරයටය.

සිරුරේ ඒවැනි ස්ථානයක ඇති වන තුවාල ඉක්මනින් සුව නොවන්නේ සිරුරු කිස කරන විට තුවාල විදාරණය වන බැවිනි.[21]

යථෝක්ත ජනශ්‍රැතිය විශ්ලේෂණය කරන විට, සමන් දෙවියන් මහියංගණ පෙදෙසේ දී බල රහිත අවශේෂ දෙවියකු බවට පත්වූයේ මන් ද යන ගැටලුවට පිළිතුරක් එමගින් ලැබේ. මෙහි දී තරමක් සංකීර්ණ තවත් ගැටලුවකට විසඳුමක් සොයා ගැනීමට අපට සිදු වේ. එම ගැටලුව නම්, යක්ෂයන් සමන් දෙවියන්ට එරෙහි වන විට ඔහු බේරාගත් මහලොකු මැණියන් යක්ෂයන්ගෙන් පැවැත එන්නා වූ ජනතාව අතර පිළිගැනීමට පාත්‍ර වූයේ ඇයි ද? යන්න යි. මෙම ගැටලුව සංකීර්ණ වනවා යැයි අප කියන්නේ යක්ෂයන් විසින් පිටුදකින ලද සමන් දෙවියන් බේරා ගැනීමට මැදිහත් වන්නේ මහලොකු මැණියන් යැයි ජනශ්‍රැතියේ කියැවෙන හෙයිනි. ද්‍රෝහියෙකු ලෙස සලකන ලද තැනැත්තා බේරාගත් ඇය මහියංගණයේ දී පිළිගැනිමට පාත්‍ර වන්නේ කවර පදනමකින් ද?

මහාවංසය ඇතුළු වංශකතා සාහිත්‍යයේ මහියංගණයේ සමන් දෙවියන් පිළිබඳ කියවෙන ස්ථානවල දී එම දෙවියන්ගේ සොහොයුරියක යැයි කියන මහලොකු මැණියන් පිළිබඳ සඳහන් නොවේ. බෞද්ධාගමික සම්ප්‍රදායට අයත් ඓතිහාසික ලේඛනයක දී මහලොකු මැණියන් පිළිබඳ සඳහන් වන ප්‍රථම අවස්ථාව ලෙස අපට හමු වන්නේ දඹදෙනියේ පරාක්‍රමබාහු කාලයේ දී වනවාසී සුභූති නම් භික්ෂුවක විසින් ලියන ලදැ'යි පැවසෙන 'මහා සුමන පුරාවෘත්ත' නම් පුස්කොළ පොතෙනි. එනමුදු මේ පුස්කොළ පොතේ අඩංගු විස්තරයේ විශ්වසනීයත්වය ගැටලු සහගත ය.[22] ඒ අනුව බලන විට පිළිගත් ශාස්ත්‍රීය සම්භාෂණයක දී මහලොකු මැණියන් පිළිබඳ ව සඳහන් වන ප්‍රථම අවස්ථාව ලෙස පෙන්වාදිය හැක්කේ සෙනරත් පරණවිතාන සමන් දෙවියන් පිළිබඳ ලියූ කෘතියේ සඳහන් සටහන යි. කෙසේ වෙතත් එහි දී පවා පරණවිතාන මහියංගණයේ දී තමන්ට අසන්නට ලැබුණු මහලොකු මැණියන් පිළිබඳ ජනශ්‍රැතිය ගැන කෙටි සටහනක් තැබීම හැර වැඩිදුර විශ්ලේෂණයකට ප්‍රවේශ වී නැත.

21 දැනට දශක දෙකකට පමණ පෙර අපේ රටේ විශ්වවිද්‍යාලවල සිසුන් අතර ගැටුම් ඇති වූ අවස්ථාවල දී තමන්ට ප්‍රතිවිරුද්ධ පාර්ශ්වයේ අයගේ පසුපස පෙදෙස දැළි පිහිවලින් කපා දැමූ අවස්ථා අසන්නට ලැබී තිබේ.

22 මේ පුස්කොළ පොත පිළිබඳ ව පළමුව සඳහන් කරන්නේ '*බින්තැන්නේ පුදබිම*' යන මැයෙන් 2004 වසරේ දී මහියංගණ පූජා භූමිය පිළිබඳ කෘතියක් පළ කළ ගාමිණී සූරිය ආරච්චි නම් ජනමාධ්‍යවේදියෙකි. ඔහුගේ කෘතිය පළ වීමෙන් පසු මොනරාගල, දැලිව අභිනවාරාමවාසී ටී. ධම්මින්ද නම් බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේ නමක විසින් 2007 වසරේ දී ලේඛකයාට එවූ ලිපියක 'මහා සුමන පුරාවෘත්ත' නම් තමන් වහන්සේ සතු පුස්කොළ පොතක් පිළිබඳව කියා තිබේ. මේ පුස්කොළ පොතෙහි අඩංගු විස්තරය මහාවංශ කතුවරයා විසින් ලංකා භූමිය කකුසඳ බුදුන්ගේ කාලයේ සිට බෞද්ධ රාජ්‍යයක් වීම පිළිබඳ ව විස්තර කරන කතා ප්‍රවෘත්තියට සමන් දෙවියන් ඇතුළත් කර අවසානයේ දී එම දෙවියන් ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පරපුරට බන්ධූත්වයෙන් සම්බන්ධ කර එම දෙවියන්ගේ මූලාරම්භය සුජාතකරණය කිරීමකි. මේ පුස්කොළ පොතෙහි අඩංගු සමන් දෙවියන් සහ මහලොකු මැණියන් පිළිබඳ ඓතිහාසික විස්තරය මහාවංශ විස්තරයෙනුත් ඔබ්බට ගිය අතිශයෝක්තිකරණයකි.

මේ කවර ලේඛනයක වුව ද මහලොකු මැණියන් බුදුදහම සරණ ගිය බවක් නොකියවේ. තමන් අතරින් ප්‍රතික්ෂේපිත සමන් දෙවියන්ට උපකාර කළ එම දෙවියන්ගේ සොහොයුරිය යැයි හඳුන්වන මහලොකු මැණියන් යක්ෂයන් හෙවත් දඩයක්කාර-ආහාර ද්‍රව්‍ය එක්රැස් කළ අයගෙන් පැවත එන වැද්දන් සහ වැද්දන්ගෙන් පැවත එන්නේ යැයි කියන සිංහල ජනතාව යන දෙකොටස ම අතර පිළිගැනීමට පාත්‍ර වීම වැද්දන් එම ප්‍රදේශයේ බලවත් ජන කොටසක් ව සිටීමේ පසුබිම තුළ තේරුම් ගත යුතු බව අපගේ අදහස යි. ක්‍රි. ව. 07 වන සියවසේ දී හියුං-සෑන් කළ සඳහනකට අනුව යක්ෂයන් රටේ ගිනිකොණ දිග ප්‍රදේශවලට පසුබැස ගියේ යැයි අපි ඉහත සඳහන් කළෙමු. මහියංගණ ස්තූපය කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් බෞද්ධ ජනගහනයක් සිටින්නට ඇති වුවත් මේ ප්‍රදේශයේ බලවත් ජන කොටස වී ඇත්තේ වෘත්තියෙන් දඩයක්කාරයන් සහ ස්වකීය මිය ගිය නෑ යකුන් වන්දනා කළ පිරිස යි: " බින්තැන්න අලුත්නුවර වූ කලී වැද්දන් හා සිංහල බෞද්ධයන් හමු වූ ස්ථානයයි. එහෙත් එහි වඩා බලවත් ජන කොටස වූයේ වැද්දන්ය" යන ඔබේසේකරගේ (2018b: 246) මතය අපගේ මෙම අදහස තහවුරු කරයි. වැද්දන් සිය නෑ යකුන් ලෙස අදහන්නේ සිය මිය ගිය ඥාතීන් ය. මේ ආකාරයට ම වැද්දෝ මිය ගිය වැදි කාන්තාවන් ද අදහති. එසේ ඇදහීමට ලක් වන මිය ගිය වැදි කාන්තාවන් යනු, වැද්දන් අතර ප්‍රමුඛත්වයක් හිමි කර ගත් ඔවුන් අතර ගෞරවාදරයට පත් වූවන් ය. උඩරට රාජධානි සමයේ දී ප්‍රදේශ ගණනාවක් පාලනය කළ වැදි කාන්තාවන් පිළිබඳ ව ඓතිහාසික ලේඛනවල සඳහන් වේ (Lawrie, 1986; අබේවර්ධන, 1978). මහලොකු මැණියන් යනු වැද්දන් අතර එලෙස ගෞරවාදරයට පාත්‍ර වූ තැනැත්තියකි. කෙසේ වෙතත් වැද්දන් ලෙස නාමකරණය කළා වූ යක්ෂයන් සමන් දෙවියන්ට පහර දෙන විට ඔහු බේරාගත් මහලොකු මැණියන් වැද්දන් අතරේ දී ප්‍රතික්ෂේප නොවූයේ ඇය බුදුන්සරණ නොයෑම නිසා ය යන පිළිතුර හැර ඇය වැද්දන් අතරින් ප්‍රතික්ෂේප නොවීමට වෙනත් හේතුවක් අපට නොපෙනේ. ලංකාවේ ඉතිහාසය පුරා ම වැද්දන් සිංහලයන් වීමේ සහ සිංහලයන් වැද්දන් වීමේ ක්‍රියාවලියක් ද තිබුණු බව ඔබේසේකර සඳහන් කර ඇත. ඉදින් මහියංගණයේ දී සිංහල වූ වැද්දන්ට ද තමන් පූර්වයේ දී ඇදහූ මහලොකු මැණියන් අමතක වන්නට ඇතැ'යි සිතිය නොහැකි ය.

සමාලෝචනය සහ නිගමනය

මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික ලේඛනවල දී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු ලංකාගමනය හා සම්බන්ධ කොට වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ දේව මණ්ඩලය තුළ ප්‍රමුඛස්ථානයකට පත් කර ඇති සමන් දෙවියන් පිළිබඳ ව මේ ලේඛනයේ දී අප ගොඩනැගූ අදහස් එකී ඓතිහාසික ලේඛනවල දී එම දෙවියන් පිළිබඳ ගොඩනගා ඇති විස්තරයට වඩා වෙනස් විග්‍රහයකි. උගත් යතිවරුන් විසින් රචනා කළා යැයි පිළිගැනෙන මහාවංසය ඇතුළු වංශකතාවල විධිමත් ව වාර්තාගත කර සිංහල බෞද්ධ ඉතිහාස ආඛ්‍යානයේ අධිපතිවාදී

මතයක් බවට පත් කර තිබෙන සමන් දෙවියන් පිළිබඳ මතවාදය ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති ඔස්සේ අභියෝගයකට ලක් කරමින් නව අර්ථ කතනයක් අපි මෙහි දී ඉදිරිපත් කළෙමු.

අධිපතිවාදී ලේඛනවල 'ප්‍රාථමික' ජන කොටසක් ලෙස හැඳින්වෙන සහ 'නොදියුණු,' හා 'අශිෂ්ට' යන විශේෂණවලින් ජනප්‍රිය කතිකාවේ දී සඳහන් කරන වැදි ප්‍රජාව අතර තිබෙන ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති මගින් ස්ථාපිත ලිඛිත ඉතිහාසය අභියෝගයට ලක් කිරිම මෙහි දී සිදු විය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය පිළිබඳ පුවතත්, සමන් දෙවියන් බුදුසරණ යාම පිළිබඳ පුවතත් ප්‍රමුඛ මහාවංසය සහ එයින් පසු ව ලියැ වී ඇති ඓතිහාසික වංශකතාවල දී විචිත්‍රවත් අලංකාරෝක්ති සහිත ව විස්තර කර ඇති ඓතිහාසික සිදුවීම් තුළ පවතින ප්‍රතිවිරෝධතා ඉස්මතු කරමින් ඒවායේ දී යටපත් කර ඇති අරුත් ගවේෂණය කිරීම ද මෙහි දී සිදු විය. බුද්ධචරිතය හා බුදුදහම පිළිබඳ නිල වශයෙන් සම්මත ප්‍රමුඛ ලේඛනය වන ත්‍රිපිටකයේ සඳහන් කරුණු අනුව උන්වහන්සේගේ ලංකාගමනය පිළිබඳ සම්භාවිතාව අවම අගයක පවතින බව ඉතිහාසඥයෝ පෙන්වා දෙති (දේවසිරි, 2019: 35). ලිඛිත ව තහවුරු වන සාක්ෂි අනුව මහාවංසය ලියැවෙන්නේ ක්‍රි. ව. 5 වැනි සියවසේ දී වන අතර ඒ වනාහී ප්‍රස්තුත කාරණා සිදු වී ශතවර්ෂ දහයකටත් පසු සිදු වූ සිදුවීමකි. මහාවංසයේ මුල් පරිච්ඡේද ලියැ වී ඇත්තේ මහාවංසයට සුළු කලකට පෙර රචිත දීපවංසය සහ වෙනත් සමහර පාලි මූලාශ්‍රය පදනම් කර ගෙන බව විචාරක මතය යි. වඩා පැරණි වංශකතාව වන දීපවංසයේ සමන් දෙවියන් පිළිබඳ කිසිදු සඳහනක් නැත්තා සේ ම ශ්‍රීපාද මස්තකයේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සිරිපතුල පිහිටු වීම පිළිබඳ සටහනක් ද නැත. එසේ ම ක්‍රි. ව. 5 වැනි සියවසේ ලංකාවට පැමිණ ත්‍රිපිටකය පාලි භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බුද්ධඝෝෂ හිමියන් සමන්තපාසාදිකාවට ලියූ හැඳින්වීමේ ද සමන් දෙවියන් හෝ ශ්‍රීපාද මස්තකයේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සිරිපතුල පිහිටු වීම පිළිබඳ සටහනක් නැත. දීපවංසයේ එතරම් විස්තරාත්මක ව සඳහන් නොවන බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය, විජයගේ පැමිණීම වැනි සිදුවීම් මහාවංසය, පූජාවලිය වැනි පශ්චාත් කාලීන ඓතිහාසික කෘතීන්වල දීර්ඝ වශයෙන් ලියැ වී තිබේ. ඒ අනුව බලන විට ලංකා ඉතිහාසයේ මුල් යුගය පිළිබඳ කියවෙන කතා පුවත්වල සඳහන් සිදුවීම් සහ එම සිදුවීම්වල සඳහන් වන සමන් දෙවියන් වැනි පුද්ගල චරිතවල විශ්වසනීයත්වය විවාදාත්මක ය.

"ඉතිහාසය යන යෙදුම ගැන ඇති අපේ අර්ථයෙන් සලකන විට පුරාණෝක්තීන් යනු ඉතිහාසය නොවිය හැකිය. එහෙත් ඒවා පැන නඟින්නේ ඓතිහාසික සංදර්භයක් තුළිනි" යන ගණනාථ ඔබේසේකරගේ අදහස (2018a: 202) සලකා බලන විට ඓතිහාසික වශයෙන් විවාදාපන්න බවක් තිබුණ ද මෙම සිදුවීම් සහ චරිතවලින් ගම්‍ය වන සමාජවිද්‍යාත්මක හා කෘත්‍යාත්මක වැදගත්කම මුළුමනින් ම නොතකා හැරීමට සමාජවිද්‍යාඥයෙකුට නො-හැකිය. ලංකාව ශිෂ්ටාචාරගත වීම පිළිබඳව මහාවංසය ඇතුළු ස්ථාපිත ඓතිහාසික වංශකතාවල ඇතුළත් අතිශයෝක්තිගත විචිත්‍රවත් කතා ප්‍රවෘත්ති සහ විස්තරකරණවලදී නොකියවෙන

සැඟවී ගිය ආඛ්‍යාන තිබෙන බව අමතක නොකළ යුතුය. එම අර්ථයෙන් ගත් කල, ලංකාවේ පූර්ව බෞද්ධ යුගයේ සිට සිදු වූ විසිර සිටි දේශීය ජන කණ්ඩායම් අධිපතිවාදී සමාජ ප්‍රවාහයට අන්තර්ගත කර ගැනීම, නිෂේධනය කිරීම හෝ බැහැර කිරීම පිළිබඳ ක්‍රියාවලියක නොකියවුණු පැතිකඩක් සමන් දෙවියන් පිළිබඳ මහියංගණ-කේන්ද්‍රීය ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලින් ගම්‍ය වන බව අපි පැහැදිලි කළෙමු. එසේම මෙහිදී අප පෙන්වා දෙන්නේ මෙම ක්‍රියාවලිය ලෝක ඉතිහාසයේ දී බලවත් ජන කණ්ඩායම් ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීමට වෙනත් ප්‍රදේශවලට ගිය විට එම ප්‍රදේශවල වාසය කළ ස්වදේශික ජනයා සම්බන්ධයෙන් දක්වා ඇති ප්‍රතිචාරවල ලාංකේය ආඛ්‍යානය බවයි. කෙසේ වෙතත්, එසේ නිෂේධනය කළ හෝ බැහැර කළ කණ්ඩායම් නව සංක්‍රමණික බලවත් ජන කණ්ඩායම්වලින් තමන් වෙත එල්ල වූ නිෂේධනාත්මක බලපෑම නොඉවසා සිටියේ නැත. එසේම, තමා යටපත් කළ බලවත් 'අනෙකාට' ස්වදේශිකයන්ගේ භූමිය තුළ ස්ථාපිත වීමට උපකාර කරමින් එම කණ්ඩායම්වල සංස්කෘතිය සමඟ එක් වූ 'ස්වකීයයන්' සම්බන්ධයෙන් විරෝධයක් නොතිබුණේ යැයිද කිව නො-හැකිය.

එහෙත් එකී විරෝධය මහාවංසය ඇතුළු ඓතිහාසික වංශකතාවල වාර්තා කොට නැත්තේ ඉතිහාසය ලියැවුණේ බලවත් 'අනෙකාගේ'දෘෂ්ටි කෝණයෙන් මිස විපතට පත් අයගේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් නොවූ නිසා ය.[23] ලංකාවේ දී දේශපාලනික සහ සංස්කෘතික වශයෙන් බලවත් ස්ථානයක් අත්පත් කරගත් නව සංක්‍රමණිකයන් තමන්ගේ ආරම්භය පිළිබඳ පුරාණෝක්ති නිර්මාණය කිරීමේ දී දේශපාලනික සහ සමාජ-සංස්කෘතික වශයෙන් තමන් සතු වූ අධිකාරී බලය මුල් කර ගනිමින් තමන් විසින් යටපත් කළා වූ සහ තමන්ගේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් 'පහත්' යැයි නිර්ණය කරන ලද අනෙකාගේ අනන්‍යතාව මකා දැමීමේ ප්‍රවේශයක් වෙත යොමු වීම මෙන් ම අනන්‍යතාව මකා දැමූ අනෙකාට සාපේක්ෂ ව තමන්ගේ කණ්ඩායමේ උදාරත්වය නිරූපණය කිරීමට පෙළඹීම නිසැක ය. මෙම සන්දර්භයේ දී, දේවසිරි පෙන්වා දෙන ආකාරයට, තමන් විසින් විනාශ කරනු ලැබූ සතුරාට මනුෂ්‍යභාවය ප්‍රදානය කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම තමන්ගේ සුජාත භාවය තහවුරු කර ගැනීමේ කතිකාමය උපාය මාර්ගයකි (2019: 40). එනම්, ආගන්තුක බලවත් ජන කණ්ඩායම ස්වදේශිකයන් පලවා හැර නව භූමියේ තමන් ස්ථාපිත වීමේ ක්‍රියාවලිය සාධාරණීකරනය කර ගැනීමකි. ආරම්භක පරිච්ඡේදයේ දී ම මහාවංසය බුදුරජාණන් වහන්සේ මහියංගණයට වැඩම කරවන්නේ සහ යක්ෂයන් අවමානුෂික කණ්ඩායමක් ලෙස නම් කර බුදුරජාණන් වහන්සේ ලවා ගිරි නම් දිවයිනට පලවා හරින්නේ මේ අර්ථයෙනි. එයින් අනතුරුව විජය-කුවේණි කතා ප්‍රවෘත්තියේ දී කුවේණිය ලවා වෙස් මාරු කරවීම්, අතුරුදහන් කරවීම් කරවන්නේ ද ඒ අර්ථයෙනි. මේ

[23] ලිඛිත සම්ප්‍රදායක් තිබුණ ද බලවත් ජාතීන් විසින් ඉතා මෑත කාලයේ, එනම් 19 වන සියවසේ මුල් භාගයේ යටත් කරන ලද අයගේ කතාව පවා ඔවුන්ගේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් සැබෑ වශයෙන් ලියැවී නැති බව බ්‍රිතාන්‍යන් විසින් උඩරට රාජධානිය ආක්‍රමණය කළ ආකාරය පිළිබඳව ලියන ඉංග්‍රීසි ලේඛකයකු වන ජෙප්‍රි පවෙල් (2009: 5) කියයි.

අනුව මහාවංසය සිංහල බෞද්ධ බල ව්‍යූහමය කතිකාවක් ඔස්සේ නව සංක්‍රමණිකයන්ට එරෙහි වූ 'අනෙකා' අවමානුෂකකරණය කර ඔහුගේ අනන්‍යතාව මකා දමයි. විජය-කුවේණි දෙපලට දාව උපන් දරුවන්ට පවා මේ කතිකාව තුළ දී නව සංක්‍රමණිකයන් හා සමාන තත්ත්වයක් ලබා නොදේ.[24] මහාවංසය ඔවුන් හඳුන්වන්නේ 'පුලින්දයන්' යන නමිනි.[25]

තමන්ට වඩා බලවත් දේශපාලනික සහ සංස්කෘතික ප්‍රවාහයක් විසින් පීඩාවට හා අවමානුෂීකරණයට ලක් කරන ලද දඩයක්කාර හා ආහාර ද්‍රව්‍ය ඒකරාශි කළ ජනතාවට තමන් පීඩාවට පත් කළ ක්‍රියාවලියට එරෙහිව සිය ප්‍රතිචාර ලියා තැබීමට ලිඛිත වාර්තාකරන සම්ප්‍රදායක් නොතිබිණි. එනමුදු අධිපතිවාදී අර්ථ ක්‍රමයට සහ බලවත් සංස්කෘතියට අනුගත නොවී පසුබැස ගිය පිරිස අතර 'බලවත් අනෙකා' පිළිබඳ ව මෙන් ම එකී අනෙකාට එක් වූ 'ස්වකීයයන්' පිළිබඳ අමිහිරි මතකයක් ශේෂ වන්නට ඇත. අධිපතිවාදී සංස්කෘතිය තුළ එකී සංස්කෘතියට අනුගත නොවී ජීවත් වූ ඔවුන්ගේ ඊළඟ පරම්පරාවල සාමාජිකයන්ට 'බලවත් අනෙකා' විසින් තමන් අබිබවනය කිරීම මෙන් ම තමන්ගෙන් ඔවුන්ට එක් වූ 'ස්වකීයයා' පිළිබඳ ලියැවුණු කතා ප්‍රවෘත්ති ද ඇසීමට ලැබෙන්නට ඇත. ඒ අනුව තමන් පීඩාවට පත් කළ ක්‍රියාවලියට එරෙහි ඔවුන්ගේ ප්‍රතිචාර ද සම්පූර්ණයෙන් ම නොවූවත් ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති ලෙසින් යම් තරමකින් හෝ පැවත ආ බව පෙනේ. වර්තමානයේ දී අපි මහියංගණ-කේන්ද්‍රීය ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති ලෙසින් අසන්නේ සහ දකින්නේ එකී ශේෂය යි. සිංහල බෞද්ධයන් අතරේ ජීවත් වීම නිසා අධිපතිවාදී සම්ප්‍රදාය විසින් ලියා තහවුරු කරන ලද අතිශයෝක්ති සහගත පරිකල්පනීය ඉතිහාස කතා ප්‍රවෘත්තියේ අඩංගු වූ දේවල් ද එම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති චිත්‍රයට ඇතුළු වන්නට ඇත. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ලංකාගමනය, විජය-කුවේණි කතා ප්‍රවෘත්තිය වැද්දන්ගේ ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවලට ඇතුළු වන්නට ඇත්තේ එපරිද්දෙනි.

කෙසේ වෙතත්, බලවත් සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතියට අනුගත නොවී, එහෙත් රාජ්‍ය ව්‍යූහයට එක් වී බුදුරාජාණන් වහන්සේ විසින් යක්ෂයන් පලවා හැරි බව කියැවෙන මහියංගණයේ දී ම තමන් බලවත් වූ විට, බලවත් අනෙකා පිළිබඳ පැවති විරෝධය සංකේතාත්මක ව හෝ ප්‍රකාශ කිරීමට ඔවුන්ට ඉඩ ලැබෙන්නට ඇත. වැදි පෙරහැර ආශ්‍රිත යාතුකර්ම-වත්පිළිවෙත් ඔස්සේ අද පවා අපි දකින්නේ එම විරෝධය පෑම යි. කෙසේ වෙතත්, 19 වන සියවසේ දී

24 සිරිසඟබෝ රජතුමාට දානය පිළිගැන්වූ මගියා සිය ආහාර පිළිගන්නා ලෙස ආයාචනා කරන්නේ "මම හීන ජාතියෙන්හි උපන්වූ එකෙක් නොවෙමි. පර පණ නසා ජීවත් වන්නා වූ වැදි, පදු, කෙවුල් ආදී එකෙකුත් නොවෙමි" යනාදී වචනවලිනි (එළු අත්තනගලු වංශය, මකුළුදූවේ පියරතන සංස්කරණය, 1987: 53).

25 හෙන්රි පාකර්ට (1992) අනුව 'පුලින්ද' යන වචනය ඉන්දියාවේදී වනචාරී ගෝත්‍රිකයින් හැඳින්වීම සඳහා යෙදෙන්නකි. වින්ධ්‍යා කඳුකරවාසි පුලින්දයන්ට සම්බන්ධ හිමාලයානු ගෝත්‍ර (උදා: කිර්ටාස්, තන්ගනාස්) මෙන්ම දකුණු ප්‍රදේශවාසී කඳුකර ගෝත්‍ර රැසක් ද සිටි බව කියැවේ (Sircar, 1990). මෙම ගෝත්‍ර වනචාරින් ලෙස පහත් කොට සලකන ලද්දේ යැයි කියූවත් එම අදහසට එකඟ නොවන අය ද සිටිති.

වැද්දන්ගේ සංඛ්‍යාව සැලකිය යුතු ලෙස සීමා කළා වූ විවිධ සාධක හමුවේ සංඛ්‍යාවෙන් මෙන් ම බලයෙන් ද දුබල පිරිසක් බවට පත් ව, 1930 ගණන්වලින් පසු ගොවිජනපද ව්‍යාපාරය සහ 1980 ගණන්වල මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය හමුවේ තවදුරටත් සිංහල බෞද්ධකරණය වීමට වැද්දන්ට බලකරන ලද්දේ වී නමුදු තවමත් තමන් වැද්දන් වශයෙන් හඳුන්වා ගන්නා පිරිස සහ තමන් ද වැද්දන්ගෙන් පැවත එන්නේ යැයි කියන ප්‍රදේශයේ සිංහල ජනතාව අතර ශේෂ ව තිබෙන ජනශ්‍රැති, පුරාණෝක්ති සහ යාතුකර්මවලින් බලවත් අනෙකා පිළිබඳ පැවති විරෝධය යම් ප්‍රමාණයකට හෝ පිළිබිඹු වෙයි. එපමණක් නොව, වැද්දන්ගෙන් පැවත එන වර්තමාන තරුණ පරම්පරාවේ උගත් අදහස්වලින් ද බලවත් අනෙකා කෙරෙහි පැවති විරෝධය මෙන් ම එකී අනෙකා සමඟ එක් වූ 'ස්වකීයයා' පිළිබඳ පැවති විරෝධය පිළිබිඹු වෙයි. ස්වකීය දර්ශනපති උපාධිය සඳහා වැද්දන් පිළිබඳ පර්යේෂණයක් කළ පර්යේෂකයෙකුට කලින් දඹාන කන්දෙගන්විල ප්‍රදේශයේ පදිංචිව සිට මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය යටතේ හෙන්නානිගල පදිංචි කොට ඇති වැදි ජනතාවගෙන් පැවත එන අ.පො.ස සා.පෙළ සමත් තලාවරිගේ පුංචිබණ්ඩා ස්වකීය සම්භවය පිළිබඳ පවසන ආකාරය බලන්න: "අපේ පරම්පරාව අවුරුදු 35000කටත් ඉහළින් හිටියා. බුදුහාමුදුරුවො බුදුවෙලා මාස නමේකට පස්සේ මහියංගණයට වැඩියා. ඒ වෙන කොටත් හිටියා කුවේණි. කුවේණිය අපේ පරම්පරාවේ සාමාජිකාවක් මිස එයාගෙන් අපි පැවතෙන්නේ නෑ" (ගලගමගේ, 2018: 122).

සමන් දෙවියන්, කුවේණි, විජය, යනාදි මෙකී චරිත සැබවින් ම ලංකාවේ ඉතිහාසය තුළ සිටියා හෝ නොසිටියා වන්නට පුළුවන. කෙසේ වෙතත්, උයන්ගොඩ පෙන්වා දෙන ආකාරයට විසිවන සියවසේ දී මහාවංසය සිංහලට පරිවර්තනය කිරීමත්, මහාවංසය ඉදිරිපත් කළ ඓතිහාසික වෘත්තාන්තය ලංකා ජාතික රාජ්‍යය පිළිබඳ දේශපාලන පරිකල්පනයේ කේන්ද්‍රය බවට පත් කරගනු ලැබීමත් සිංහල සමාජය තුළ සිදු විය (2019: xvii-xviii). එලෙස විසිවන සියවසෙන් ආරම්භ වූ ලංකා භූමියේ හිමිකාරීත්වය පිළිබඳ නූතන වාග් සටන් ඇදී ගිය දුර අප දැක ඇති අතර භූමියේ හිමිකාරීත්වය නම් සංකල්පය කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් මේ මොහොතේ ද එය අඩු වැඩි වශයෙන් සිදු වෙමින් පවතින බව නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය. මහාශ්වෙතා දේවි (2015) පවසන පරිදි 'ජනශ්‍රැති ඉතිහාසය' සමඟ කෙළින් සිටුවා බැලීමෙන් ඉතිහාසයේ දී සැබවින් ම සිදු වී ඇත්තේ කුමක් ද යන්න පිළිබඳ යම් අවබෝධයක් ගොඩනගා ගත හැකි ය. මහියංගණයේ ජනතාව අතර ශේෂ ව පවතින ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්ති මෙන් ම මහලොකු මැණියන්, මිණීපුලුටි වැනි එම ජනශ්‍රැති සහ පුරාණෝක්තිවල ඇතුළත් චරිත හා සම්බන්ධ ඉතිහාසය අපට වැදගත් වන්නේ ඒ අර්ථයෙනි. ඉතිහාසය එලෙස විශ්ලේෂණය කර ගැනීමෙන් ලැබෙන අවබෝධය, එක් එක් ජන කොටස් ලංකාවේ ඓතිහාසික උරුමය කියාපෑමට දරන උත්සාහය නිසා නිර්මාණය වී ඇති වියවුල්කාරී සමාජ පසුබිම පිළිබඳ නැවත නැවත සිතා බැලීමට අප යොමු කරයි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අදිකාරම්, ඊ. ඩබ්ලිව්. (2003) *පැරණි ලක්දිව බෞද්ධ ඉතිහාසය.* කොළඹ: ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

අබේවර්ධන, එච්. ඒ. පී. (1978) *කඩඉම් පොත් විමර්ශනය.* කොළඹ: සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශය

උයන්ගොඩ, ජයදේව (2019) 'පෙරවදන.' *ලංකාවේ ඉතිහාසය: දෘෂ්ටිවාද විචාරයක්* (දේවසිරි, නිර්මාල් රංජිත්) කොළඹ: විදර්ශන ප්‍රකාශන

එළුඅත්තනගලු වංශය (සංස්. මකුළුදූවේ පියරතන හිමි) (1987) කොළඹ: ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

ඔබේසේකර, ගණනාථ (2018a) 'ගජබාහු සහ සෙන්කුට්ටුවන්: සංස්කෘතික වීරයින් සහ ජනපදකරණ පුරාණෝක්ති' (පරි: කසුන් සේනානායක). *ගණනාතගේ රචනා: ගණනාත් ඔබේසේකර විසින් රචිත ලිපි දොළොසක සිංහල පරිවර්තනය.* කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය: සමාජීය විද්‍යා පීඨ පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය

--------------- (2018b) 'යටත්විජිත ඉතිහාස ලේඛන හා වැද්දා පිළිබඳ ප්‍රාථමිකතාවාදය: නුවර යුගයේ ලේඛන පිළිබඳ විසම්මුතික කියැවීමක්' (පරි: චින්තක රණසිංහ). *ගණනාතගේ රචනා: ගණනාත් ඔබේසේකර විසින් රචිත ලිපි දොළොසක සිංහල පරිවර්තනය.* කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය: සමාජීය විද්‍යා පීඨ පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය

-------------- (2018c) 'බුදුදහම, ජාතිකත්වය හා සංස්කෘතික අනන්‍යතාව: පූර්ව-නූතන හා පූර්ව-යටත්විජිත සැකැස්ම' (පරි: ඩිල්මා තුෂාරි කොග්ගලගේ). *ගණනාතගේ රචනා: ගණනාත් ඔබේසේකර විසින් රචිත ලිපි දොළොසක සිංහල පරිවර්තනය.* කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය: සමාජීය විද්‍යා පීඨ පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානය

ගන දෙවි හැල්ල සහ වදන් කවි පොත (සංස්: තුම්බෝවිල ධම්මරතන හිමි) (2015). දෙහිවල: ශ්‍රීදේවී ප්‍රින්ටර්ස්

ගලගමගේ, ප්‍රභාත් (2018) *වැද්දෝ කොහි යාදෝ? අධිපති සංස්කෘතීන්, සුළුජන කණ්ඩායම් හා ජනවාර්ගික අනන්‍යතාව: සමාජ මානව විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්.* කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

ගුණවර්ධන, තේජා (1979) *කොහොඹා කංකාරිය.* කොළඹ: අරුණ ප්‍රකාශකයෝ

ගොඩකුඹුර, චාල්ස් (1963) *කොහොඹා කංකාරිය.* සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

ද සිල්වා. සුගතපාල (1964) *දඹානේ වැදි බස.* සරසවි ප්‍රකාශකයෝ

දීපවංශය (සංස්: කිරිඇල්ලේ ඤාණවිමල) (1959) කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

දේවසිරි, නිර්මාල් රංජිත් (2019) *ලංකාවේ ඉතිහාසය: දෘෂ්ටිවාද විචාරයක්.* කොළඹ: විදර්ශන ප්‍රකාශන

ධර්මදාස, කේ. එන්. ඕ. සහ එච්. එම්. එස්. තුන්දෙනිය (1994) *සිංහල දේව පුරාණය.* කොළඹ: රජයේ මුද්‍රණ නීතිගත සංස්ථාව

පවෙල්, ජෙෆ්‍රි (2009) *කන්ද උඩ රට සටන්* (*Kandyan Wars*) *කෘතියේ සිංහල පරිවර්තනය.* පරි. ප්‍රේමචන්ද්‍ර අල්විස්). කොළඹ: සූරිය ප්‍රකාශකයෝ

පූජාවලී (සංස්: ඒ. වී. සුරවීර ඇතුලු අය) (1998) කොළඹ: ජාතික පුස්තකාල සේවා මණ්ඩලය

බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ (2000) *චීනතෙරුන්ගේ ගමන් විස්තර සහ හියුං සියං භ්‍රමණවෘත්තාන්තය.* කොළඹː රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

මහාවංශය (සංස්ː ශ්‍රී සුමංගල-බටුවන්තුඩාවේ දේවරක්ෂිත) (1996) කොළඹː එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

මහාශ්වේතා දේවී (2015) *ඉස්කෝලේ මහත්තයා* (*Master Sabb* නම් කෘතියේ සිංහල පරිවර්තනය. පරිː උපුල් රංජිත් විදානගමගේ). කොළඹː ෆාස්ට් පබ්ලිෂින් (ප්‍රයිවට්)ලිමිටඩ්

මීගස්කුඹුර, පී. බී. (1991) 'ඌවේ වැදි ජන පුරාණය.' *ඌව වංශ කථාව - 2 කාණ්ඩය* (සංස්ː වි.වා.මු. තිලකසිරි බණ්ඩාර) ඌව පළාත් සභා සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය

--------------- (1985) 'වැදි ජනයා.' *මහවැලි වංශය - 2 කාණ්ඩය*, මහවැලි සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය

රත්නපාල, ඊ. එම්. (2003) *ලංකාවේ වැද්දෝ.* වරකපොලː ආරිය ප්‍රකාශකයෝ

--------------- (1996) *සමන්තකූටය, ශ්‍රී පාදස්ථානය හා ජනශ්‍රැති.* කොළඹː ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

---------------- (1992) *සමන් දෙවියෝ.* කොළඹː ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

වංසත්ථප්පකාසිනී මහාවංස ටීකාව (අකුරැටියේ අමරවංස-හේමචන්ද්‍ර දිසානායක අනුවාදය) (2001) කොළඹː ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

වික්‍රමගමගේ, චන්ද්‍රා (2006) *ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ ප්‍රතිමා කලාව.* කොළඹː ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

විපස්සි, රඹුක්වැල්ලේ (2005) *සමන්තපාසාදිකා බාහිර නිධාන වර්ණනා.* කොළඹː සමයවර්ධන

සමරසිංහ, එස්. පී (1992) 'සමන් දෙවියෝ.' *ඓතිහාසික රත්නපුර* (සංස්ː බන්දුල ලියනගේ) රත්නපුරː සබරගමු පලාත් සභාව

සාසනරතන හිමි, මොරටුවේ (1999*) ලක්දිව මහායාන අදහස්.* බොරලැස්ගමුවː විසිදුනු ප්‍රකාශකයෝ

සැළලිහිණි සන්දේශය (සංස්ː පී. එස්. බී. සේනානායක) (1990) කොළඹː ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ

සූරිය ආරච්චි, ගාමිණී (2004) *බින්තැන්නේ පුදබිම.* මහරගමː තරංජී ප්‍රින්ටර්ස්

හංස සංදේශය (සංස්ː සී. ඊ. ගොඩකුඹුර) (1953) කොළඹː සීමාසහිත ඇපොතිකරීස් සමාගම

Cartwright, Mark (2013) *Montezuma*, in https://www.worldhistory.org/Montezuma/ Accessed date 11.11.2021

https://www.history.com/topics/native-american-history/trail-of-tears Accessed date 08.11.2021

Lawrie, A. Campbell. (1986). *A gazetteer of the Central Province of Ceylon (excluding Walapane).* Sri Lanka: State Printing Corporation

Mills, C. Wright (1959) *The Sociological Imagination.* Oxford: Oxford University Press

Obeyesekere, Gananath (1984) *The Cult of the Goddess Pattini.* Chicago and London: The University of Chicago Press

----------------- Gananath (2002) *Colonial Histories and Vadda Primitivism: An Unorthodox Reading of Kandy period Texts.* Colombo: G.C. Mendis Memoriel Foundation

----------------- Gananath (2004) *Buddhism, Nationalism and Cultural Identity: The Premodern and Pre-Colonial Formations.* Clombo: International Center for Ethnic Studies

Paranavitana, Senerath (1928) 'Mahayanism in Ceylon. *Ceylon Journal of Science, Vol. II, December 31*

----------------- (1970) *Inscriptions of Ceylon*. Vol. I, Colombo: Department of Archeology

----------------- (1958) *The God of Adam's Peak*. Ascona, Switzerland: Artibus Asiae Publishers

Parker, Henry (1981[1909]) *Ancient Ceylon*. New Delhi: Asian Educational Service

Robinson, M.S (1968) 'The House of the Might Hero of enough Paddy?: Some Implications of a Sinhalese Myth.' in *Dialect in Practical Religion*, ed. E.R. Leach. Cambridge: Cambridge University Press

Sircar, D.C. (1990) *Studies in the Geography of Ancient and Medieval India*. New Delhi: Motilal Banarsidass Publishers

Thapar, Romila (2002) *Penguin History of Early India: From the Origins to AD 1300*. New Delhi: Penguin Books Ltd

Upham, Edward (2011[1829]) *The History and Doctrine of Buddhism, Populary Illustrated.* Nabu Press

Prevalence of smoking habits and its determinants among adult males in Anuradhapura district

E.P.G.S.R. Rajapaksha[1] and A. Thayaparan[2*]

[2]Department of Business economics, University of Vavuniya

[2]aruppillaithayaparan@yahoo.com

Abstract

This study investigates the determinants of smoking prevalence and examines the impact of socio-economic status and smoking related factors on smoking behavior among male adolescents in Anuradhapura district of Sri Lanka. This study was conducted from January 2020 to July 2020 with 100 adult males obtained through random sampling technique and the respondents who aged above 21years were taken as the sample. The collected data were analyzed using frequency, chi-square test, ordered probit model, and marginal effects. Frequency analysis reveals that 15% of the adult males had never smoked, 27% of them had occasionally smoked, and the majority (58%) of them were daily smoke. Ordered probit regression model was used to examine the determinants of smoking behavior and its results indicated that among socio- economic factors, education level, status of employment, place of residence were positively while age, civil status, income and family size were negatively impact on the smoking habits. Among influence of other factors, expenditure on smoking, age starts to smoke and influence of friends were positively impact on smoking habits except smoking status of family members. Further, determinants of smoking prevalence was examined when the number of cigarettes taken as dependent variable in the poisson model and zero – inflated poisson models. Vuong test is done to compare the two models and obtain the result proved that the Zero-inflated Poisson regression is more suitable for modeling the frequency of smoking habits than poisson model. This study suggests the need for essential strategies and public policies which promote higher educational attainment and motivate the smokers to reduce and cessation the smoking habits in future.

Keywords: Demographic and socio-economic characteristics, expenditure on smoking, smoking prevalence, ordered probit model, zero – inflated poisson model.

Introduction

Tobacco use is among the greatest public health problems worldwide, and cigarettes are the only legal consumer product in the world that causes 50 percent of its long-term users to die prematurely (Doll et al., 2004; Fagerström, 2002). The numbers are increasing in low- and middle-income countries that are relatively unable to afford the resulting health and economic consequences (Peto & Lopez, 2004; Reddy et al., 2006). Smoking is also a significant health hazard, a highly preventable cause of morbidity and mortality (Duko et al., 2019). Despite the adverse health and financial implications of smoking, it remains one of the leading causes of preventable diseases and deaths globally. Smoking of tobacco products occurs occasionally or habitually as a consequence of a physical addiction to some chemicals, primarily the highly addictive psychoactive ingredients, such as, nicotine. Over 1 billion people smoke globally and 80 percent of them live in low- and middle-income countries and in case of Sri Lanka, it records indicate that 29 % the of individuals currently smoke (Fernando et al., 2019). However, the country's government has introduced many programs against to reduce the consumption of tobacco products, especially cigarettes and beedi, among Sri Lankans. Prohibition of sales and promotion of these products below 21 years, prohibition of advertising, elevation and sponsorship, compulsory health warnings on cigarette packets, at theatres and on the television programs., as well as the prevention of smoking in public places are some of the important provisions made to reduce the usage of tobacco products in Sri Lanka. Moreover, a policy relating to an increase of pricing was introduced in 2010 and it aimed to discourage the consumption of cigarettes in the country.

Extant literature highlights a plethora of studies conducted on determinants of cigarette smoking in both developed and developing countries; however, the prevalence of smoking habits and its determinants among adult males is an area

understudied within the Sri Lankan context. Considering how the reduction of tobacco usage has been one of the main government policies in Sri Lanka, and the price of cigarettes has been raised several times in the last few years in order to demotivate smoking (Fernando et al., 2019), understanding the factors influencing the smoking status of adult men is essential to policymakers to reduce the health burden and associated cost of smoking that extends beyond the smoker himself. As such, the current study intends to understand the prevalence of smoking habits and its determinants in Sri Lanka to assist in executing the relevant policies consistently and aggressively – as that is the most straightforward and effective method in making future generations tobacco-free.

Objectives of the study

This study has the following objectives.

1. To identify the association between socio - economic and smoking related factors with prevalence of smoking habits among agult males in Anuradhapura district.
2. To examine the impact of the socio-economic and smoking-related factors on the prevalence of smoking behavior among adult males using ordered probit model in the study area.
3. To evaluate the impact of socio-economic and smoking-related factors on the number of cigarettes smoking using poisson and zero – inflated poisson model.

To attain the second objective, the prevalence of smoking behavior which is the dependent variable, categorized as 1 for never smoke, 2 for occasionally smoke and 3 for daily smoke in the ordered probit model. For third objective, the number of cigarettes smoking per week taken as dependent variable in both poisson and zero – inflated poisson models.

Review of literature

Before reviewing the previous literature, theoretical background of the smoking habits need to addressed. There are some theories of smoking have been developed about the conditions and causes of smoking as well as for explaining its maintenance.

Moreover, factors of smoking motivation have been identified, which describe incentives to smoke and types of smoking behavior. The most frequently reported motives are psychosocial smoking, sensorimotor smoking, indulgent smoking, stimulation smoking, sedation smoking, dependent smoking, and automatic smoking. (Claudia Lujic, Martin Reuter and Petra Netter, 2006)

A number of factors have been revealed in the empirical literature elsewhere to influence a person's decision to smoke. Previous national and international studies have analyzed the factors influencing the prevalence and smoking habits among university students and adult males. Most of the scholars found that socio-economic status, family or friends' smoking behavior, alcohol use, sex, education level, place of residence, whether rural or urban, and residing with friends were the major factors that determine the smoking habits. However, geographical regions, different risk factors, and cultural and sociological differences also identified as other factors which affect smoking habits. Also, most of the studies applied descriptive analysis, chi-square test, and probit or logit model. But, as the smoking habits are categorized into various frequencies or it may measure by the number of cigarettes smoking by the respondents. In such a situation, ordered probit model and poisson regression model are more applicable that other models. However, where the dependent variable is a count data with excess zeros, zero – inflated poisson model is more relevant than standard poisson model. Therefore, by applying different suitable models to examine the factors that determine the prevalence of smoking habits in Anuradhapura district of Sri Lanka, these research gaps can be full fill.

Karadoğan et al., (2018) examined the prevalence and determinants of smoking status among university students. Results showed that regarding familial smoking behavior, 36.1 percent had a father who smoked, 10.3 percent had a mother who smoked, and 15.0% had siblings who smoked. Among participants, 27.9 percent were current smokers: 46 percent of the men and 15.3percent of the women in the study. In a study conducted by Alkhalaf et al., (2021) in Saudi Arabia, the prevalence of smoking among medical students was 12.4 percent, while passive smoking prevalence was

39.9 percent of all medical students. The research shows that 18.6 percent of male and 5.9 percent of female medical students were active smokers and regarding the type of tobacco, they found that 47 percent of male smokers used waterpipe, while the percentage among female smokers using waterpipe reached 77.8 percent in the study area. In 2004, factors related to smoking habits among secondary school boys were identified by Naing et al., (2004) in Malaysia. Scholars found that, the highest prevalence of smoking among schoolboys from the vocational school and mean duration of smoking reported as 2.5 years. Further, results revealed that significant association between smoking status and parents' smoking history, academic performance, perception of the health hazards of smoking, and type of school attended in the study.

De Silva et al., (2009) examined the alcohol and tobacco use among males in Colombo and Polonnaruwa districts in Sri Lanka. Results shows that abstinence was significantly higher in the rural areas compared to urban areas and the prevalence of current drinking in the urban areas was significantly higher than in rural areas. Chulasiri et al., (2017) analyzed the factors associated with smoking among adult males in Sri Lanka studied and results revealed that age above 40 years, a low educational level, being married, unemployed and unfavorable attitudes that promote smoking were found to be significant predisposing factors associated with smoking habits in the study. A study conducted by Fernando et al., (2019) on socio-economic factors associated with tobacco smoking among adult males in Sri Lanka identified that frequency of tobacco smoking was negatively associated with the improvement of educational levels and employment, monthly income, influence of friends, smoking frequency before price increment, weekly expenditure for smoking, low educational level and the age of first smoking exposure was significantly associated with tobacco smoking among smokers. Another study conducted by Katulanda et al., (2011) aimed to determine the prevalence and underlying socio - demographic correlates of smoking among Sri Lankans and findings revealed that, overall, urban and rural prevalence of current smoking as 18.3 percent, 17.2 percent, and 18.5 percent respectively and smoking was much higher in males than in females. In

another study in 2016 conducted in Colombo District, Sri Lanka using community based cross-sectional study which drawn from a representative sample of 1200 males who aged 20-59 years. According to their study, prevalence of ever smoking, current smokers and former smokers were 54.1%, 36.5% and 17.6% respectively.

Method of data collection

This study was conducted in Anuradhapura district from January 2020 to July 2020 which spreads an area of 7179 km^2 and is located in the North-central province of Sri Lanka. The district has 22 DS divisions and out of them, only the Thambuttegama division was selected as the study area. Data regarding smoking were obtained using an interviewer administrated questionnaire and the sample of 100 adult males who are aged above 21years were selected randomly. Thus, this study excluded the males below the age of 21 and since the female prevalence of smoking is very low, they also not counted in the sample. The questionnaire consisted of three sections regarding socio-demographic characteristics, influence and habits of friends' and family members on smoking and finally attitudes of smokers towards cigarette.

Methods of data analysis

To investigate the factors that determine the prevalence of smoking habits and its frequency among adult males in the study, different statistical techniques such as frequency analysis, descriptive statistics, chi-square test, ordered probit model and marginal effects. In addition to that, the number cigarettes taken as dependent variable and thus, poisson regression and zero inflated poisson regression models also applied in the study.

Frequency analysis

Frequency analysis shows the basic information in terms of percentage as well as graphical method. Frequency of smoking habits and the selected socio-economic and influence of other factors were analyzed using frequency in the study.

Descriptive statistics

Descriptive statistics such as mean, minimum, maximum and standard deviation for the scale variables related to the socio-economic characteristics and smoking habits were analyzed in the study.

Chi-squared test

The chi-squared test is used to determine whether there is a significant association between any two categorical variables. In order to find out the association between smoking habits and the selected categorical variables such as educational level, status of employment, civil status, place of residence, influence of family member and influence of friends, chi – square test was employed in the study.

Ordered probit model and marginal effects

Ordered probit model is widely used the case where the dependent variable is more than two outcomes in an ordinal data. The dependent variable is smoking prevalence was measured in terms of frequency with an order using three categories and they are coded as.

1 for never smoke

2 for occasionally smoke

3 for daily smoke

The dependent variable is the smoking prevalence among the adult males measured by three different frequencies such as 1 for never smoke, 2 for occasionally smoke and 3 for daily smoke whereas socio-economic characteristics and influence of other factors including influences of parents and friends on smoking considered as explanatory variables the model. The general form of the models for the two sets of explanatory variables is given below.

Model 1: Ordered probit regression for socio-economic status of the adult males.

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 \ X_4 + \beta_5 \ X_5 + \beta_6 X_6 \ + \beta_7 X_7 \\ + \beta_8 X_8 \ + \varepsilon$$

Where;

Y= Prevalence of smoking habits was categorized as, 1 for never smoke, 2 for occasionally and 3 for daily

X_1 = Age of the adult males

X_2 = $(Age)^2$ of the adult males

X_3 = Education of the adult males coded as 1 for primary and 0 for secondary

X_4 = Civil status coded as 1 for married and 0 for single

X_5 = Employment coded as 1 employed and 0 for not

X_6 = Family size

X_7 = Residential place categorized as 1 for urban and 0 for rural

X_8 = Monthly income coded as 1 for less than Rs. 20000/= and 0 for higher than Rs.20000/=

β_0 = Constant

$\beta_1, \beta_2 \dots \dots \beta_8$ represents the coefficients of each independent variable respectively.

ε = Error term which are normally distributed with a mean of zero and standard deviation of one.

Among the above explanatory variables, the respondents have the maximum educational qualification up to secondary and no one has higher education. Thus, the variable for education taking as a dummy variable for primary and secondary levels. Similarly, monthly income of the respondents lies the range between Rs 20000/= to Rs 25000/- it is better to have only two categories as below Rs 20000/- and above Rs 20000/- rather than taking more than two categories.

Model 2: Ordered probit regression for influence of smoking related factors on smoking habits.

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \varepsilon$$

Where;

Y= Prevalence of smoking habits is categorized as, 1 for never smoke, 2 for occasionally and 3 for daily

X_1 = Expenditure on smoking

X_2 = Age start to smoke

X_3 = Influence of family coded as 1 for yes and 0 for no

X_4 = Influence of friends coded as 1 for yes and 0 for no

β_0 = Constant

$\beta_1, \ \beta_2 \dots \dots \ \beta_4$ represents the coefficients of each independent variable respectively

ε = Error term which are normally distributed with a mean of zero and standard deviation of one.

In both models, dependent variable is the prevalence of smoking habits which is similar, but the explanatory variables were categorized into two different characteristics such as, socio - economic status of the adult males and smoking related factors and thus the two models were analyzed separately. Since the above model consists of two different characteristics with twelve independent variables including scale, binary may pull down the performance level of the model and there is a possibility for a minimal chance of making a real impact on model fit. Because of this, on theoretical basis for having two models is better than having one model which included all the explanatory variables in the same model.

Zero Inflated Poisson regression

The distribution of zero inflated poisson regression model is a modification of poisson distribution and logit or probit distribution. With the possible value of Y being a non-negative integer: 0,1,2,3, etc. In zero-inflated poisson regression, the dependent variable is mutually independent. According to Lambert (1992), the zero inflated poisson model assumes a population or observation of two latent groups (unobserved). The whole model is a mixture of the probabilities of both groups that allow for overdispersion and zero excess that cannot be predicted by the standard Poisson model. An individual (observation unit) will enter in group A whose value is always zero (zero state) with probability p or will enter the group (non-zero state), where the value of zero and positive value is generated by a poisson distribution function, with chances 1-p. So the probability functions for the zero and positive values that can be written in the equation is as follows:

$\Pr(Y = y_i) = \Theta_i(z_i) + \big(1 - \Theta_i(z_i)\big)Pois(\lambda_i;0\backslash x_i)$,

Where $y_i = 0$

$\big(1 - \Theta_i(z_i)\big)Pois(\lambda_i;0/x_i)$

Where $y_i > 0$

With

- z_i is a covariate vector that defines the probability of Θ_i
- $Pois(\lambda_i;0\backslash x_i)$= exp $(-\lambda_i)$
- $Pois(\lambda_i; y_i\backslash x_i = \frac{e^{-\lambda_i}\lambda_i^{y_i}}{y_i}$, where λ is the mean and variance of the distribution.

Based on Lambert (1992), Θ_i can be modeled with Logit model (with γ is a vector of parameters):

$$\Theta_i(z_i) = \frac{\exp(z_i'\gamma)}{[1 + \exp(z_i'\gamma)]}$$

so the relationship model for λ and Θ in the Zero Inflated Poisson regression model are:

$\ln(\lambda)$ =X β

$$Logit(\Theta) = log\frac{\Theta}{1-\Theta} = X\gamma$$

It is assumed that $y_{1,}y_{2,}\cdot\cdot\cdot, y_n$ independent and Θ_i is not related to λi . Then the likelihood function can be defined by:

$$\prod_{y_i=0}[\,\Theta_i(z_i) + \big(1 - \Theta_i(z_i)\big)\exp(-\lambda_i)\,]$$

$$\prod_{y_i\neq 0}\left[\big(1 - \Theta_i(z_i)\big)\frac{e^{-\lambda_i}\lambda_i^{y_i}}{y_i!}\right]$$

Results and Discussion

The results obtained from frequency analysis, descriptive statistics, chi-square test, ordered probit model and its marginal effects in terms of probabilities were described in this section as below. Further, results of Poisson regression and Zero Inflated Poisson regression also discussed.

Results of frequency for smoking habits

Results of frequency on smoking habits among adult males in Anuradhapura district described in Figure 1 and according to that among 100 respondents, 15 percent of them are never smoke, 27 percent of them are occasionally smoke and 58 percent of them are daily smoke. This reveals that most adult males have smoking habits daily, which may happen due to many reasons. Nowadays, even though they don't have enough income, adult males like to smoke as a style in their lives.

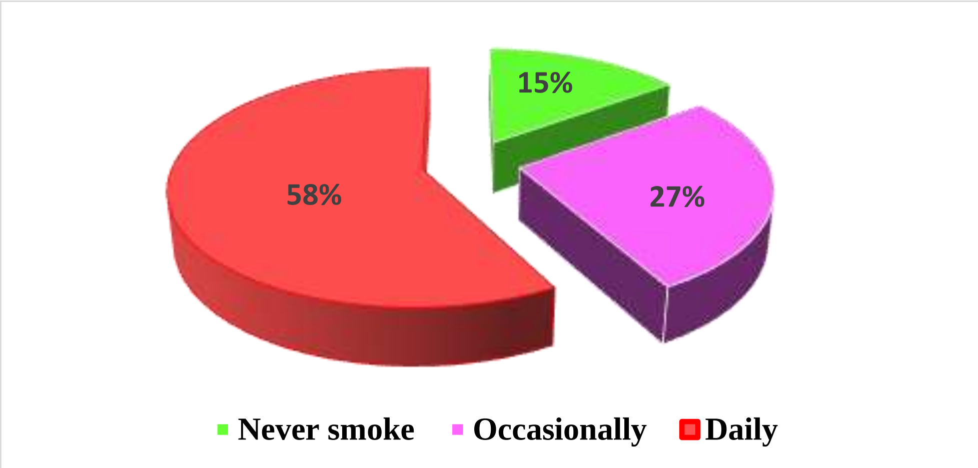

Figure 1: Frequency of smoking habits

Source: Author's calculation, 2020

Box – plot graph for smoking habits

Box plots are used to show the median age of adult males across their employment whether they work or not based on their smoking habits. Figure 2 shows that, median ages of male employed and unemployed respondents differ on their prevalence of smoking habits and its frequency in the study.

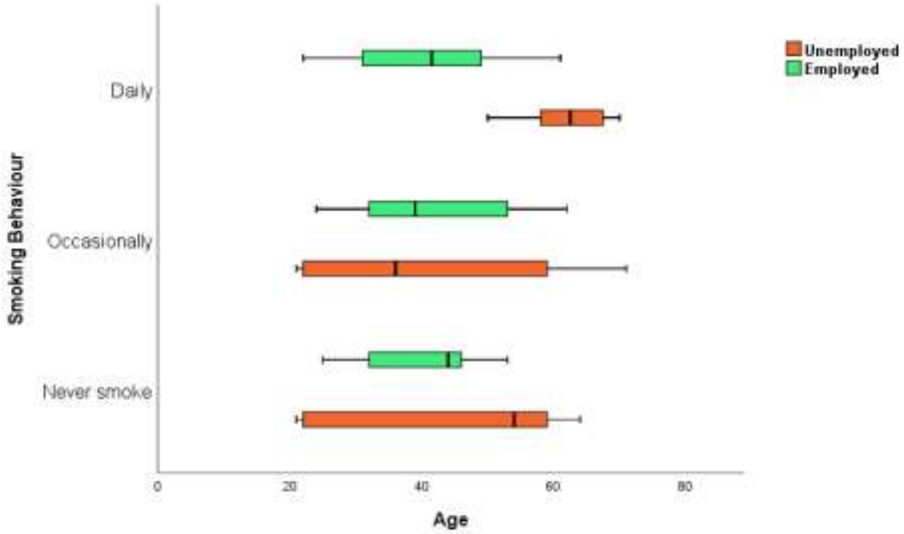

Figure 2: Median age of the smokers across their employment status

Source: Author’s calculation, 2020

In addition to the above results, frequency analysis for selected variables also measured and its results were illustrated in Table 1. The results show that, out of 100 male respondents, 43 percent have primary educational level and rest of the 57percent of them are educated up to secondary level. Similarly, majority of the males were employed (63 percent) while the rest of 37 percent of them were unemployed. About one-third of males were single (73 percent), and the other 27percent were married. Around 82 percent of respondents live in urban areas, while only 18 percent live in rural areas in the district. About 56 percent of the adult males stated that their family member's smoking habits influenced their smoking habits, and 44 percent did not agree. On the other hand, 91 percent of them said that their smoking habits were influenced by their friends smoking behavior in the study.

Table 1: Frequency analysis for selected variables

Variable	Frequency	Percentage
Education level		
Primary	43	43
Secondary	57	57

Employment		
Employed	63	63
Unemployed	37	37
Civil status		
Single	73	73
Married	27	27
Place of residence		
Urban	82	82
Rural	18	18
Influence of Family		
Yes	56	56
No	44	44
Influence of friends		
Yes	91	91
No	9	9

Source: Author's calculation, 2020

Results of descriptive statistics

Descriptive statistics is applied to describe the basic features of the data in terms of minimum, maximum, mean and standard deviation.

Table 2: Summary of descriptive statistics

Variables	Minimum	Maximum	Mean	Standard deviation
Age	21	71	44.41	14.91
Family size	3	10	4.79	1.39
Number of cigarettes	0	42	14.10	10.58
Expenditure for cigarette	0	2275	820.10	599.58

Source: Author's calculation, 2020

As tabulated in the Table 2, mean age of respondent is 44.41 with the standard deviation of 14.919 and the minimum and maximum ages of 21 and 71years respectively. The sample has minimum and maximum family size of 3 and 10

respectively, whereas the adult males who never smoked, their minimum cigarette consumption and its expenditure were 0 respectively.

Results of chi-square test

The chi-square test explains the association between the smoking habits with selected socio-economic and smoking-related factors of adult males. The results are shown in the Table 3.

Table 3: Association between the variables

Variables		**Never**	**Occasionally**	**Daily**	**χ^2 value**
Educational level					7.202**
	Primary	4.7%	34.9%	60.5%	
	Secondary	22.8%	21.1%	56.1%	
Employment					5.361*
	Employed	12.7%	20.6%	66.7%	
	Unemployed	18.9%	37.8%	43.2%	
Civil status					9.335**
	Single	12.3%	20.5%	67.1%	
	married	22.2%	44.4%	33.3%	
Place of residence					3.280*
	Rural	27.8%	16.7%	55.6%	
	Urban	12.2%	29.3%	58.5%	
Influence of family					7.445**
	Yes	12.5%	17.9%	69.6%	
	No	18.2%	38.6%	43.2%	
Influence of friends					31.805***
	Yes	8.8%	27.5%	63.3%	
	No	77.8%	22.2%	0.0%	

Note: ***, ** and * indicates the levels of significant at 1%, 5% and 10% respectively.

Source: Computed by author from survey data, 2020.

The estimated results of chi-square test show that all the above variables taken in the study have significantly associated with the frequency of smoking habits among the

adult males in the sample. Education level significantly associated with the smoking habits at 5 percent level reveals that 60.5 percent of the primary educated males have smoking habits on daily while 4.7 percent of them are never smoke. Among the respondents who studied up to the secondary level, 22.8 percent of them never smoke whereas 56.1 percent are daily smokers. Employment and smoking habits have a significant association at 10 percent level suggests that 66.1 percent males who are employed are more likely to daily smoke while 12.7 percent never smoke. Nevertheless, 43.2 percent of the unemployed males smoke daily, while 18.9 percent of them never smoke. Civil status has been significantly associated with frequency of smoking, indicating that 67.1 percent of the single males and 33.3 percent married males smoke cigarettes daily. Similarly, 12.3 percent of single males and 22.2 percent of married males never smoke, whereas 44.4 percent of the married males smoke occasionally. Residential place of the respondent also significantly associated with the prevalence of smoking habits suggest that even the adult males live in rural or urban, majority of them are smokes daily and 27.8 percent and 12.2 percent of the rural and urban males never be smoke respectively. In addition to the adult males' socio- demographic status, the influence of family members and friends is also significantly associated with the prevalence of smoking habits in the study.

Results of ordered probit model: Socio-economic characteristics

The impact of socio-economic characteristics of adult males on their prevalence of smoking habits in terms of frequency was estimated using ordered probit model. The estimates were depicted in Table 4.

Table 4: Results of ordered probit model for socio – economic characteristics

Variables	Coefficients	Marginal effects for		
		Never smoke	Occasionally	Daily
Age	-0.159^{*} (0.0913)	0.027	0.033	-0.061
$(Age)^2$	0.0018^{*} (0.0010)	-0.0003	-0.0003	0.0007

Education	0.678** (0.315)	-0.1125	-0.1418	0.254
Employment	0.767** (0.372)	-0.152	-0.1429	0.295
Civil status	-1.019** (0.503)	0.2343	0.1553	-0.389
Family size	-0.307** (0.097)	0.0535	0.0653	-0.118
Residential place	0.703** (0.339)	-0.1600	-0.1149	0.275
Monthly income	-0.485* (0.317)	0.0951	0.0942	-0.189
Log likelihood	-80.73			
LR chi^2 (8)	29.33			
Probability > chi^2	0.0003			
Pseudo R^2	0.1537			

Note: ** and * indicates the levels of significant at 5% and 10% respectively.

: Standard errors are in the parentheses.

Source: Computed by author from survey data, 2020.

The model estimation results suggest that education level, employment whether the adult males are employed or not, civil status, family size, and the residential place whether they live in rural or urban areas appear to be the major contributors to the frequency of smoking habits than other factors variables. Based on the probability statistics of Pseudo R^2 which is statistically significant at 1percent level shows the goodness of fit measures where the above socio-economic status of the respondents was more appropriate to examine their impact on smoking habits in the study. Among the above variables, age, civil status, family size, and monthly income negatively impact smoking habits while (age)2, education, employment, and residential place positively impact on smoking habits.

The coefficient of age has negative sign indicates that, as age increases the probability of smoking frequency falls from never to daily. In other words, as the respondent becomes older, he will mature and thus intend to smoke less and less. The marginal

effects of age reveal that respondents who become elder will reduce the probability of smoking daily by 6.1 percent. Similarly, the marginal effect for $(age)^2$ shows that the probability of daily smoking for elders is nearly zero. Education level has positive and significant at 5percent level reveals that, the respondents who have primary education the probability of smoking frequency for never will reduce by 11.25 percent while they have 25.4 percent of more probability to smoke daily compared to the respondents who have secondary educated in the study. Secondary educated respondents more concern on health issues resulting from smoking and thus they try to avoid those issues by smoking than primary educated respondents.

The employment status also significant in the model suggests that the working respondents have 15.2 percent less probability to never smoke, 14.29 percent less probability to smoke occasionally, and 29.5 percent more likely to smoke daily. This means that, as the respondents earn income by working, they can buy cigarettes and smoke daily than unemployed persons. In case of civil status, the person who is married smoking frequency will be less due to their family responsibilities compared to unmarried persons. The marginal effects of civil status for never smokers and occasionally smokers are 0.2343 and 0.1553 implies that married persons have 23.43 percent and 15.53 percent of more likely to become as never and occasionally smokers respectively. The respondents who have more members in the family, less likely to smoke than the respondents who have less members. Because, as the family members increase, the person will have more financial responsibilities and thus unable to smoke like others. The marginal effects for family size show that the respondents who have more members in the family, the probability of never smoke also increase by 5.35 percent whereas the probability of daily smoke will reduce by 11.8 percent, but their probability of occasionally will increase by 6.53percent indicates that, even their family size is larger, in some certain occasions they prefer to smoke. The coefficient of residential place has positive sign and its marginal effects for never smoke and occasionally have negative sign while probability of daily smokers is positive. This represents that, the respondents who lives in urban areas their probability of never smoke will be lower by 16 percent and the probability of

daily smoke will increase by 27.5 percent than the respondents who lives in rural areas in the district. The above results suggest that, rural respondents don't have much smoking habits than urban adult males. Due to the urbanization and their different lifestyles make the urban respondents to addict easily to smoke while rural areas are mostly traditionalized and may restrict them to addict smoking habits.

The above results further indicate that, as their monthly income is less than LKR 20,000, the probabilities of never smoke and occasionally will be higher by 9.51 percent and 9.42 percent respectively, but the probability of daily smoking habits will be lower by 18.9 percent than the respondents who earns the income more than LKR 20,000 per month. Since the respondents who have more earning capacity, they were able to spend more money on cigarette consumption than less income earners. However, cigarette consumption is not like as other normal goods and even the income increases, due to the health issues they do not much increase its consumption.

Results of ordered probit model and marginal effects for smoking related factors

In addition to the socio-economic characteristics of the adult males, prevalence of smoking habits and frequency is determined by other factors such as, expenditures on cigarette per week, age start to smoke, influence of family members whether any of them has smoking habits or not and influence of friends whether any of their friends have smoking habits or not. Using these variables, ordered probit model was estimated and results were given below.

Table 5: Results of ordered probit model: Smoking related factors

Variables	Coefficients	Marginal effects for		
		Never smoke	Occasionally	Daily
Expenses on smoking	0.0146** (0.006)	0.000	-0.001	0.001

Age starts to smoke	0.0708* (0.097)	0.000	-0.008	0.008
Influence of family	-0.863* (0.919)	2.47e -32	0.111	-0.111
Influence of friends	3.087* (6.102)	-1.64e-21	-.0859	0.859
Log likelihood	-7.32			
LR chi^2 (8)	176.17			
Probability > chi^2	0.0000			
Pseudo R^2	0.9233			

Note: ** and * indicates the levels of significant at 5% and 10% respectively.

: Standard errors are in the parentheses.

Source: Computed by author from survey data, 2020.

In the above Table 5, probability statistics of Pseudo R^2 is statistically significant at 1 percent level shows that the estimated model is fitted one. Also, all the above variables were statistically significant at 5 percent and 10 percent levels and out of them, expenditures on cigarettes is the most influencing factor to determine the smoking habits than other two factors. The coefficient of smoking expenditure per week has a positive sign that implies that the respondents who spent more money on cigarettes have 0.1 percent more probability of smoking daily whereas 0.1percent of less probability to smoke occasionally than the respondents who spent less money. For respondents who start to smoke at an early age, their probability of daily smoke will be higher by 0.8 percent and the probability of never smoke is zero. For the respondents who said the smoking habits influence by their family members, the probability of daily smoke will be lower by 11.1percent whereas, the respondents who said the smoking habits influence by their friends, the probability of daily smoking will increase by 85.9 percent. However, the probability of occasionally smoke will reduce by 8.59 percent in the study.

Results of Poisson regression and its marginal effects

The ordered probit model is applied to describe the frequency of smoking among the respondents where the frequency of smoking is taken as a dependent variable with an ordinal variable. Apart from that, the respondents were asked how many cigarettes they smoke per week which was taken as counting variable and thus it was considered as dependent variable in the Poisson regression model. The estimated results of Poisson regression model and its marginal effects illustrated in the following table.

Table 6: Results of Poisson regression and its marginal effects

Variables	Coefficients	Standard error	Z- value	Marginal effects
Age	0.0052*	0.003	1.68	0.074*
Level of education	0.059	0.066	0.90	0.837
Employment	0.289***	0.081	3.54	4.08***
Monthly income	-0.273***	0.072	-3.79	-3.85***
Civil status	-0.046	0.090	-0.51	-0.652
Place of residence	0.184**	0.076	2.42	2.60**
Family size	-0.013	0.023	-0.59	-0.191
Smoking habits of family members	-0.333***	0.075	-4.40	-4.69***
Smoking habits of friends	2.560***	0.307	8.34	36.10***
Constant	-0.1513	0.364	-0.42	…….

Number of observations	100
LR Chi – square (9)	298.90
Probability > chi - square	0.0000
Pseudo R- squared	0.2273
Log likelihood	-508.108

Note: ***, ** and * represents the significant levels at 1%, 5% and 10% respectively.
Source: Estimated by authors using Stata 17.

According to the above results, the probability value of chi-square is statistically significant, indicating the estimated model is fitted and it concludes that at least one of the regression coefficients in the model is not equal to zero. Among the explanatory

variables, age has significant at 10% level, marginally suggest that as age increases logs of expected number of cigarettes to smoke would be expected to increase by 0.052 units while holding the other variables in the model constant. The coefficient of employment has positive and significant at 1 percent level implies that the log of expected number of cigarettes of the smoker who has work would be higher by 0.289 unit than an unemployed smoker. Negative sign of monthly income shows that, the respondents who have less than LKR 20,000 income, their log expected counts of cigarette smoking would be less than by 0.273 unit compared to the respondents who have more than LKR 20,000 assuming other variables constant in the model. The estimated Poisson regression coefficient comparing the respondents who live in urban and rural areas reveals that logs of expected cigarette counts are expected to be 0.184 units higher for urban than rural respondents in the study. Similarly, the respondents who have any members in the family addict to smoke, expected to have 0.333 unit less log of expected number of cigarettes than others. However, influencing friends' smoking habits significantly increases the logs of expected counts by 2.56 units compared to the respondents who don't have smoking friends. The marginal effects of the Poisson model reveal that, older respondents have 0.07 percent of more likely to smoke more cigarettes than elders whereas the person who have work the probability of smoking more cigarettes will be higher by 4.08 percent than unemployed smoker. The person who earns income less than LKR 20,000 per month their probability to smoke more cigarettes would be less by 3.85 percent than the person who earns income more than LKR 20,000. The respondents who have any members smokes in the family, the probability to smoke more cigarettes would be less by 4.6 percent than their counterpart. Marginal effect for friends' smoking behavior is 36.1 implies that, the respondents who have smoking friends, their probability of smoking more cigarettes would be higher by 36 percent than other respondents in the study.

In addition to the Poisson regression model, zero-inflated Poisson model is also used to model count data with an excess of zero counts. Further, theory suggests that the excess zeros are generated by a separate process from the count values and that the

excess zeros can be modeled independently. Thus, the zero-inflated Poisson model has two parts, a Poisson count model and the logit or probit model for predicting excess zeros.

Table 7: Frequency of cigarettes in smoking per week

Number of cigarettes	Frequency
0	16
4	2
5	12
6	2
7	4
8	3
10	4
14	12
15	7
16	1
18	1
20	8
21	8
25	3
26	1
28	5
30	6
35	4
41	1

Source: Estimated by authors using Stata 17.

The table indicates that there are 16 zeros who do not smoke and thus in case of excess zeros, zero inflated Poisson model is more applicable than normal Poisson model.

Table 8: Results of Zero Inflated Poisson regression

Variables	Coefficients	Standard error	Z - value	Significant value
Number of cigarettes smoking				
Age	0.011	0.003	3.44	0.001
Civil status	-0.024	0.088	-0.28	0.780
Level of education	-0.115	0.067	-1.71	0.088
Employment	0.230	0.080	2.87	0.004

Place of residence	0.094	0.077	1.23	0.220
Smoking habits of friends	0.985	0.319	3.08	0.002
Smoking habits of family members	-0.076	0.080	-0.94	0.345
Family size	-0.044	0.023	-1.93	0.053
Monthly income	-0.234	0.071	-3.26	0.001
Constant	1.458	0.400	3.64	0.000
Inflate				
Age	0.047	0.027	1.78	0.076
Civil status	0.781	0.925	0.84	0.399
Level of education	-2.505	1.133	-2.21	0.027
Employment	-0.485	0.655	-0.74	0.458
Place of residence	-0.834	0.679	-1.23	0.219
Smoking habits of friends	-3.809	1.157	-3.29	0.001
Smoking habits of family	1.890	0.730	2.59	0.010
members	-0.119	0.217	-0.55	0.582
Family size	0.370	0.613	0.60	0.546
Monthly income				
Constant	1.08	1.605	0.67	0.501

Note: Vuong test of zero inflated Poisson Vs standard Poisson: z = 3.43 Probability > z = 0.0003

Number of observations	100
Non - zero observations	84
Zero observations	16
LR chi – square (9)	91.66
Probability > chi - square	0.0000
Log likelihood	-388.436
Inflation model	Probit

Source: Estimated by authors using Stata 17.

According to the table, it suggests that the number of observations used in the study is 100 and out of them, the numbers of non-zero observations and zero observations are 84 and 16 respectively. Further, loglikelihood ratio chi-square compares the full model to a model without count predictors and the probability value is significant indicating that the model as a whole is statistically significant.

A standard Poisson model would not distinguish between the two processes causing an excessive number of zeroes, but a zero-inflated model allows for and accommodates this complication. Thus, Vuong test used to compare the zero inflated model with ordinary Poisson regression to decide which model is the best fitted one where the dependent variable takes a count data. In the above table, test statistic of Vuong test is significant at 1 percent level indicating that the zero inflated Poisson model is superior to the standard Poisson model. Thus, a zero-inflated model should be considered when analyzing a dataset with an excessive number of outcome zeros and two possible processes that arrive at a zero outcome.

The zero-inflated Poisson regression generates two separate models and then combines them.

First, a probit model is generated for the “certain zero” cases, predicting whether or not a respondent would be in this group and then, a Poisson model is generated to predict the counts for those respondents who are not certain zeros. Finally, the two models are combined and when running a zero-inflated Poisson model in Stata, must specify both models. First part represents the count model coefficients in the Poisson regression whereas the second part represents the zero inflation coefficients predicting the certain zeros used in the probit model.
The Zero-inflated Poisson regression model shows that the dependent variable Y, the number of cigarettes smoked is influenced by six explanatory variables, age, education level, employment, smoking habits of friends, family size and monthly income with significance levels at 1 percent and 10 percent whereas there are 4 variables such as age, education, smoking habits of friends and smoking habits of family members and those have significant influence at 1percent level in the probit model.

As the age increases, they are more likely to become as a smoker and more likely to smoke more cigarettes. In other words, elder respondents have more probability to smoke and thus they will smoke more cigarettes than youngest.

The primary educated respondents less likely to smoke and the expected number of cigarettes to smoke also lower by 0.115 compared to the secondary educators. Compared to the unemployed respondents, the expected number cigarettes smoked by working respondents would be higher by 0.230 and it is significant at 1 percent level.

Smoking habits of friends was another significant factor associated with both models and it suggests that the respondents whose friends have smoking habits, less likely to become as a smoker even though, expected number cigarettes smoked by the respondents who have smoking friends would be higher by 0.985 holding other factors held constant. The respondents who have family members with smoking habits, their probability of becoming a smoker would also be higher, even though their expected number of cigarettes to smoke is lower by 0.076. But it is not significant in the count portion of the Poisson model.

As the number family size increases, the expected number of cigarettes smoked by the respondents would be lower by 0.044 and among the respondents who are smokers with less than LKR 20,000 the expected number of cigarettes would by less by 0.370 in the study.

The expected count for the number of cigarettes smoked by the respondents can be measured at mean across selected categorical variables related to demographic and socio–economic characteristics as follows.

Table 9: Results of the expected number of cigarettes in smoking

Variables	dy/dx	Standard error	Z - value	Significant value
Level of education	3.236	2.360	1.370	0.170
Employment	4.179	1.683	2.480	0.013
Smoking habits of family members	-4.731	1.727	-2.740	0.006
Smoking habits of friends	21.201	4.786	4.430	0.000

Monthly income	-4.00	1.550	-2.580	0.010
Place of residence	2.945	1.693	1.740	0.082

Note: dy/dx for factor levels is the discrete change from the basic level.

Source: Estimated by authors using Stata 17.

The above results imply the difference in expected counts of the number of cigarettes smoked by the respondents between the selected variables in the study. The difference in the number of cigarettes smoked by primary and secondary educated respondents is 3.236 which shows that primary educators' expected number of cigarettes smoked is higher by 3.236 than secondary educators. But it is statistically insignificant in the study. The respondents who have work, their number of cigarettes in smoking is higher by 4.179 than non – workers.

The respondents who have the smokers in their family will have a smaller number of cigarettes by 4.731than who have the smoking member in their family and it is significant at 1 percent level. A respondent who has a smoking friend, his number of cigarettes to smoke is higher by 21.20 than other respondents who don't have smoking friend. The difference in the number of cigarettes smoked by the persons who have monthly income of less than LKR 20,000 and more than LKR 20,000 is 4.00 which shows that the person who earn less than LKR 20,000 smoke less cigarettes by 4.00 than other income earners. The respondents who live in urban areas would be smoke more cigarettes by 2.945 than the respondents who live in rural areas and it is statistically significant at 10 percent level.

Conclusion

This study was found out the determinants of smoking habits among adult males in Tambuttegama division in Anuradhapura district. Among 100 adult males, 58 percent were daily smokers while 27 percent males were occasionally smoke, and 15 percent were never smoke. The results derived from the chi-square test conclude that education level, status of employment, civil status, influence of family and friends were significantly associated with smoking prevalence. Results of ordered probit

model revealed that, education level, employment, civil status, family size and the residential place were the principal modifiable predisposing factors which determine the prevalence of smoking habits in the study. In addition to the above socio-economic characters, smoking related factors including influence of family members and friends, also affect smoking prevalence. Among these variables, expenses on *cigarette* consumption is the main factor to determine the frequency of smoking behavior in the study. The overall findings of the study summarized that among the socio-economic characters, education level, employment whether the adult males are employed or not, civil status, family size and the residential place whether they live in rural or urban areas appear to be the major contributors for the frequency of smoking habits than other variables. Among the smoking related factors, expenditures on cigarette consumption are the main factor to determine the smoking habits in the study. The results of the zero inflated poisson regression model show that as people get older, they consume more *cigarettes*, while as their family size grows, they consume fewer *cigarettes*. Further, employed respondents were more likely to be a smoker with consuming more *cigarettes* When considering the level of education, primary educated respondents were less likely to be a smoker compared to secondary educated respondents. Friends' smoking habits reduce the likelihood of becoming a smoker, but they increase the expected number of *cigarettes* consumed. In contrast, smoking habits of family members tend to increase the probability to be a smoker with less number of *cigarettes* consumption. The respondents who earn less than LKR 20,000 tend to consume less number of cigarettes compared to other income earners. Most of adult male smokers in this study smoke the *cigarettes* on daily basis which reveals their addiction to cigarettes and whether the adult males are employed or not and expenditures on cigarette consumption also affecting their smoking prevalence and the number of smoking *cigarettes.* The study recommends that a comprehensive mindfulness programs on smoking in community level should be commenced targeting all strata of the population and making them aware about the harmful effects and disease conditions of cigarette use. Anti-smoking campaigns must also be initiated in a broad manner, specially targeting the smoking population as well as their family and friends. In addition to these, media campaigns for anti-

smoking are also very effective to achieve the reduction in the prevalence of smoking behavior among adult males in Tambuttegama division in Anuradhapura district.

References

Alkhalaf, M., Suwyadi, A., AlShamakhi, E., Oribi, H., Theyab, Z., Sumayli, I., Yassin, A., Aqeeli, A., & Alqassim, A. (2021). Determinants and Prevalence of Tobacco Smoking among Medical Students at Jazan University, Saudi Arabia. *Journal of Smoking Cessation*, *2021*.

Chulasiri, P. U., Gunawardana, N. S., & de Silva, A. (2017). Factors associated with smoking among adult males in Sri Lanka-a cross sectional analytical study. *Journal of the Postgraduate Institute of Medicine*, *4*(2), 1–12.

Claudia, L., Martin, R & Petra, N. (2006). Psychobiological Theories of Smoking and Smoking Motivation. European Psychologist, 10(1).

De Silva, V., Samarasinghe, D., & Gunawardena, N. (2009). Alcohol and tobacco use among males in two districts in Sri Lanka. *Ceylon Medical Journal*, *54*(4).

Doll, R., Peto, R., Boreham, J., & Sutherland, I. (2004). Mortality in relation to smoking: 50 years' observations on male British doctors. *Bmj*, *328*(7455), 1519.

Duko, B., Melese, Y., & Ebrahim, J. (2019). Determinants of cigarette smoking among adolescents in Ethiopia: A cross-sectional study. *Tobacco Induced Diseases*, *17*.

Fagerström, K. (2002). The epidemiology of smoking. *Drugs*, *62*(2), 1–9.

Fernando, H. N., Wimaladasa, I. T. P., Sathkoralage, A. N., Ariyadasa, A. N., Udeni, C., Galgamuwa, L. S., Herath, P., & Kumarasinghe, N. (2019). Socioeconomic factors associated with tobacco smoking among adult males in Sri Lanka. *BMC Public Health*, *19*(1), 1–8.

Karadoğan, D., Önal, Ö., & Kanbay, Y. (2018). Prevalence and determinants of smoking status among university students: Artvin Çoruh University sample. *PloS One*, *13*(12), e0200671.

Katulanda, P., Wickramasinghe, K., Mahesh, J. G., Rathnapala, A., Constantine, G. R., Sheriff, R., Matthews, D. R., & Fernando, S. S. (2011). Prevalence and

correlates of tobacco smoking in Sri Lanka. *Asia Pacific Journal of Public Health*, *23*(6), 861–869.

Lambert, D. (1992). Zero-inflated Poisson regression, with an application to defects in manufacturing. *Technometrics*, *34*(1), 1–14.

Naing, N. N., Ahmad, Z., Musa, R., Hamid, F. R. A., Ghazali, H., & Bakar, M. H. A. (2004). Factors related to smoking habits of male adolescents. *Tobacco Induced Diseases*, *2*(3), 1–8.

Peto, R., & Lopez, A. D. (2004). The future worldwide health effects of current smoking patterns. *Tobacco and Public Health: Science and Policy*, *281*(6), 281–286.

Reddy, K. S., Perry, C. L., Stigler, M. H., & Arora, M. (2006). Differences in tobacco use among young people in urban India by sex, socioeconomic status, age, and school grade: Assessment of baseline survey data. *The Lancet*, *367*(9510), 589–594.

ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයේ අලි - මිනිස් ගැටුම ගැටුම්වාදී විශ්ලේෂණයක් මගින් අර්ථකථනය කිරීම

කීර්ති ජයවර්ධන[1], සරත් අමරසිංහ[2], එන්.වී.ජී.ඒ. හේමන්ත කුමාර[3]
සමාජවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය, මාතර
[1]keerthi@nisd.ac.lk

සංක්ෂේපය

ශ්‍රී ලාංකේය ජන සමාජයෙහි තිරසාර නොවන සංවර්ධන, දේශපාලන හා පාරිසරික ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක වීමේ ඌනන, ජනගහන වර්ධනය, නව ලිබරල් ධනවාදය මෙන් ම යටත්විජිතකරණය මානව හා සත්ව ප්‍රජාව අතර ගැටුම් නිර්මාණය වීමට හේතු විය. පාරිසරික ප්‍රතිලාභ මානවයා හා සත්ව ප්‍රජාව අතර තුලනාත්මක ව බෙදී නොයාමත්, සංකීර්ණ මානව අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමට ප්‍රමාණවත් ස්වාභාවික සම්පත් වර්ධනය නොවීමත්, එම සම්පත් මානව ක්‍රියාකාරකම් සඳහා පූර්ණ උපයෝජනය කිරීමත් හේතුවෙන් ගැටුම විවිධ දිශානතිවලට යොමු වීමක් දැකිය හැකි ය. අලි - මිනිස් ගැටුම මෙවැනි පාරිසරික ප්‍රතිලාභ අසමමිතික ව බෙදී යාම මත පදනම් වූ දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමකි. මානව හා සත්ව ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතා අතර සට්ටනීය අසමබරතාව ගැටුමේ පූර්වෝක්ති සාධක වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. එහෙයින් මෙම පර්යේෂණ ලිපිය මගින් ගැටුමේ ගැඹුරු සාධක, එම සාධක මානවයා හා සත්ව ප්‍රජාව අතර අත්පත් කර ගැනීමේ දී පවතින ගැටලු හඳුනා ගැනීම මගින් න්‍යායාත්මක සාධක කේන්ද්‍ර කරගනිමින් ගැටුම් පර්යායයක් මගින් විශ්ලේෂණය කිරීම සිදු කරන ලදි. අධ්‍යයනය සඳහා මිශ්‍ර ක්‍රමවේදය භාවිත කිරීම සිදු විය. ප්‍රමාණාත්මක දත්ත ඒකරාශී කිරීම සඳහා ප්‍රශ්න මාලාව උපයෝගී කර ගත් අතර ගුණාත්මක දත්ත කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා හා ප්‍රත්‍යක්ෂ දත්ත මත පදනම් විය. සසම්භාවී නියැදිය යටතේ ස්තෘත නියැදිය භාවිත කළ අතර සමස්ත නියැදිය 322ක් විය. ප්‍රත්‍යක්ෂ අධ්‍යයන 2ක් හා කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා 3ක් අධ්‍යයනය සඳහා උපයෝගී කර ගැනුණි. පර්යේෂණයේ අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය ලෙස මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කයේ තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් හම්බෙගමුව හා හම්බෙගමුව ජනපදය යන ග්‍රාමනිලධාරී වසම් දෙක උපයෝගී කරගන්නා ලදි. ගැටුමෙහි අනන්‍යතා සාධක අතර තුලනාත්මක සම්බන්ධතා අසමතුලිත ආකාරයෙන් බෙදී යාමත් පරිසර ප්‍රතිලාභ මානව කේන්ද්‍රීය සාධක මත පදනම් වීම ගැටුම තුළ අනාවරිත සාධක වේ. මේ හේතුවෙන් සම්පත් අත්පත් කර ගැනීම මානවයා මත පදනම් වීම හෙජමොනික් ගැටුමක් බවට පත් වී ඇත. මෙය මානව ජන ජීවිතයේ ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික අවශ්‍යතා ද්විත්වය කෙරෙහි ම තීව්‍ර සාධක වී ඇති බව අනාවරණය කර ගත හැකි විය. විශේෂයෙන් ම දෛනික පරිභෝජන අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමේ දී මෙන් ම ස්වයංසාධිත තත්ත්ව සාධනය කර ගැනීමේ සිට ප්‍රජනන පවුල බිහි කර ගැනීමේ කාල සීමා පටු වීම දක්වා ගැටුම පරාසගත වී ඇති බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් ගැටුම සම්පූර්ණයෙන් ම වැළැක්වීමකට වඩා

සමථන කාර්යයක් මගින් විසඳුම් ක්‍රියාවලියක් සඳහා යොමු කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග සකස් කළ යුතු ආකාරය අධ්‍යයන දත්ත මගින් අනාවරණය කර ඇත.

මුඛ්‍ය පදඃ- අලි - මිනිස් ගැටුම, කෘෂි ගොවි පවුල, පාරිසරික ප්‍රතිලාභ, මානව කේන්ද්‍රීයකරණය, ගෘහස්ථ ප්‍රචණ්ඩත්වය

Abstract

Unsustainable development, lack of implementation of political and environmental policies, population growth, neoliberal capitalism as well as colonization in the Sri Lankan society have resulted in conflicts between the human and animal community. Due to the facts that the environmental benefits are not proportionally distributed between the human and the animal community, the natural resources are not developed enough to fulfill the complex human needs, and the resources are fully utilized for human activities, this conflict can be seen moving in different directions. Elephant-human conflict is a protracted social conflict based on the asymmetric distribution of such environmental benefits. It can be revealed that conflicting imbalance between the needs of human and animal community has been the main cause of the conflict. Therefore, this research article examined the deep factors of the conflict, the problems existing in the acquisition of those factors between the human and the animal community by focusing on the theoretical factors through a conflict analysis. A mixed methodology was used for the study. Questionnaires were used to collect quantitative data and qualitative data were collected through focus interviews. Besides, stratified sampling was used under random sampling and the total sample was 322. Moreover, 2 case studies and 3 focus Group interviews were used for the study. The villages, Hambegamuwa and Hambegamuwa Colony, in the Thanamalwila Regional Secretariat Division of the Monaragala District were used as the field of study of the research. Identified factors in the conflict include imbalance between relationships and the disparity of distribution of environmental benefits based on anthropocentric factors. Due to this, human-based resource acquisition has become a hegemonic conflict. It was revealed that this has been an intensive factor on both the primary and secondary needs of human life. That is, the conflict has ranged from achieving self-sufficiency, especially in fulfilling daily consumption

needs, to creating a reproductive family due to inadequate time. Accordingly, the data stress that a solution should be sought more from a reconciliation process rather than attempting to completely prevent the conflict.

Keywords: - Elephant - Human Conflict, Agro-Farmer Family, Environmental Benefits, Anthropocentrism, Domestic Violence

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලාංකේය ජන සමාජය විවෘත ආර්ථිකයට බද්ධ කිරීමත් සමග සමාජ, ආර්ථික හා සංස්කෘතික වශයෙන් සෑම අංශයක ම පරිවර්තනයක් සිදු විය. එනම්, පුද්ගලයාගේ පරිභෝජනය, සහසම්බන්ධතා රටාව, ජනාවාසකරණය හා ආකල්ප රටාව ආදි සෑම අංශයක ම පෙර පැවති සරල ආර්ථික ක්‍රමයකට වඩා වෙනසියාවකට ලක් විය (ජයකොඩි, 2007). විශේෂයෙන් ම මානවයා මෙම ක්‍රියාකාරකම් රටාව කේන්ද්‍රය කරගනිමින් නව ජීවන රටා නිර්මාණය කර ගැනීමට වඩාත් උත්සුක විය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ මානව ක්‍රියාකාරීත්වය ආත්මාර්ථය උදෙසා සංවිධානය වීම යි. අතීතයේ මානව සමාජය ස්වාභාවික පරිසරය සමග බද්ධ වී තිබුණි. සිය දෛනික අවශ්‍යතා තමා අවට පරිසරයෙන් සපයා ගත් අතර පරිසරය සමග සන්නිවේදනය ද සිදු විය. එනම්, පුද්ගලයාගේ ජීවිතය පවත්වා ගෙන යාමට ස්වාභාවික සම්පත් ඉවහල් කර ගත් අතර එම ස්වාභාවික සම්පත් අත් කරගැනීමේ දී පරිසරයට හානිදායක නොවන ආකාරයෙන් සිදු කරන ලදි (ආරියසේන, 2004; අබේගුණවර්ධන, 2002; ආරියදාස, 2002; ධනපාල, 2006). මානව ක්‍රියාකාරකම් හා ස්වභාව ධර්මය අතර මනා තුලනයක් හෙවත් සහයෝගීතාවක් ඇති වන ආකාරයෙන් පරිසර සම්පත උපයෝගී කර ගැනුණි. එසේ ම පරිසරයට දේවත්වයක් ආරෝපණය කරමින් මානවයා ස්වාභාවික පරිසරයට හානි කිරීම අවම මට්ටමකින් පවත්වා ගෙන ගියේ ය. ස්වාභාවික පරිසරයේ පවතින අල වර්ග, සතුන් දඩයම් කිරීම හා ධාන්‍ය ආදිය මානවයාගේ ආහාරයේ මූලික කොටස් විය. මේ හේතුවෙන් මානවයා පරිසරයේ අනුයෝජනීය කොටසක් බවට පත් විය. ස්වාභාවික පරිසරයේ කොටසක් ම වූ සත්ව කොට්ඨාසය මානවයාගේ ආහාරයේ කොටසක් වුවත් ඔවුන්ගේ දෛනික කාර්යයන් හා සම්බන්ධ කර ගැනීම ද සිදු විය. අනෙක් අතට මානව අවශ්‍යතා සරල මට්ටමක පැවතීම හේතුවෙන් වන හානිය ද අවම විය. එහෙයින් සත්ව කොට්ඨාසවලට ඔවුන්ගේ නිජබිම් ආරක්ෂා කර ගැනීමටත් එම නිජබිම්හි සත්ව චර්යා පවත්වා ගෙන යාමටත් අවශ්‍ය මූලික ඉඩකඩ විවර විය (Craves & Reavey, 1996). ගෝලීය ධනවාදී ආර්ථිකය, තිරසාර සංවර්ධනය, කාර්මීකරණය හා නාගරීකරණය මානවයා පරිසරය සමග පැවති අවියෝජනීය සබඳතාව බිඳ දැමීමට හේතු විය. එනම් තරගකාරී ආර්ථික රටා පෞද්ගලිකත්වය ඉස්මතු වීම, ලාභයට මුල් තැන දීම ආදි ප්‍රධාන කාරණා මානවයා තුළ රෝපණය වීමත් සමග තත්කාලීන සහසම්බන්ධතා රටාව බිඳ වැටීමට පත් විය. විශේෂයෙන්

ම මානව ක්‍රියාකාරීත්වයන් පරිසරය විෂයෙහි විෂමාකාරයෙන් දියත් කිරීමත් සමග ගැටලු රාශියක් උද්ගත විය. භූමි හායනය, ඕසෝන් වියන සිදුරු වීම, අම්ල වැසි, පාංශු ඛාදනය ඒ අතර ප්‍රබල ගැටලු බවට පත් විය. මෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ මානවයා තම තරගකාරී අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට ප්‍රමුඛත්වයක් ලබාදීම විනා පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමට කටයුතු නොකිරීම යි. විශේෂයෙන් ම කාර්මීකරණයත් නව සංවර්ධන සංකල්ප ඉස්මතු වීමත් සමග සංවර්ධන ඉලක්ක ඉටු කර ගැනීමට මානවයා පෙලඹීමක් වූවා මිස පරිසරය හා එහි සිටින සත්ව කොට්ඨාස ආරක්ෂා කිරීමට උනන්දුවක් දැක්වීම සිදු නො වීය. අනෙක් අතින් නව සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ග්‍රාමීය මට්ටමෙන් ස්ථාපිත වීමත් ජනගහනය වර්ධනය වීමත් සමග වනාන්තර විශාල වශයෙන් එළිපෙහෙළි විය. මෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ වන සත්ව කොට්ඨාස ගම්මාන කරා ඇදී ඒමත් මානවයා හා සත්ව කොට්ඨාස අතර ගැටුම් නිර්මාණය වීමත් ය.

නූතන සමාජ නවීකරණය හා නව සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවල ක්‍රියාකාරීත්වය මත ඇති වූ මෙවැනි එක් ගැටුමක් වනුයේ අලි - මිනිස් ගැටුම යි. විශේෂයෙන් ම වර්ධනය වන ජනගහනයට සාපේක්ෂ ව ඔවුන්ගේ නිවාස ඉදි කර ගැනීම සඳහා වනාන්තර කට්ටි වීම, සත්ව අභය භූමි ජනපදකරණයට ලක් වීම යන මූලික කාරණා හේතුවෙන් විශාල වශයෙන් වනාන්තර එළිපෙහෙළි විය. එහි ඍජු ප්‍රතිඵලය වූයේ වනාන්තරවල අලින් විසින් පරිභෝජනය කළ ආහාර පාන ආදිය නොමැති වීමෙන් ඔවුන් ගම්මානවලට සංක්‍රමණය වීම යි. මේ හේතුවෙන් වගාවන්වලට මෙන් ම ප්‍රජාවගේ නිවාස විනාශ කිරීම, මනුෂ්‍ය ඝාතන සිදු කිරීම ඇතුළු නොයෙක් ක්‍රියාවලීන් සිදු විය (Cunnigham,et al., 1993; හෙට්ටිආරච්චි, 2000). මේ තත්ත්වය ප්‍රධාන වශයෙන් ම මානවයාගේ ක්‍රියාවලිය හා බැඳී තිබුණි. එනම්, අලිමංකඩ හරස් කරමින් නොයෙක් ව්‍යාපෘති බිහි කිරීම, නිවාස ඉදි කිරීම ඇතුළු මානව ක්‍රියාකාරීත්වයන් රාශියක් ඒ යටතේ සිදු විය. මේ හේතුවෙන් මානවයාගේ ඍජු මැදිහත් වීමේ ක්‍රියාවලිය මෙවැනි ගැටුම්කාරී තත්ත්වයක් නිර්මාණය වීම කෙරෙහි බලපා ඇත. විශේෂයෙන් ම ගැටුම යන සංකල්පය දෙපාර්ශ්වයක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක ක්‍රියාකාරීත්වය මත පදනම් වී තිබේ. එසේ ම ගැටුම වනාහී ''යම් ලාභ අපේක්ෂාවක් හැඟීම් හෝ අදහස් මත අන්‍යෝන්‍ය විරුද්ධත්වය හඟවන එදිරිවාදීකම් හා පීඩාවන් සහිත විසංවාදයක්'' ලෙස ද හැඳින්විය හැකි ය (ප්‍රනාන්දු, 2005). මේ කාරණා උක්ත පර්යේෂණ මාතෘකාව සනාථ කිරීම සඳහා යොදා ගැනීම යෝග්‍ය වේ. එනම් ගැටුමට සම්බන්ධ මානව හා සත්ව කොට්ඨාසය ඔවුනොවුන්ගේ අවශ්‍යතා සන්තර්පණය කිරීම විෂයෙහි ගැටුමකට මුහුණ දී සිටිති. මේ තත්ත්වය ඔවුනොවුන්ගේ ක්‍රියාවලිය හා බැඳී පවතින අතර එකිනෙකාගේ දුක්ගැනවිලි ගැටුමෙහි අන්තර්ගත වී ඇත. එහෙයින් ගැටුමට මුහුණ දෙන දෙපාර්ශ්වයේ අවශ්‍යතා හා අනන්‍යතා අලි - මිනිස් ගැටුම තුළ තීව්‍ර වී ඇත. මේ හේතුවෙන් ගැටුම පිළිබඳ න්‍යායාත්මක දෘෂ්ටිය පදනම් කර ගනිමින් අලි - මිනිස් ගැටුම නූතන ගෝලීය සමාජයෙහි

ඉස්මතු වී පවතින්නේ කෙසේ ද යන්න සොයා බැලීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙම මූලික කාරණය පෙරදැරි කර ගනිමින් අධ්‍යයනයේ අරමුණු පහත පරිදි පෙළගැස්විය හැකි ය.

අධ්‍යයනයේ අරමුණු

ගැටුම යන සංකල්පයට අදාළ ව පවතින න්‍යායික පර්යායන් මූලික කර ගනිමින් අලි - මිනිස් ගැටුම විශ්ලේෂණය අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන අරමුණ ලෙස දක්විය හැකි ය. එම ප්‍රධාන අරමුණ කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් අධ්‍යයනයේ සුවිශේෂී අරමුණු පහත පරිදි වේ.

සුවිශේෂී අරමුණු

අ. කුටුම්බ සුභසාධනය හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව හඳුනා ගැනීම

ආ. අලි - මිනිස් ගැටුමෙහි පූර්වෝක්ති කාරණා හා එම ගැටුම වර්ධනය වීමට බලපා ඇති සාධක හඳුනා ගැනීම

ඇ. අලි - මිනිස් ගැටුම නිරාකරණය සඳහා වර්තමානයේ ගෙන ඇති පියවරවල ශක්‍යතාව හා දුබලතා හඳුනා ගැනීම අධ්‍යයනයේ සුවිශේෂී අරමුණු ලෙස දැක්විය හැකි ය.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

අලි - මිනිස් ගැටුම පිළිබඳ නූතන ලෝකයේ අධ්‍යයන බහුල වශයෙන් සිදු කර ඇති බව සාහිත්‍ය විමර්ශන විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනාවරණය කර ගත හැකි ය. එම අධ්‍යයන පාරිසරික විද්‍යාව, දේශපාලන දෘෂ්ටින්, අර්ථ ශාස්ත්‍රය හා ශුද්ධ විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනවලින් විග්‍රහ කර තිබේ. ශාස්ත්‍රීය ලිපි ලේඛන, පූර්ව අධ්‍යයන, පර්යේෂණ ලිපි හා ප්‍රකාශන බහුවිධ සාකල්‍යතාවකින් මෙම අධ්‍යයන සිදු කර ඇතත් එම අධ්‍යයන්හි ශාස්ත්‍රීය පර්යාවන්ගේ දිශාගත වීමක් දැකිය හැකි ය (Fernando, 2011). එහෙයින් ශාස්ත්‍රීය සාර සංයුක්ත ගවේෂණයන්ට අවශ්‍ය පසුබිම් සාධක නිර්මාණය කිරීමට මේ මගින් හැකියාව ලැබේ. ඒ හේතුවෙන් පර්යේෂණ සාහිත්‍ය වඩාත් ප්‍රශස්ත මට්ටමට පත් කිරීමටත්, ගැටුම්වාදී ව්‍යුහීය ආකෘතිය අර්ථකථනීය විශ්ලේෂණයකින් අනාවරණය කර ගැනීමටත් ඒ හා සමගාමී පර්යේෂණ සාහිත්‍යයක් බිහි වීමට අවශ්‍ය පසුබිම් සාධක ගොඩනැගීම මෙමගින් සිදු වේ (Perera, 2009; Yeo & Neo, 2010; Ekanayaka et al., 2011).

කුටුම්බ දරිද්‍රතාව හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර සෘජු සම්බන්ධතාවක් පවතින බව පෙර අධ්‍යයන සමාලෝචන මගින් අනාවරණය කළ හැකි ය. ආර්ථික හා සමාජ අන්තර් සම්බන්ධතා විහීනතාවට පත්වීමත් කුටුම්බ ආදායමෙන් ගැටුම සමථනය සඳහා මූල්‍ය වත්කම් වෙන් කිරීමට සිදුවීමත් නිසා කුටුම්බය සුභසාධනය බිඳ වැටී තිබේ. දරුවන්ගේ පාසල් අධ්‍යාපනය අඛණ්ඩ ව පවත්වා ගෙන යාම සඳහා කුටුම්බයෙහි මූල්‍ය වත්කම් හීන වීම අඩු

වයසින් පාසල් හැර යාම සඳහා හේතු වී ඇත. පාසල් අධ්‍යාපනය අතරමග නවතා දැමීමත් අඩු වයසින් ප්‍රජනන පවුල බිහි කර ගැනීමත් හේතුවෙන් කුටුම්බයෙහි සමාජ, ආර්ථික ගැටලු මතු වී ඇති බව අනාවරණය වේ. මෙම කාරණා හේතුවෙන් මානව ජන සමාජය විහීනතා උගුලකට (Deprivation trap) හසු වී ඇත (Bandara, 2002) .

දෛනික කාලය හා ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය අලි - මිනිස් ගැටුමෙහි ප්‍රකට කෘත්‍ය ලෙස අනාවරණය කළ හැකි ය. කුටුම්බයෙහි මූලික අවශ්‍යතා ඉටු නොවීමත් බිඳුණු පවුල් පරිසරයක් බිහිවීමත් හේතුවෙන් දෛනික කාලය වක්‍ර ආර්ථික සංරචකයක් ලෙස ගැටුම තුළ ඉස්මතු වී ඇත. මේ හේතුවෙන් කුටුම්බයෙහි කායික හා චිත්තවේගීමය සහසම්බන්ධතා බිඳ වැටීමට ගැටුම හේතු වී ඇති බව අනාවරණය කරයි (Bandara, 2002; Santiapllai, 2010). ගැටුමේ පාදක කාරණා, ගැටුම් විසරණය පිළිබඳ පර්යේෂකයාගේ අවධානය යොමු නොකිරීම ඌනනයක් වේ. එහෙත් මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාවේ කුටුම්බ සුහසාධනය වීම බිඳ වැටීම සඳහා ගැටුම පාදක වී ඇති ආකාරය අනාවරණය කිරීම පර්යේෂකයාගේ පර්යේෂණ සාහිත්‍ය සාරගර්භිතභාවය වර්ධනය කිරීමට හේතු වී ඇත.

ආර්ථික පිරිවැය, වර්තන වෙළඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය හා ගැටුම අතර ත්‍රිකෝණාකාර සහසම්බන්ධිත ආකෘතිකමය සම්බන්ධතාවකින් යුක්ත ව ගැටුම විශ්ලේෂණය කර ඇත. වගා හානිය, පුද්ගලයෙක් මරණයට පත්වීම හා කෘෂිකාර්මික ඉඩම් කැබලි වීම පවතින වෙළඳපොළ මිල හා වාර්ෂික ආදායම අතර තුලනාත්මක සබඳතාවක් සමග ගණනය කොට එහි වෙළඳපොළ වටිනාකම නිශ්චය කිරීම සිදු කර ඇත. මූල්‍යමය වෙළඳපොළ හා කුටුම්භයෙහි ආදායම් උත්පාදකයාගේ මූල්‍යමය වත්කම අහිමි වීම සමස්ත කුටුම්බයේ පිරිවැය විශ්ලේෂණය මගින් අනාවරණය කරයි. මේ හේතුවෙන් ව්‍යසන කළමනාකරණයත් මූල්‍යමය පිරිවැය සම්බන්ධතාවත් ගැටුමෙහි නිලීන සාධකයෝ වෙති (Santiapllai et al., 2010). සන්තියාපිල්ලේ හා වෙනත් පර්යේෂකයන් විසින් (2010) ගැටුමෙහි මූල්‍යමය විශ්ලේෂණයක් සිදු කළත් එහි සමාජ පිරිවැය හා පාරිසරික පිරිවැය පිළිබඳ අවධානය යොමු නොකිරීම ඌනතාවක් වේ. එමෙන් ම ගැටුමෙහි මතුපිට සාධක පිළිබඳ සලකා බැලීමක් සිදු කළත් ගැටුමේ අභ්‍යන්තර සාධකවලට සම්පූර්ණයෙන් ම අවධානය යොමු නොකිරීම ගැටලු සහගත තත්ත්වයක් වේ. එහෙත් ගැටුම් පිළිබඳ විශ්ලේෂිත ආකෘතිකමය සංදර්භය න්‍යායික පර්යායක් මගින් විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී පර්යේෂකයාට සාරගර්භිත ශාස්ත්‍රීය විශ්ලේෂණයකට අවශ්‍ය පසුබිම ගොඩනංවා ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය.

සාම්ප්‍රදායික දේශීය ඥානය හා නූතන තාක්‍ෂණික ක්‍රම ශිල්ප තුලනාත්මක ව යොදා ගැනීමත් ගැටුම් ආකෘතිමය වෙනසියාව තුළ දී එම ක්‍රමශිල්ප උපයෝගී කරගැනීම සමථකරණ ක්‍රියාවලිය සඳහා ශක්‍යතාපූර්වක ආකලිතයක් වන බව දක්වයි. නූතන තාක්ෂණික ක්‍රමෝපාය අනුගමනය කිරීම ගැටුම් පරිසරයේ සංස්කෘතිය සමග ආකලිත නොවීම හේතුවෙන් නව

සංස්කෘතික පරිසරය සමග ආබද්ධ වීමට සත්ව ප්‍රජාවේ චර්යා රටාව වෙනස් නොවීම සෘජු වශයෙන් ගැටුම සමාජගත වීමට හේතු වී ඇති බව අනාවරණය කරයි. මේ හේතුවෙන් දේශීය වත්කම් සංචිත විදේශීය බහුජාතික සමාගම්වල ප්‍රාග්ධන සංචිත බවට පත්වී ඇති බව අධ්‍යයන දත්ත සනාථ කරයි (Fernando et al., 2011). ෆොනැන්ඩු සහ සෙසු පර්යේෂකයන්ගේ (Fernando et al., 2011) පර්යේෂණ පත්‍රිකාව තුළ ගැටුම් සඳහා සාම්ප්‍රදායික හා නූතන ක්‍රම අනුගමනය කළ යුතු බව අනාවරණය කළත් එම ක්‍රම අනුගමනය කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ නිශ්චිතව හඳුනා ගැනීමක් සිදු කර නොමැත. එමෙන් ම මැදිහත්කරණ ක්‍රමය රාජ්‍ය අංශය මගින් ලබා දිය යුතු යැයි සඳහන් වුවත් එය ගැටුම් නිරාකරණය සඳහා යොදා ගත යුතු ආකරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයෙහි අනාවරණය කර නොමැත. ගැටුමෙහි මතුපිට සාධක පිළිබඳ පර්යේෂණ පත්‍රිකාවේ දී සාකච්ඡා කිරීම ඌනතාවක් වේ.

''ලාභය'' නමැති සාධකය වැව්ලි ආර්ථිකයේ, ප්‍රධාන ආර්ථික සාධකය වු අතර එය නව කෘෂිකාර්මික ආර්ථිකයක් සඳහා විපරිවර්තනය කිරීමට පූර්වෝක්ත සාධක සපයා ඇති බව අනාවරණය කරයි. සාම්ප්‍රදායික කෘෂි ඉඩම් වැව්ලි ආර්ථිකයකට විපරිවර්තනය කිරීම, පෞද්ගලිකත්වය ආත්මීයකරණයට ලක්කිරිම හා මුල්‍ය ආර්ථිකය සමස්ත ක්‍රියාවලිය මෙහෙයවන අදෘශ්‍යමාන හස්තය බවට පත්වීම හේතුවෙන් පරිසර ප්‍රතිලාභ මානව කේන්ද්‍රීයකරණයට ලක්වීම ගැටුමේ තත්ත්වාකාර සාධක ලෙස අනාවරණය කරයි (ගුණසේකර, 2011; බණ්ඩාර, 2002). ආර්ථික බෝග වගාව සමග පාරිසරික වශයෙන් සිදු වන බලපෑම මානව ක්‍රියාකාරකම් හා අන්තර් සම්බන්ධතා පැවැත්වීම ගැටුමේ පූර්වෝක්ත සාධක වශයෙන් හඳුනා ගැනීමට පර්යේෂකයා පෙලඹී ඇත. සංවර්ධන ක්‍රියාදාම හා නව ලිබරල්වාදී ආකෘතිකමය සාධක ගැටුම් සමථනය විෂයෙහි යොදා ගත හැකි ආකාරය පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය කර නොමැති වීමත් ගැටුමේ පූර්වෝක්ත සාධක සමථනය සඳහා යොදා ගැනීමේ දී මානව හා සත්ව ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතා සමග තුලනය නොවීම ගැටුම නිර්මාණය වීමේ ප්‍රමුඛ සාධකයක් බව අධ්‍යයනය මගින් අනාවරණය කර නොමැති වීම ඌනනයක් වේ.

පාරිසරික සාධක හා සත්ව චර්යා සංස්කෘතිය පරිසර පද්ධතිය සමග තීරණාත්මක සාධකයන් වන අතර එම සාධක ඔවුන්ගේ මූලික අවශ්‍යතා සමග කේන්ද්‍රගත වන ආකාරය ධර්මරත්න සහ මාගෙදරගමගේ (2014) පර්යේෂණ ලිපිය මගින් අනාවරණය කරයි. අලි ඇතුන් විසින් සිදු කරනු ලබන වගා හානි රටා පැහැදිලි කිරීමේ පහසුව තකා අලින්ගේ වාසභූමි තෝරා ගැනීම, එම වාසභූමි අතර උන්ගේ බෙදීයාම, ආහාර රටා හා සමාජ ව්‍යුහය ආදිය මෙම ආකෘතිය මගින් ඔවුන් අනාවරණය කර ඇත. වගාවන් හානි කරනු ලබන අලින්ගේ චර්යා අවබෝධ කර ගැනීම, අලි - මිනිස් ගැටුම් පිළිබඳ විසඳුම් සොයා යාමේ දී ඉමහත් උපකාරයක්

වන බවත් එය ගැටුම් සමථකරණයට ඍජු ව අදාළ කර ගත හැකි බව මෙම පර්යේෂණ ලිපිය පරීක්ෂා කිරීමේ දී අනාවරණය වේ.

තිරසාර පාරිසරික සංවර්ධනය හා මානව කේන්ද්‍රීයකරණය යන කාරණා අලි-මිනිස් ගැටුමෙහි තුලනාත්මක සාධක ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. සංවර්ධන ප්‍රතිපත්තිවල තිරසාරත්වය පිළිබඳ සංකල්පයෙන් බැහැර ව සංකීර්ණ මානව අවශ්‍යතා පරිසර ප්‍රතිලාභ සමග තුලනය කිරීමත් සම්පත් අවභාවිතයත් හේතුවෙන් මෙය දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමක් බවට පත් ව තිබේ. ස්වාභාවික සම්පත් අධි පරිභෝජනය, කෘෂිකාර්මික පරිසර පද්ධතියක් බිහි වීම, සත්ව ප්‍රජාව අතික්‍රමණය කරමින් මෙගා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ග්‍රාමීය තලයෙහි ක්‍රියාත්මක වීම හා නිජබිම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සඳහා අවභාවිතය හේතුවෙන් සම්පත් අත්පත් කර ගැනීමට නොහැකි වීම ගැටුමේ ප්‍රකට හා නිලීන සාධක බව අනාවරණය කරයි. ජලාශ්‍රිත ශිෂ්ටාචාර බිඳ වැටීමත් සමග මිනිසුන් තෙත් කලාපයට සංක්‍රමණය වීමත් වියළි කලාපය ආශ්‍රිත ව ද්විතියික වනාන්තර වර්ධනය වීම අලීන්ගේ වාසභූමි අහිමි කිරීමට හේතු වී ඇත. මේ හේතුවෙන් තිරසර ක්‍රමෝපායන් සමථන ක්‍රියාවලියක් මගින් ඉටු කිරීමට වඩා තාවකාලික විසඳුම් ක්‍රියාවලින් කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමට පුද්ගලටා පෙලඹී ඇති බව අනාවරණය කර යි (ගුණවර්ධන, 2018; ද සිල්වා, 2010; Santiapillai, 1996). ගුණවර්ධන(2018), ද සිල්වා(2010) හා Santiapillai (1996) පර්යේෂකයින්ගේ අධ්‍යයනවල හරිත සංවර්ධන ක්‍රමෝපායන් අහිමි වීම ගැටුම සඳහා හේතු වී ඇති බව සාකච්ඡා කළ ද එම සංවර්ධන ක්‍රමෝපාය පාරිසරික සාධක හා මෙගා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සමග සම්බන්ධ වන ආකාරය පිළිබඳ ව අනාවරණය කර නොමැත. සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිකරණය මානවයාගේ සංකීර්ණ අවශ්‍යතා සහ භෞතික සංවර්ධන ප්‍රතිලාභ කෙරෙහි ඍජු අවධානයක් යොමු කළ ද සත්ව ප්‍රජාවගේ මූලික අවශ්‍යතා සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිකරණයත් සමග සාකච්ඡා නොකිරීම ඌනතාවක් වේ.

සාහිත්‍ය විමර්ශනයට අදාළ පර්යේෂණ සාහිත්‍ය පරීක්ෂා කිරීමේ දී අනාවරණය වන්නේ නූතන ගෝලීයකරණය, සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිකරණය හා නවීන කෘෂිකාර්මික ක්‍රමෝපායන් අනුගමනය කිරීම ගැටුමේ පාදක සාධක වී ඇති බව යි. එහෙත් ගෝලීයකරණ ක්‍රියාවලිය, සංවර්ධන ක්‍රමෝපායන්, පාරිසරික විසංතුලනය සත්ව හා මානව ප්‍රජාවගේ ජන ජීවිතය සඳහා බලපා ඇති ආකාරය පර්යේෂණ තේමාව මගින් අනාවරණය කර ගැනීම පර්යේෂකයාගේ පර්යේෂණයේ වැදගත්කම හා අවශ්‍යතාව ඉස්මතු කර යි.

අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය ප්‍රමාණාත්මක විශ්ලේෂණය කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් මිශ්‍ර ක්‍රමවේදය (Mixed Method) උපයෝගී කර ගත් අතර එම ක්‍රමවේදය භාවිත කරමින් දත්ත එක්රැස් කිරීම සිදු කරන ලදි. ඒ අනුව ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක දත්ත විග්‍රහයක් මගින් අධ්‍යයන ගැටලුව

විශ්ලේෂණය කිරීමට වඩාත් යෝග්‍ය සමීක්ෂණ ක්‍රමවේදය (Babbie, 2004) වූ හෙයින් පර්යේෂකයාගේ අවධානය ඒ සඳහා යොමු විය. වයස් ව්‍යූහය, පුමතිරිභාවය, අධ්‍යාපන මට්ටම හා අලි - මිනිස් ගැටුම වැළැක්වීම සඳහා ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග හා අලි - මිනිස් ගැටුමේ වින්දිතභාවය අධ්‍යයන ප්‍රදේශයෙහි විසරණය වී ඇති ආකාරය පිළිබඳ අනාවරණය කර ගැනීමට සමීක්ෂණ ක්‍රමවේදය වඩාත් යෝග්‍ය විය. මේ හේතුවෙන් විචල්‍යය අතර සංඛ්‍යාන දත්ත හා ගුණාත්මක දත්ත අන්තර් සම්බන්ධතා හා අන්තර් පරායත්තතාවන් දක්වන ආකාරය අනාවරණය කර ගැනීමට හැකියාව ලැබුණි. විශේෂයෙන් ම ප්‍රමාණාත්මක දත්ත මගින් සාධනීය ලෙස විශ්ලේෂණය කිරීමට නොහැකි වූ දත්ත (Maxwell, 1996) වඩාත් ප්‍රායෝගික ව හා වින්දිතයන්ගේ ගැටලු, ආකල්ප වඩාත් යෝග්‍ය පරිදි ඉදිරිපත් කිරිමට ගුණාත්මක දත්ත පාදක විය. උදාහරණයක් ලෙස කුටුම්බයෙහි ආදායම අහිමි වීමේ ශීඝ්‍රතාව සංඛ්‍යාන දත්ත මගින් ඉදිරිපත් කිරීමට හැකියාව ලැබුණත් ආදායම් අහිමි වීම කුටුම්බයේ කවර අංශය සඳහා බලපා තිබේ ද යන්න අනාවරණය කර ගැනීමට ගුණාත්මක දත්ත යටතේ අධ්‍යයනය සඳහා තෝරාගත් ක්‍රම ඉවහල් විය. මේ හේතුවෙන් සංඛ්‍යානමය වශයෙන් ලැබුණ දත්ත පුරෝකථනමය විසරණයක සිට ගැඹුරු විශ්ලේෂණවලට අධ්‍යයනය විපරිවර්තනය කිරීමට හැකියාව ලැබුණි.

අලි - මිනිස් ගැටුම අධ්‍යයන ප්‍රදේශයෙහි පොදු ගැටලුවක් වුවත් එම ගැටලුව ප්‍රජාවේ පුද්ගලයන්ට විවිධතා ඇති කරන ලදි. මේ හේතුවෙන් ප්‍රජාවේ එක් එක් පුද්ගලයන්ට එහි බලපෑම වඩාත් නිශේධනීය ලෙස බලපා ඇති ආකාරය අනාවරණය කර ගැනීමට ප්‍රත්‍යෝක්ෂ අධ්‍යයන ක්‍රමය වඩාත් යෝග්‍ය විය. මේ අනුව අධ්‍යයන ප්‍රදේශ ද්විත්වය ම කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් ප්‍රත්‍යෝක්ෂ අධ්‍යයන 02ක් උපයෝගී කර ගැනුණි. අධ්‍යයනය සඳහා කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා 03ක් උපයෝගී කරගත් අතර එහි දී වයස් ව්‍යූහයන්, රැකියාවන්ගේ ස්වභාවය, අලි - මිනිස් ගැටුම සඳහා ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග හා ඒවා අසාර්ථක වීමට හේතු වූ කාරණා පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම නිසා සමස්ත ප්‍රජාවට එහි ඇති බලපෑම ගැඹුරින් අනාවරණය කර ගැනීමට හැකියාව ලැබුණි. විශේෂයෙන් ම කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා හා ප්‍රත්‍යෝක්ෂ අධ්‍යයන කෙරෙහි පර්යේෂකයාගේ අවධානය යොමු වූයේ සංඛ්‍යාන දත්ත මගින් අනාවරණය කරගත් තොරතුරු තවදුරටත් ගුණාත්මක දත්ත මගින් තහවුරු කිරීමටත් සංඛ්‍යානමය දත්ත මගින් අනාවරණය නො වූ තොරතුරු අධ්‍යයන ගැටලුව සාධනය කිරීමට දක්වන විභවතාව විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා ය. මේ හේතුවෙන් ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක දත්ත බහුවිධ ව ගැටලුව ගොඩනැංවීමට සිදු කරන කාර්යයන් අනාවරණය කර ගත හැකි විය. අධ්‍යයනයේ දේපොළ හා ජීවිත හානි, පුමතිරිභාවය, ආදායම් මට්ටම හා ණය ලබා ගැනීම සඳහා හේතු වූ කාරණා ආදි මූලික තොරතුරු තනි විචල්‍යයන් ලෙස විසරණය වී ඇති ආකාරය අනාවරණය කර ගත හැකි විය. ප්‍රශ්න මාලාව මගින් ලබාගත් දත්ත මත පදනම් ව මෙම විසරණය සනාථ විය. කුටුම්බයේ ආදායම් මට්ටම ස්වායත්ත විචල්‍ය ලෙස

භාවිත කරමින් කුටුම්බ සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව, රැකියාවේ ස්වභාවය සමස්ත ගැටුම තුළ අනාවරණ දත්ත මගින් හෙළි කර ගත හැකි විය. මේ හේතුවෙන් ස්වායත්ත විචල්‍යයේ බලපෑම පරායත්ත විචල්‍යය විසරණය වීම සඳහා කවර හේතු සාධක බලපෑමක් සිදු කරන්නේ ද යන්න අනාවරණය කර ගැනීමට අවකාශ ලැබුණි. සමස්ත ස්තර අතර ගැටුමේ සමාජ, ආර්ථික හා සංස්කෘතික බලපෑම විසරණය වී ඇති ආකාරය අනාවරණය විය.

ප්‍රාථමික දත්තවලට අමතර ව ද්විතීයික දත්ත මෙම පර්යේෂණ ගැටලුව විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව උක්ත පර්යේෂණයට අදාළ ව ලිය වී ඇති පර්යේෂණ වාර්තා, පොත්පත්, පුවත්පත්, වාර සඟරා, අන්තර්ජාලය, ශ්‍රී ලංකාවේ බහුපාර්වීය පාරිසරික ගිවිසුම් පිළිබඳ අත්පොත හා වනජීවී දෙපාර්තමේන්තුවේ මේ සම්බන්ධ ව ලියවී ඇති ශාස්ත්‍රීය මූලාශ්‍රය පරිශීලනය කරන ලදි.

අධ්‍යයන නියැදිය

අධ්‍යයන නියැදිය ලෙස සසම්භාවී නියැදිය යටතේ ස්තෘත (Stratified Sampaling) නියැදිය තෝරා ගන්නා ලදි. එමෙන් ම අධ්‍යයන නියැදියේ දී සහජාතීයත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීම හා විචල්‍යයන්ගේ හැසිරීමේ ස්වභාවයේ පවතින ගතික බව සඳහා වයස් ව්‍යුහය, අධ්‍යාපන මට්ටම, සේවා නියුක්තියේ ස්වභාවය හා පුමතිරිභාවය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම සිදු විය. අධ්‍යයන ප්‍රදේශය ග්‍රාමීය අංශය නියෝජනය කිරීම හේතුවෙන් එම ප්‍රජා කණ්ඩායම් භූගෝලීය වශයෙන් පදිංචි වී ඇති ආකාරය, නිවාස රටාවේ හා රැකියාවේ ස්වභාවය යන ස්ථරීකරණ සාධකය සැලකිල්ලට ගත් අතර එම සංකේන්ද්‍රණය වීම මගින් ග්‍රාමීය ඒකකයේ පන්ති පදනම් ව්‍යාප්තික රටාව පිළිබඳ ව ද නියැදියෙහි අන්තර්ගත කරන ලදි. මෙහි දී ස්තර ජනගහන නියැදියට අදාළ ව ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාස ද්විත්වය තුළින් ම සමානුපාතික ස්තර නියැදියට යටත් ව නියැදිය තෝරා ගැනීම සිදු විය. තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද තෝරා ගත් අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයන්හි ග්‍රාම නිලධාරී වාර්තා පරිශීලනය කරමින් ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාස දෙක සඳහා 5%ක නියැදියක් අධ්‍යයනය සඳහා තෝරා ගන්නා ලදි. එය පහත පරිදි වගු සටහනක් ආශ්‍රයෙන් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

වගු අංක 01: *නියැදි ජනගහනය*

ග්‍රාමනිලධාරී කොට්ඨාසය	මුළු ජනගහනය	නියැදිය
හම්බෙගමුව	3878	194
හම්බෙගමුව ජනපද	2562	128
මුළු එකතුව	5724	322

මූලාශ්‍රයඃ-ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2020/2021

දත්ත විශ්ලේෂණය

ප්‍රශ්න මාලාවෙන් ලැබුණු දත්ත සංඛ්‍යාන විද්‍යාව උපයෝගී කරගනිමින් වගු හා ප්‍රස්තාර සටහන් මගින් ඉදිරිපත් කරන ලදි. සංඛ්‍යාන දත්ත මගින් සනාථ කරගත් තොරතුරු ගුණාත්මක දත්ත මගින් විශ්ලේෂණය කිරීමට අවශ්‍ය වීම හේතුවෙන් දත්තවල විචලනය වීම හා තොරතුරුවල වලංගුභාවය තහවුරු කිරීමට දත්ත අතර සැසඳීමක් සිදු කරන ලදි. එමගින් අධ්‍යයනයේ අනාවරිත දත්තවලට වාස්තවික පදනමක් ලබා දෙන ලදි. ඒ අනුව ගුණාත්මක දත්ත තේමා විශ්ලේෂණය මගින් බහුවිධ ප්‍රශ්න අතර අන්‍යෝන්‍ය සහසම්බන්ධතාව අනාවරණය කරන ලදි. එමෙන් ම සංසිද්ධීන් දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ප්‍රමාණයක් අතර දැඩි සහසම්බන්ධතාවක් පවතින්නේ නම් ඒ අතුරින් එක් සංසිද්ධියක් අනෙකුත් ඒවා ඇති කරලීමට හේතුකාරක වන බව පිළිගනු ලැබිණි. තවද සංසිද්ධීන් ගණනාවක් එකට පවත්නා සේ පෙනී ගිය ද එකිනෙක අතර සම්බන්ධතාවක් නැති බව ද පෙනී ගිය අවස්ථා පවතී. එක් සංසිද්ධියක් අනෙක් සංසිද්ධිය නිර්මාණය කිරීමේ හේතුව නොවන බව ඇතැම් අවස්ථාවන්හි දී ප්‍රත්‍යක්ෂ විය. එවැනි අවස්ථාවන්හි දී තුන්වන සාධකයක් අදාළ සංසිද්ධීන් දෙක ම බිහි කරලීමේ හේතුකාරකය වී ඇති බව පෙනී ගිය අවස්ථා ද පවතී.

පර්යේෂණයට අදාළ හර සංකල්ප විග්‍රහ කිරීම

ගැටුම අර්ථකථනය කිරීම

අලි - මිනිස් ගැටුම නූතන සමාජයේ ප්‍රකට ගැටුමක් බවට පත්වී ඇති අතර ගැටුම්වාදී න්‍යායන් කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් එය විශ්ලේෂණය කිරීමට පර්යේෂකයන් යොමු වීමේ ඌනනයක් හඳුනා ගත හැකි ය. එහෙයින් මෙහි දී ගැටුම්වාදී න්‍යායික පර්යාය සඳහා අනුපූරක සම්බන්ධතා පවතින ගැටුම පිළිබඳ නිර්වචනීය අර්ථ දැක්වීම සමුච්චිත කර ගනිමින් පර්යේෂණයේ හර සංකල්ප විග්‍රහ කිරීම සිදු වේ. ඒ අනුව පර්යේෂණයේ දී ගැටුම යන අර්ථකථනීය විග්‍රහයන්ගේ දෘෂ්ටිකෝණ අනාවරණය කර ගැනීම සිදු වේ. ගැටුමක් යනුවෙන් සරල ව අර්ථ දක්වන්නේ නම් එය ප්‍රචණ්ඩකාරී සට්ටනයක් වේ. මෙය කණ්ඩායම් දෙකක්, රටවල් දෙකක් හෝ කිහිපයක් අතර සිදු විය හැකි අන්‍යෝන්‍ය අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම උදෙසා උද්ගත වන ප්‍රචණ්ඩකාරීත්වයක් වේ. එහෙයින් ගැටුමෙහි භෞතික හා මානසික (විඥානමය) සංසිද්ධීන් අන්තර්ගත වේ. සමාජ ගැටලු පිළිබඳ ගැටුම් න්‍යායාචාර්යවරුන් විවිධ අයුරින් නිර්වචනය කර ඇත. ඒ අනුව ජොහාන් ගැල්ටුන් ගැටුම පිළිබඳ පහත පරිදි අර්ථ දක්වනු ලබයි (කරුණාදාස, 2003).

ගැටුම යනු අනන්‍ය කර ගත හැකි මානව කණ්ඩායම් සවිඥානික ප්‍රතිපක්ෂ බවට පත් ව තම තමාට පොදුවේ අත්පත් කරගත නොහැකි දේ අත්පත් කර ගැනීමට යාමේ දී ඇති වන තත්ත්වය යි (Galtung, 1975). ගැල්ටුන්ගේ (1975) මෙම නිර්වචනයෙහි මූලික කාරණා කිහිපයක් අන්තර්ගත කර ඇත. එනම් සවිඥානික ප්‍රතිපක්ෂ යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ දෙපාර්ශ්වයේ ම දැනුවත්භාවය මත කණ්ඩායම් දෙකකට බෙදීම යන්න යි. එනම් තම

පාර්ශ්වයට අදාළ අනන්‍යතාවක් පවතින අතර ප්‍රතිපාර්ශ්වයට ද අනන්‍යතාවක් පවතිනවා යන්න යි. එය දෙපාර්ශ්වය ම මනාව හඳුනා ගෙන ඇති අතර එම අනන්‍යතාවට අදාළ කණ්ඩායම් ද අනෙක් කණ්ඩායමෙන් වෙන් කර හඳුනා ගත හැකි බව මෙහි ලා අර්ථ දැක්වේ. පොදුවේ අත්පත් කර ගත නොහැකි යන්නෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ දෙපාර්ශ්වයට ම එකවර අයිති කර ගත නොහැකි යම් යම් කාරණා ය. එනම් විකල්ප රහිත එක් අරමුණක් ළඟා කර ගැනීම උදෙසා දෙපාර්ශ්වයක් උත්සාහ කිරීම පිළිබඳ මෙයින් අදහස් කෙරේ.

කෝසර් (1986) ගැටුම මූලික වර්ග තුනකට බෙදා අධ්‍යයනය කළ හැකි බව දක්වයි. එනම්,

1. පුද්ගල අභ්‍යන්තර ගැටුම්

2. අන්තර් පුද්ගල ගැටුම්

3. සමාජ ගැටුම

කෝසර් (1986) සමාජ ගැටුම් යන්න පිළිබඳ වැඩි අවධානයක් යොමු කර ඇති අතර ගැටුම පහත පරිදි අර්ථකථනය කරයි. ''ප්‍රතිවාදීන්ගේ අරමුණු අකර්මණ්‍ය කරලීමට ඔවුන්ට හානි පැමිණවීමට නැතහොත් විනාශ කරලීමට උත්සාහ කරමින් හිඟ තත්ත්ව වන බලය හා සම්පත් පිළිබඳ ව පවතින ඉල්ලීම් හා ආශාව තුළ මතු වන අරගලය යි'' (කෝසර් උපුටා ගනු ලැබුවේ Pruitt and Rubin, 1986). කෝසර් මෙහි දී ගැටුම තුළ අන්තර්ගත ප්‍රධාන කාරණා කිහිපයක් පිළිබඳ අර්ථ දැක්වීම සිදු කරයි. එනම් සීමිත තත්ත්වයක් වන බලය හා සම්පත් ළඟා කර ගැනීම උදෙසා ප්‍රතිපාර්ශ්ව කෙරෙහි ප්‍රචණ්ඩත්වය මුදාහැරීම ගැටුමක් ලෙස අර්ථ දක්වා ඇත. මෙම නිර්වචනයේ සුවිශේෂීත්වය වන්නේ මෙය ක්ෂුද්‍ර මට්ටමේ ගැටුමක් හෝ සැඟවුණු ගැටුමක් වැනි සුවිශේෂී අවස්ථා හැඳින්වීමට භාවිත කළ නොහැකි වීම යි. එහෙත් අන්තර් රාජ්‍ය ගැටුම් හා ත්‍රස්තවාදී ගැටුම් විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී මෙම නිර්වචනය වඩාත් ප්‍රශස්ත වේ.

ෂෙලන්බර්ග් (1962)ගැටුම සම්බන්ධයෙන් ඉදිපත් කරන නිර්වචනය ද ඉතා වැදගත් වේ. තරගකාරී අභිලාෂ, විවිධ වූ අනන්‍යතාවන් හා ආකල්පීය වෙනස්කම් මත පුද්ගලයන් හෝ කණ්ඩායම් අතර ඇති වන ප්‍රතිවිරෝධීතාව ගැටුමක් වේ.

මෙම නිර්වචනයේ දී ගැටුමෙහි පවතින මූලික කාරණා තුනක් පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කරයි. එනම්

1. තරගකාරී අභිලාෂ

එනම් එක් අරමුණක් වෙනුවෙන් තරගකාරීත්වයක් ඇති වීම මගින් ගැටුම නිර්මාණය වේ.

2. විවිධ වූ අනන්‍යතාවන් පුද්ගලයාගේ වටිනාකම්, ඇදහිලි හා විශ්වාස ආදිය මෙයට අයත් වේ. ජාතිකත්වය, ආගම, වර්ණය හා කුලය වැනි සාධක මෙයට අයත් වේ.

3. ආකල්පීය වෙනස්කම්

පුද්ගලයෙක් සිතන පතන ආකාරය ආකල්පයක් වේ. මෙය එක් පුද්ගලයෙක්ගෙන් තවත් පුද්ගලයෙක්ට වෙනස්විය හැකි ය. පුද්ගලයා හැසිරෙන්නේ තම ආකල්පවලට අනුව බැවින් ආකල්පමය තත්ත්ව පුද්ගල චර්යාවෙන් පිළිබිඹු වේ. ඒ අනුව පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුගේ චර්යාව එකිනෙකට වෙනස් වේ. යම් හෙයකින් එක් අයෙකුගේ චර්යාව තවත් කෙනෙකුට නුරුස්සන්නේ නම් එහි දී ආකල්පමය වෙනස්කම් මත ගැටුම නිර්මාණය වේ (ෂෙලන්බර්ග් උපුටා ගනු ලැබුවේ Boulding, 1962).

පුද්ගලයාගේ චර්යාව, අවශ්‍යතා හා ආකල්ප ගැටුම නිර්මාණය වීමේ ප්‍රධානතම සාධක වී ඇති බව අර්ථකථනීය විශ්ලේෂණයන් මගින් අනාවරණය වේ. පර්යේෂණයේ කේන්ද්‍රීය හා පරිධිය සාධක මෙම ගැටුම් විශ්ලේෂණයෙහි අඩංගු කාරණා සමග අන්තර් සම්බන්ධතා මෙන් ම අන්තර් පරායත්තතාවයක් දැකිය හැකි අතර එය අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ ගැටුම්වාදී ව්‍යුහීය ආකෘතිය අනාවරණය කරගැනීම සඳහා සාධනීය පසුබිමක් නිර්මාණය කර ඇත. එහෙයින් ගැටුමේ නිර්වචනීය අර්ථ දැක්වීම හා එය තෝරා ගත් න්‍යායාත්මක රාමුව සංවර්ධනය කිරීමත් ගැටුමේ ව්‍යවහාරික ආකෘතිය හඳුනා ගැනීමටත් මග පෙන්වීමක් සිදු කරනු ලබයි.

පර්යේෂණයෙහි න්‍යායික රාමුව විග්‍රහ කිරීම

මෙම පර්යේෂණයේ න්‍යායික රාමුව ලෙස භාවිත වනුයේ දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුම යි. ගැටුම් න්‍යායික පර්යාවන් බහුවිධ ස්වභාවයක් පවතින අතර අලි - මිනිස් ගැටුම වඩාත් ප්‍රවේශවාදී ආකෘතියකින් විග්‍රහ කිරීමට වඩාත් යෝග්‍ය න්‍යාය දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුම යි. විශේෂයෙන් ම ගැටුම විටෙක උත්සන්න වෙමින් තවත් විටෙක සැඟවුණු ගැටුමක් ලෙස දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුම ක්‍රියාත්මක වේ. එමෙන් ම නව දුක්ගැනවිලි එකතු වෙමින් ගැටුමට පාදක වු හේතු නොකඩවා ඒකරාශී වීමක් දැකිය හැකි වේ. විශේෂයෙන් ම ප්‍රචණ්ඩකාරී අවස්ථා වඩාත් උත්සන්න වු විට අතිශය දරුණු ගැටුමක් දක්වා සමාජගත වීමක් දැකිය හැකි වේ. මේ හේතුවෙන් ගැටුම් පාර්ශ්ව අතර නොසංසිඳියාවක් ඇති කිරීම දක්වා ගැටුම ගැඹුරට ම විහිදීමක් සිදු වේ (විතාරණ සහ චන්ද්‍රසේකර, 2012).

මූලික අවශ්‍යතා නොලැබී යාම ගැටුම් පාර්ශ්ව මුහුණ දෙන ප්‍රධාන ගැටලුවක් වන අතර පැවැත්ම තීරණය වීම සඳහා හේතු සාධක වන කාරණා කිහිපයක් ද මෙම ගැටුම් න්‍යායෙහි අන්තර්ගත වේ.

1. පිළිගැනීම සම්බන්ධ අවශ්‍යතා

2. ආරක්ෂණ අවශ්‍යතා

3. දේශපාලන සංස්ථා, වෙළඳපොළ හා අනෙකුත් තීරණ ගැනීමේ ආයතනයන්හි තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට මැදිහත්වීමට ඇති අවශ්‍යතාව (Azar, 1990).

මේ හේතුවෙන් ගැටුම් න්‍යායික පර්යාලෝක පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමේ දී පර්යේෂණ ගැටලුව සඳහා විභවතාව සපයනු ලබන්නේ දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුම යි. දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුම සමාජයේ ප්‍රකට හා නිලීන ලක්‍ෂණ ඉස්මතු කරමින් සමාජ ව්‍යුහයෙහි විවිධ ස්ථර මතු කිරීමත් එය ගැටුම් පාර්ශ්වයේ බහුවිධ දුක්ගැනවිලි අනාවරණය කිරීමට අවශ්‍ය පසුබිම් සාධක නිර්මාණය කිරීමත් හේතුවෙන් ගැටුමේ බහුවිධ සාධක මෙම න්‍යාය මගින් අනාවරණය කළ හැකි ය. විශේෂයෙන් ම නූතන රාජ්‍යයන්ගේ ජාතිකවාදය හා නූතනත්ව සාධකය දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමෙහි අන්තර්ගත වීමත් පර්යේෂණය සඳහා මෙහි ඇති අදාළත්වය පිළිබඳ විමසා බැලීමේ දී **"රාජ්‍ය"** යන සංකල්පයෙන් නොව ගැටෙන පාර්ශ්වවල **"අනන්‍යතා"** හා **"අවශ්‍යතා"** සාධක අතර තුලනාත්මක සම්බන්ධතාව මෙම ගැටුම් න්‍යාය මගින් සනාථ කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පසුබිම් සාධක ගොඩනැගී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. එය ප්‍රකට අර්ථයෙන් නොව විශ්ලේෂිත කරුණු සාධනීය ගැඹුරු විශ්ලේෂණයක් මගින් සාධකගත කිරීමට හැකි වීම සෛද්ධාන්තික පසුබිම සනාථ කරන සාධකයෝ වෙති. විශේෂයෙන් ම අලි - මිනිස් ගැටුම පර්යේෂකයා උපයෝගී කර ගත් ගැටුම් න්‍යායේ විවිධ ස්ථරවල සමාජගත වී සමාජ ව්‍යුහය වෙනසියාවකට ලක්කිරීමට හේතු වී ඇත. ඒ අනුව මානව ගැටුම් විශ්ලේෂණය කිරීමේ ප්‍රධාන න්‍යායික පසුබිමක් මෙම ගැටුම් න්‍යායේ අන්තර්ගත වුවත් සත්ව හා මානව ගැටුම විශ්ලේෂණය කිරීමට ශක්‍යතාවක් මෙහි පැවතීම හේතුවෙන් පර්යේෂණය සඳහා දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුම සෛද්ධාන්තික රාමුව ලෙස උපයෝගි කර ගන්නා ලදි.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය - මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කයේ හම්බෙගමුව හා හම්බෙගමුව ජනපදය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා ප්‍රාථමික දත්ත රැස්කිරීමට යොදා ගනු ලැබූ අධ්‍යයන ප්‍රදේශය මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කයේ තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් ග්‍රාම නිලධාරි වසම් දෙකකි. එනම් 149 හම්බෙගමුව හා 149 - 1 හම්බෙගමුව ජනපදය යි. තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය වර්ග කිලෝමීටර් 666.5 පමණ විශාල වූ තැනිතලා භූමියකින් යුක්ත ප්‍රදේශයක් වේ. මෙම ප්‍රදේශය අතීතයේ දී කොරන්ගල බිම්තැන්න, කෝරලය හා සින්තරම් පළාත් කෝරලය නමින් බල ප්‍රදේශ දෙකකට වෙන් ව තිබූ බව සඳහන් වේ. ප්‍රදේශයේ තැනිතලා ස්වභාවය හේතුවෙන් ''බිම්තැන්න'' යන නාමය ලැබී ඇති බව ජනශ්‍රැති මගින් අනාවරණය වේ. තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ නැගෙනහිරින් හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයට මායිම් වන අතර දකුණින් සෙවනගල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට මායිම් ව ඇත. එමෙන් ම උතුරින් වැල්ලවාය ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට ද බටහිරින් රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයට ද ඊසාන දිගින් බදුල්ල දිස්ත්‍රික්කයට ද මායිම් ව පිහිටා තිබේ (තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, 2019). තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම් 14ක් වන අතර භූගෝලීය, සමාජීය හා ආර්ථික වශයෙන් ගතිකත්වයන් නිර්මාණය වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. එහෙයින් එම

සාධක අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ සුවිශේෂීත්වයට මෙන් ම අදාළ පර්යේෂණ ගැටලුව වඩාත් සාධාරණීකරණයට ලක් කිරීමට හේතු විය.

හම්බෙගමුව

තණමල්විල ප්‍රදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් හම්බෙගමුව ග්‍රාම නිලධාරී වසම අනෙකුත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම් සමග සන්සන්දනය කිරීමේ දී විශාලත්වයෙන් ඉහළ ම ග්‍රාම නිලධාරී වසම වේ. වර්ග කිලෝමීටර් 107.52 වන අතර මුළු ජනගහනය 3162ක් වේ (තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, 2019). ආගම් විවිධත්වය අනුව බහුවිධ ස්වරූපයක් හම්බෙගමුව ග්‍රාම නිලධාරී වසමෙහි හඳුනාගත හැකි වන අතර ජාතීන් අනුව සමස්ත ජනගහනය සිංහල ජනවර්ගය වේ. පර්යේෂකයා විසින් මෙම සමාජ ගතිකත්වය පිළිබඳ මූලික අවධානය යොමු කරනු ලැබුවත් ප්‍රතිචාරකයන් ගම සම්බන්ධයෙන් අනාවරණය කරන ලද ජනශ්‍රැති කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කරන ලදි. එහෙයින් අධ්‍යයනය සඳහා සහවේදන ක්‍රමය උපයෝගී කර ගැනීමට පර්යේෂකයා සෑම විටම උත්සාහ කළේ ය. ඒ අනුව ප්‍රජාවන් පාරම්පරික කෘෂිකර්මාන්තය මත ජීවනෝපාය සකස් කර ගැනීමත් හේන් ගොවිතැන මූලික ජීවනෝපාය බවට පත් වීමත් අභිචාර විධි ගම්මානයේ වගාවන් සඳහා වර්තමානයේ භාවිත වීමත් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ජනශ්‍රැතියෙහි පවතින සුවිශේෂීතාව වේ. එහෙයින් වන සතුන් වඩාත් ආකර්ෂණයක් පවතින හේන් වගාවන් හේතුවෙන් ගැටුම් වඩාත් සුලභ වී ඇති බව අනාවරණය විය. පර්යේෂකයා හම්බෙගමුව ගම්මානයෙහි අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා මෙම සුවිශේෂී ක්‍රම ද්විත්වය සම්මිශ්‍ර ව සහජාතික සම්බන්ධතාවක් මත අධ්‍යයනය සිදු කිරීම ද සුවිශේෂී කරුණක් වේ.

හම්බෙගමුව ජනපදය

වර්ග කිලෝමීටර් 37ක් පමණ වන හම්බෙගමුව ජනපදය 2562 ජනගහනයකින් සමන්විත වේ (තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, 2019). මිරිදිය ධීවර කර්මාන්තය ප්‍රජාවගේ ප්‍රධාන ජීවනෝපාය වන අතර හම්බෙගමුව වැව, දෙමෝදර වැව, මහකරමැටිය වැව ආශ්‍රිත ව ධීවර කර්මාන්තය කේන්ද්‍රගත ව පවතී. ධීවර කර්මාන්තය නගා සිටුවීම සඳහා ධීවර සමුපකාර සමිති ක්‍රියාත්මක වුවත් ඒවායේ පවතින අකාර්යක්ෂමතාව මත ධීවර ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතා හා ගැටලු සඳහා සෘජු සම්බන්ධීකරණයක් නොවන බව ප්‍රතිචාරක මතය විය. දේශපාලනීකරණය හා ධීවර පන්ති ක්‍රමයක් ගම්මානයෙහි ස්තරායනගත වීමත් ප්‍රතිලාභ එම පන්ති අතර දෝලනය වීමත් හේතුවෙන් ධීවර ගැටලු විසඳීම ද පන්ති සාධකය මත පදනම් විය. ප්‍රධාන වැව කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් නිවාස රටාව බිහි වීමත් එම නිවාස රටාව ඉදිවීමේ පවතින අවිධිමත්භාවය අලි - මිනිස් ගැටුම තුළ පාදක කාරණා වී ඇති බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් සහවේදන ක්‍රමය සෑම විට ම පර්යේෂකයා අනුගමනය කිරීමට පෙලඹීමත් හම්බෙගමුව ජනපදය හම්බෙගමුව ග්‍රාම නිලධාරී වසමෙහි උප ග්‍රාම නිලධාරී වසමක් බවට පත්වීමත් මත අධ්‍යයනය සඳහා පූර්ව පසුබිම නිර්මාණය කරන ලදි. ඒ අනුව හම්බෙගමුව

ග්‍රාම නිලධාරී වසම කේන්ද්‍රීය ගම ලෙසත් හම්බෙගමුව ජනපදය පෝෂක පරිධිය ග්‍රාමය ලෙසත් පර්යේෂකයාගේ අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය පසුබිම සකස් කිරීමට හේතු සාධක විය.

අධ්‍යයනය සඳහා හම්බෙගමුව හා හම්බෙගමුව ජනපදය තෝරා ගැනීමට හේතුව

අධ්‍යයනය සඳහා අදාළ ග්‍රාම නිලධාරී වසම් දෙක තෝරා ගැනීමට බලපාන ලද හේතු සාධක කිහිපයකි.

01. තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයට අයත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම් අතුරින් අලි - මිනිස් ගැටුමේ තීව්‍රතාව බහුල ව හම්බෙගමුව හා හම්බෙගමුව ජනපදයෙන් අනාවරණය විය (ද්විතීයික දත්ත පරිශීලනයෙන්). මෙම තීව්‍රතාව ජීවිත, දේපොළ හා වගා හානි දක්වා පරාසයක පැතිරුණි. මේ හේතුවෙන් අනෙකුත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම් හා සංසන්දනාත්මක කරුණු පිළිබඳ විග්‍රහ කිරීමේ දී ගැටුම් වඩාත් පරාසගත ව මෙම ග්‍රාම නිලධාරී වසම් දෙක තුළින් හඳුනා ගත හැකිවි ය.

02. ජීවනෝපායන්ගේ පැවති සුවිශේෂීතාව, දරිද්‍රතාවෙන් අධික ප්‍රජාවක් අධ්‍යයන ප්‍රදේශ ද්විත්වයෙහි වාසය කිරීම ඉඩම් භුක්ති රටාවේ අවිධිමත්භාවයට ප්‍රධාන සාධකයක් විය. මේ හේතුවෙන් ගැටුමේ න්‍යෂ්ටික පදනම හා උපපරිධිය පද්ධති අතර චල්‍යතාව අනෙකුත් ගම්මාන හා සාපේක්ෂ ව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී සුවිශේෂී සාධක විය. මේ තත්ත්වය සමස්ත අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ අඩු වැඩි වශයෙන් අනාවරණය කර ගත හැකි වීම සුවිශේෂී කරුණක් විය.

03. හම්බෙගමුව ජනපදය හම්බෙගමුව ග්‍රාමයෙන් නිෂ්පන්න ග්‍රාමයක් වීම, එම නිෂ්පන්න සාධක හේතුවෙන් සංක්‍රමණික ග්‍රාමයක් වීම අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ සුවිශේෂීත්වයක් වේ.

ඉහත දැක්වූ පරිදි ශ්‍රී ලංකාවේ ඌව පළාතේ මොනරාගල දිස්ත්‍රික්කයේ හම්බෙගමුව හා හම්බෙගමුව ජනපදය යන ගම් දෙක මෙම පර්යේෂණයේ අධ්‍යයන ප්‍රදේශය ලෙස තෝරා ගනු ලැබුණි.

විශ්ලේෂණය හා ප්‍රතිඵල

ගැටුමක් ප්‍රචණ්ඩත්වය මත පදනම් වූ සට්ටනයක් ලෙස කරුණාදාස (2003) **''ගැටුම් නිරාකරණයට හැඳින්වීමක්''** නමැති කෘතියෙහි විග්‍රහ කර තිබේ. එවැනි ගැටුමක් දෙපාර්ශ්වයක් අතර හෝ කණ්ඩායම් කිහිපයක් අතර සිදු විය හැකි බවත් එය ක්ෂුද්‍ර ගැටුමක සිට සාර්ව ගැටුමක් දක්වා දිශාගත වීම සඳහා ගැටුමේ අභිලාෂ ප්‍රමුඛ වන බව අර්ථකථනය කර ඇත. පර්යේෂකයා අලි - මිනිස් ගැටුම මෙම අර්ථකථනීය විශ්ලේෂණ ප්‍රමුඛ කරගනිමින් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ගැටුමේ ස්වරූපය පදනම් සාධකය ලෙස යොදා ගනිමින් තේමා පහක් යටතේ විග්‍රහයට ලක් කරයි.

අ. කුටුම්බයෙහි පුමතිරිභාවය හා ගැටුම අතර සහසම්බන්ධතා රටාව

ආ. ආදායම් ව්‍යාප්තියේ ස්වභාවය, ප්‍රජනන පවුල බිහිකර ගැනීම හා ඉඩම් භුක්තියේ ස්වභාවය

ඇ. අධ්‍යාපන අවස්ථාව හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර පවතින ඌනපූරක සම්බන්ධතාව

ඈ. ගැටුම සඳහා පදනම් වී ඇති සාධක හා එම ගැටලු වර්ධනය වීමට බලපා ඇති සාධක

ඉ. ගැටුම අවම කිරීම සඳහා මෑතකාලීන ව ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග සහ ඒවා අසාර්ථක වීමට බලපා ඇති සාධක

කුටුම්බයෙහි පුමතිරිභාවය හා ගැටුම අතර සහසම්බන්ධතා රටාව

අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි පුමතිරිභාවය හා ගැටුම අතර ඍජු සම්බන්ධතාවක් දැකගත හැක. විශේෂයෙන් ම මෙම සම්බන්ධතාව ගැටුමත් සමග ජීවිත හානි අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ සිදුවී ඇති ආකාරයෙන් අනාවරණය කර ගත හැකි විය. හම්බෙගමුව ග්‍රාමයෙහි අධ්‍යයනයට ලක් වූ ප්‍රතිචාරකයන්ගේ දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි අලි - මිනිස් ගැටුම හේතුවෙන් ජීවිත හානි 51ක් සිදු වී ඇත. එය ස්ත්‍රීන් 12ක් හා පුරුෂයන් 39ක් වශයෙනි. හම්බෙගමුව ජනපදයෙහි මෙම සංඛ්‍යාව 45ක් වූ අතර පුරුෂයන් 23 ක් හා කාන්තාවන් 22ක් ගැටුම හේතුවෙන් ජීවිත හානියට පත් වී ඇති බව අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරයි. එය සමස්ත නියැදියට අනුව 29.8%ක් විය. ජීවිත හානි ලෙස මෙහි දී අනාවරණය කර ගනු ලැබුවේ මරණයට පත් වීම, අර්ධ ආබාධිත තත්ත්වයට පත් වීම හා පූර්ණ ආබාධිතයන් බවට පත්වීම වේ. පුමතිරිභාවය යන සාධකය ගැටුම සමග ඍජු දායකත්වයක් පවතින අතර මානව ජන ජීවිතයේ ජීවත්වීමේ අයිතිය අහිමි කර ඇත. කෘෂි ජීවිතය පුමතිරිභාවය නමැති සංකල්පය සමග තදාත්මීකරණය වී ඇති අතර එම කාරණය කුටුම්බයෙහි පුද්ගලයාගේ අයිතිවාසිකම් අහිමි වීමක් මෙන් ම දෛනික කාර්යභාරයන් ව්‍යාකූල වීමට හේතු වී තිබේ. කුටුම්බයේ සාමාජිකයන්ගේ අහිමි වීම කුටුම්බයේ කාර්යභාරය බිඳ වැටීමට හේතු වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. කාන්තා ගෘහ මූලික පවුල් බිහිවීම හේතුවෙන් පවුලේ වැඩිමහල් පිරිමි දරුවන්ට කුටුම්බ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා දායක වීමට සිදු වීම, කාන්තාව පුරුෂයාගේ ආර්ථික කාර්යභාරය සඳහා අනුගත වීමට සිදු වීම හේතුවෙන් නව කුටුම්බ සංස්කෘතියක් නිර්මාණය වී ඇති බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් අනුවර්තනීය කුටුම්බ ඒකකයෙහි කාන්තාව **“ඡායා පුරුෂයෙක්ගේ කාර්යභාරය”** සඳහා අනුගත වීමක් සිදු වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. අලි - මිනිස් ගැටුම හේතුවෙන් කාන්තාවගේ කාර්යභාරය අහිමි වීම (මරණයට පත්වීම, ආබාධිත වීම) පුරුෂයා කුටුම්බයෙහි කාන්තා හා පුරුෂ භූමිකා ද්විත්වයම භූමිකාගත කිරීමට සිදුවීම නිසා නව අනුවර්තනීය කුටුම්බ ඒකක නිර්මාණය වී ඇත. විශේෂයෙන් ම ගෘහීය කටයුතු හා ආර්ථික කාර්යභාරය සඳහා නව සංස්කෘතියකට කුටුම්බය තුළ අනුගත වීමට සිදුවීමත් **“ඡායා කාන්තා කාර්යභාරය”** නිලීන ව ආරෝපණය

වීමත් හේතුවෙන් පුරුෂයා කුටුම්බයෙහි බහුවිධ සේවා සපයන්නෙක් බවට පත් වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකිය. ගෘහීය කටයුතු සඳහා ගෘහ මූලිකයාට දෛනික ව නිරත වීමට නොහැකි අවස්ථාවන්හි දී කුටුම්බයේ වැඩිමහල් ගැහැණු දරුවන් මවගේ කාර්යභාරය සඳහා අනුගත කිරීමක් හඳුනා ගත හැකි විය. මේ හේතුවෙන් වැඩිමහල් ගැහැණු ළමුන් "**ආරෝපිත මවක්**" බවට පත්වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. මෙම නව සංස්කෘතික වෙනසියාව භූමිකා ගැටුම් හා මනෝසාමාජීය ගැටලු නිර්මාණය වීමටත් අවශ්‍ය පසුබිම් සාධක ගොඩනංවා ඇති බව අධ්‍යයන දත්ත මගින් සනාථ කළ හැකි ය. එනම් පාසල් අධ්‍යාපනයේ **"ශිෂ්‍යයා"** යන තත්ත්ව සාධකය ගෘහීය හා ආර්ථික කටයුතු සඳහා කෙටි කාලීන මෙන් ම දිගු කාලීන ව යෙදවීම නිසා නව තත්ත්ව සාධක (ආර්ථික උපයන්නා, ගෘහීය කටයුතුවල නිරත වන්නා) ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීමක් සිදු වී ඇත. මෙම කාරණා පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී කුටුම්බ සාමාජිකයන්ගේ පුමතිරිභාවය යන සාධකය හා ගැටුම අතර සෘජු සම්බන්ධතාවක් මෙන් ම ගැටුමේ පූර්වෝක්ති සාධක බිහි කිරීමට අවශ්‍ය පසුබිම නිර්මාණය වීමට අවකාශය සැලසී ඇති බව අනාවරණය වේ.

අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රතිචාරකයන්ගේ අධ්‍යාපන මට්ටම ඔවුන්ගේ සමාජ සංස්කෘතික ජන ජීවිතය තිරණය කිරීමේ සාධක වේ. අධ්‍යාපන අවස්ථා හා ගැටුම අතර ඌනපූරක සම්බන්ධතා දැකිය හැකි අතර එය ජීවනෝපායන්හි සචලතාවට හේතු වී ඇත. එනම් අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයෙහි මිරිදිය ධීවර කර්මාන්තය හා කෘෂිකාර්මික සේවා නියුක්තිය බහුල වීමත් එහෙයින් පරිසර සාධකය සමග අධ්‍යාපන අවස්ථා ද අවම වීම ගැටුමේ පූර්වෝක්ති සාධක වේ. අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ප්‍රතිචාරකයන්ගේ අධ්‍යාපන මට්ටම සලකා බැලීමේ දී මූලික අධ්‍යාපනය ලැබූවන්ගේ ප්‍රතිශතය ඉහළ අගයක් ගෙන ඇත. සමස්ත නියැදියට අනුව එය 85%ක් වේ. ඉහළ අධ්‍යාපන අවස්ථා සඳහා පුද්ගලයන් නොපෙලඹීමට හේතු සාධක ලෙස අනාවරණය වූයේ ග්‍රාමීය පරිසර සාධකය යි. එනම් ධීවර කර්මාන්තය හා කෘෂිකර්මාන්තය ප්‍රධාන ජීවනෝපායන් වීමත්, එම කර්මාන්තයන්හි සාම්ප්‍රදායික ව නියුක්ත වීම සඳහා තල්ලු කිරිමේ සාධයකන් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ පරිසරය තුළින් නිර්මාණය වීම ඉහළ අධ්‍යාපන අවස්ථා සඳහා පෙලඹීම අවම කිරීමේ සාධකයෝ වෙති. එහෙයින් පරිසර සාධකය අධ්‍යාපනයේ සාධිත තත්ත්වය තීරණය කරනු ලබන ප්‍රධාන සංරචකයක් වී ඇති බව අනාවරණය විය. එමෙන් ම අ.පො.ස (සා.පෙළ) දක්වා අධ්‍යාපනය ලබා ඇති ප්‍රතිචාරකයන් සංඛ්‍යාව 10%ක් වේ. ස්වකැමැත්ත මත නොව ගුරුවරුන්ගේ හා දෙමාපියන්ගේ ආයාචනය මත අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර සාමාන්‍ය පෙළ විභාගය සඳහා ළමුන් ඉදිරිපත් වන බව අවිධිමත් හා කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡාවලින් අනාවරණය විය. අ.පො.ස උසස් පෙළ දක්වා අධ්‍යාපනය ලබා ඇති ප්‍රතිචාරකයන් සංඛ්‍යාව මුළු නියැදියට අනුව 4%ක් වේ. අධ්‍යාපනය හදාරන ප්‍රතිචාරකයන් 1%ක් පමණ අනාවරණය

වූ අතර ඔවුහු අ.පො.ස (සා.පෙළ) හා අ.පො.ස (උසස් පෙළ) විභාගය සඳහා අධ්‍යයන කටයුතුවල නිරත වන්නෝ වූහ.

ආදායම් ව්‍යාප්තියේ ස්වභාවය, ණය ලබා ගැනීම හා කුටුම්බ කෘත්‍යයන් බිඳ වැටීමට හේතු සාධක

ආදායම් ව්‍යාප්තියේ ස්වභාවය

පුද්ගලයකුගේ ක්‍රය ශක්තිය තීරණය කරනු ලබන ප්‍රධාන ම සාධකයක් ලෙස ආදායම් තත්ත්වය දැක්විය හැකි ය. ක්‍රය ශක්තිය මත පුද්ගලයකුගේ මූර්ත අගය තීරණය කරනු ලබන අතර ඔහුගේ සකසුරුවම්කම, පරිභෝජන අවශ්‍යතා හා ප්‍රතිෂ්ඨාපන අවශ්‍යතා සංකේන්ද්‍රණය වේ (ශ්‍රී ලංකා මහබැංකුව, 2020). අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ප්‍රතිචාරකයන්ගේ ආදායම් ව්‍යාප්තියේ විචලතාව පහත පරිදි විසරණය වී ඇත.

ප්‍රස්ථාර අංක 01: *ප්‍රතිචාරකයන්ගේ ආදායම් ව්‍යාප්තියේ ස්වභාවය*

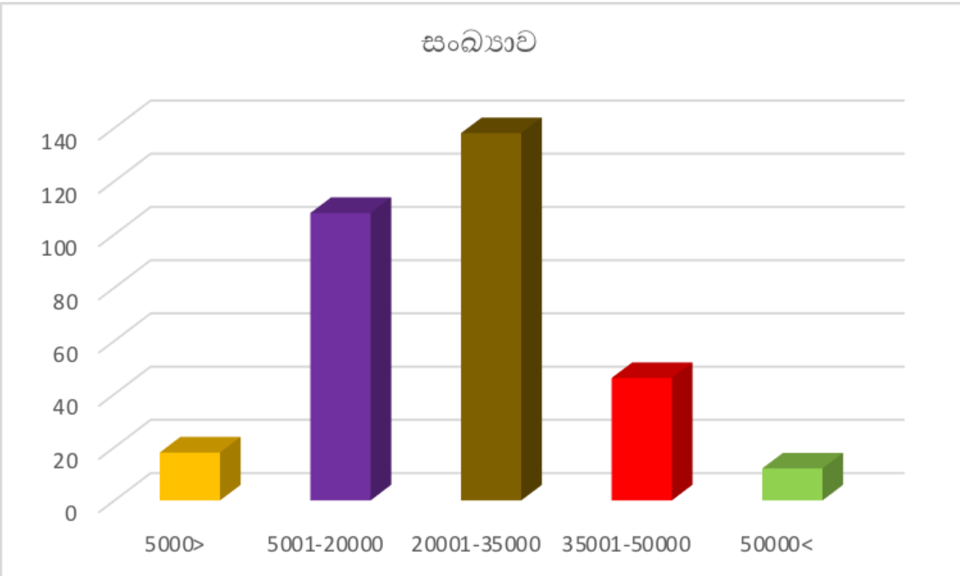

මූලාශ්‍රයඃ- ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2020/2021

අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ප්‍රජාවගේ ආදායම් වර්ගීකරණයේ දී මධ්‍ය ආදායම් ලබන කාණ්ඩයේ වර්ධනයක් දැකිය හැකි අතර කුටුම්බයෙහි අව ම සාමාජිකයන් දෙදෙනෙක්ගේ ඓක්‍යයෙන් එම ආදායම් කාණ්ඩය නිර්මාණය වී ඇති බව අනාවරණය විය. කුටුම්භ ආදායම් කාණ්ඩකරණය තුළ මහබැංකුව විසින් හඳුන්වා දී ඇති වාර්ෂික වාර්තාවලට අනුව රු. 25000 - 45000ත් අතර මාසික ආදායමක් උපයන පවුල් මධ්‍ය ආදායම් ලබන කාණ්ඩය ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති අතර(ශ්‍රී ලංකා මහබැංකුව, 2020) එය සමස්ත නියැදියට අනුව 57.2

% (184)ක් වේ. මෙම ආදායම් කාණ්ඩයට රාජ්‍ය සේවයේ නියුක්ත වූවන්, හේන් ගොවිතැන්වල නිරත වූවන් හා ස්වයං රැකියාවන්හි නියුක්ත වූවන් අයත් වේ. රාජ්‍ය සේවයේ නිරත ප්‍රජාව හැර අනෙකුත් රැකියාවන්හි නියුක්ත වූවන් සචලතා ආදායම් ලබන කාණ්ඩය නියෝජනය කරන අතර මාස 06ක ආදායම්හි විචලතාව මත මෙම ගණනය කිරීම සිදු විය. විශේෂයෙන් ම කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා හා අවිධිමත් සාකච්ඡාවලින් අනාවරණය වූ පරිදි අලි වගාවන්ට හානි නොකළේ නම් මෙම ආදායම් දෙගුණයකින් ඉහළ නංවා ගැනීමට හැකියාව ලැබුණු බව දත්තදායකයන්ගේ අදහස විය. ඒ අනුව ආදායම් කාණ්ඩය තුළ උච්චාවචනයේ කේන්ද්‍රීය සාධකයක් බවට අලි - මිනිස් ගැටුම පත් ව තිබේ.

අධ්‍යයන නියැදියට අනුව 5001 - 20000 අතර ආදායම් කාණ්ඩය නියෝජනය කරන ප්‍රතිචාරකයන් සංඛ්‍යාව 33.5% (108)ක් වේ. කුටුම්බ ආදායම් වර්ගීකරණයෙහි එම ආදායම් කාණ්ඩය නියෝජනය කරන ප්‍රජාව අඩු ආදායම්ලාභීන් ලෙස හඳුන්වා දී ඇත (ශ්‍රී ලංකා මහබැංකුව, 2020). අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි ධීවර කර්මාන්තයේ හා කම්කරු වෘත්තීයේ නියුක්ත වූවෝ මෙම කාණ්ඩය නියෝජනය කරති. මෙම ආදායම් කාණ්ඩය දෛනික වේතන ලබන ප්‍රතිලාභීන් වීම විශේෂ කාරණයක් වේ. දෛනික ව කම්කරු රැකියාවන් ද නොමැති අතර කම්කරු සේවයේ නියුක්ත වූවෝ හේන් ගොවිතැන, වී ගොවිතැන හා අවිධිමත් ධීවර රැකියාවන්හි නියුක්ත වෙති. කේන්ද්‍රගත සාකච්ඡාවලින් අනාවරණය වූ පරිදි දෛනික ව කුලී රැකියාවන්හි නියුක්ත වීමට නොහැකි සේවා මුරය පෙ.ව. 10.00 - ප.ව. 4.00ත් කාණ්ඩය මේ අංශය නියෝජනය කරති. ඊට හේතුව ලෙස අනාවරණය වූයේ පෙරවරු කාලයේ දී හා සන්ධ්‍යා කාලයේ දී රක්ෂිතයේ (උඩවලව) කොරිඩෝව හරහා අලීන් ගම්මානයට හා වගා ඉඩම් සඳහා ප්‍රවේශ වීම යි. මේ හේතුවෙන් දෛනික වේතනය සඳහා පුද්ගලයෙක්ට රු.750 - 1000ත් මුදලක් ලැබේ. දෛනික වේතනවල උච්චාවචනය සඳහා සෘජු දායකත්වයක් අලි - මිනිස් ගැටුමෙහි අන්තර්ගත වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය.

ආදායම් කාණ්ඩකරණයේ රු.5000 අඩු මාසික ඉපයීම් සිදු කරන ප්‍රතිචාරකයන් සංඛ්‍යාව 5.6% (18)ක් වේ. මූලික අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මාසික ආදායමක් නොලබන මෙම ප්‍රජාව දෛනික වේතන නොලබන කඩින් කඩ වේතන ලබන කාණ්ඩයට අයත් වන බව අධ්‍යයනය මගින් අනාවරණය විය. කම්කරු වෘත්තියේ නිරත දෛනික ව රැකියාවේ නිරත නොවන කාණ්ඩය මෙම ආදායම් වර්ගීකරණය නියෝජනය කරති. විශේෂයෙන් ම සමෘද්ධිය, මහජන ආධාර වැනි රාජ්‍ය අංශයෙහි සුබසාධන පහසුකම් ලබන නිදන්ගත රෝගයන්ගෙන් පෙළෙන පුද්ගලයන් ද මෙම ආදායම් කාණ්ඩයට අයත් වන අතර රෝගී තත්ත්වය හේතුවෙන් දෛනික ව රැකියාවන්හි නියුක්ත වීමට නොහැකි බව අනාවරණය විය.

රු.50000 වැඩි ආදායම් කාණ්ඩය නියෝජනය කරන ප්‍රතිචාරකයෝ මුළු නියැදියට අනුව 3.7% (12)ක් වන අතර ඔවුහු පෞද්ගලික අංශයේ සේවා නියුක්ත හා වී ගොවිතැන්හි නිරත ප්‍රජාව වේ. මහා පරිමාණ වී ගොවිතැන් (අක්කර 25ට වැඩි) කටයුතුවල නිරත ව්‍යාපාරික කෘෂිකර්මාන්තයෙහි නියුක්ත වූවෝ හා වී මෝල් හිමියෝ ද මෙම ආදායම් කාණ්ඩය නියෝජනය කරන ආදායම්ලාභීහු වෙති.

ආදායම් වර්ගීකරණය තුළ අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ බහුතර ප්‍රතිචාරකයන් ආදායම් කාණ්ඩකරණය මගින් විහීනතා උගුලකට හසු ව ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. විශේෂයෙන් ම දරිද්‍රතාව කේන්ද්‍රීය ගැටලුවක් බවට පත් ව ඇති අතර දරිද්‍රතා සාධකය නිසා බලරහිතභාවය, අවධානමට ලක් වීම හා හුදකලාභාවය නමැති විහීනතා උගුල තුළ සංරචක ශක්තිමත් වී ඇත. මෙම සංරචක කේවල මෙන් ම සමුච්චිත වශයෙන් ශක්තිමත් කරන බව අධ්‍යයන දත්ත පරීක්ෂා කිරීමේ දී සනාථ කළ හැකි ය. මෙය දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමෙහි **"සැඟවුණු සාධක"** නමැති සංකල්පය සමග අන්තර් පරායත්තතාවක් නිර්මාණය වන බව අනාවරණය කළ හැකි ය (බලන්න න්‍යායික විශ්ලේෂණය). විශේෂයෙන් ම ප්‍රතිචාරක ආදායම් කාණ්ඩකරණය තුළ උච්චාවචන ආදායම් ලැබීමත් එය පුද්ගලයාගේ ක්‍රය ශක්තිය වෙනසියාවට ලක්වීමටත් අලි - මිනිස් ගැටුම නිලීන සාධක වී ඇත. මෙම නිලීන සාධක යනු දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමෙහි සැඟවුණු සාධක වන අතර ගැටුමේ සැඟවුණු සාධකය ආදායම් ආන්තීකරණයක් පුද්ගලයා තුළ නිර්මාණය වීම යි.

ප්‍රතිචාරකයන් ණය ලබා ගැනීම සඳහා හේතු වූ කාරණා

ග්‍රාමීය අංශයෙහි දරිද්‍රතාවේ කේන්ද්‍රීය සාධකයක් ලෙස කුටුම්බ ණය ලබා ගැනීම ඉහළ යාම නමැති සාධකය දැක්විය හැකි ය (Chambers, 1983). මේ හේතුවෙන් ග්‍රාමීය ප්‍රජාව ණය උගුලකට හසු වී ඇති අතර එය ඔවුන්ගේ කුටුම්බ සුභසාධනය පහළ වැටීමට හේතු වී ඇත. විශේෂයෙන් ම සම්පත් කළමනාකරණයේ පවතින අකාර්යක්ෂමතාව හා සම්පත් උපයෝජනයේ පවතින දුර්වලතාව ණය උගුලකට පුද්ගලයා හසු වීම සඳහා හේතු වී ඇති බව අනාවරණය කරයි. අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ප්‍රජාව ද ණය ලබා ගැනීම සඳහා ශීඝ්‍රයෙන් පෙලඹී ඇති අතර එය කුටුම්බය තුළ සුභසාධනය හා ආරක්ෂණ අවශ්‍යතා අතර පරාසගත විය. ප්‍රතිචාරක ප්‍රජාව ණය ලබා ගැනීම සඳහා පෙලඹවීමේ කාරණා පහත පරිදි වගු සටහන් අංක 01 මගින් දැක්විය හැක.

වගු අංක 02: *ණය ලබා ගැනීම සඳහා ප්‍රතිචාරකයා අභිප්‍රේරණය කළ සාධක*

කාරණය	හම්බෙගමුව	ප්‍රතිශතය	හම්බෙගමුව ජනපදය	ප්‍රතිශතය	සමස්ත ප්‍රතිශතය
සඳහන් කර නොමැත	2	1.0	0	0	0.6
වගා කටයුතු	62	32.0	36	28.1	30.4
අධ්‍යාපන කටයුතු	14	7.2	11	8.6	7.8
අලි වැට ඉදි කිරීම	104	53.6	71	55.5	54.3
පරිභෝජන කටයුතු	10	5.2	6	4.7	5.0
සෞඛ්‍ය කටයුතු	2	1.0	4	3.1	1.9
මුළු සංඛ්‍යාව	194	100	128	100	100

මූලාශ්‍රයඃ- ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2020/2021

අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ප්‍රජාවගේ කේන්ද්‍රීය ගැටලුව බවට අලි මිනිස් ගැටුම පත්වීමත් ගැටුම තාවකාලික සමථනය සඳහා අලි වැට ඉදි කිරීම විසඳුම් ක්‍රියාවලියේ ප්‍රධාන ම සාධකයක් විය. රාජ්‍ය අංශය මගින් අලි වැට ඉදි කිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගෙන තිබුණත් එය නිසි පරිදි නඩත්තු නොවීම හා රාජ්‍ය අංශයේ නිලධාරීකරණ ගැටුම විසඳීම සඳහා ශක්‍යතා පූර්වක ක්‍රියාවලියක් අනුගමනය නොකිරීම හේතුවෙන් ගැටුම දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමක් බවට පත් වී ඇති බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් ගැටුම විසඳීම සඳහා ප්‍රජාව තම ගෘහය හා ඉඩම් වටා පෞද්ගලික ව විදුලි වැට ඉදි කිරීම සඳහා කටයුතු කර ඇත. විදුලි වැට ඉදි කිරීම සඳහා දෛනික වේතන ඉහළ යාම හා අමුද්‍රව්‍ය මිල දී ගැනීමට අධික මිලක් වැය වීම හේතුවෙන් ප්‍රජාව ණය ලබා ගැනීම සඳහා පෙලඹී ඇති බව අනාවරණය විය. එය ඔවුන්ගේ දෛනික පාරිභෝජන අවශ්‍යතා මෙන් තුන් ගුණයක් වන බව අනාවරිත දත්ත මගින් සනාථ කළ හැකි ය. මෙම කාරණය ප්‍රතිචාරකයන්ගේ පහත කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡාව මගින් අනාවරණය වේ.

රාමු අංක 01
කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා අංක 01 - ගොවිතැන් හා මිරිදිය ධීවර කර්මාන්තයේ නිරත පුරුෂයන්, හම්බෙගමුව/ හම්බෙගමුව ජනපදය
වනජීවී එකේ නිලධාරී මහත්තුරු ගමේ අලි වැට කැඩුණහ ම එන්නෙත් නැහැ. හැමදා ම පැමිණිලි කරලත් එන්නේ නැහැ. බෝලෙ පාස්කර කරලා අර මහත්තයා ළඟට යන්න අර

මිස් හමුවෙන්න කියලා වැඩේ පරක්කු කරනවා. කොච්චර කිව්වත් ඒ අයට අපේ ප්‍රශ්නෙ ගාණක්වත් නැහැ. වැට හදන්න එන්නේ එක්කෝ අලි ඇවිත් ගමේ වගාවන්ට හරි මිනිහෙක් මැරුණොත් විතර යි. ඒක නිසා අපි අපි ම දාන් වැට ඉදි කරගෙන යන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් එක් කෙනෙක්ට වැට තනියෙන් හදාගන්න රු.50000ක් විතර යනවා. ඒ වගේ ම වැට හදන්න එන අයට කෑම දෙන්නත් ඕන. හවසට බොන්න දෙන්නත් ඕන. අපිට මේ වියදම් දරන්න අමාරු යි. අපේ මාසෙකට ගෙදරකට යන වියදම වගේ දෙගුණ තුන් ගුණයක් යනවා මේ වැඩේට. ඒක නිසා කොහොම වුණත් මේ අලින්ගෙන් අපි පරිස්සම් වෙන්නත් අපේ වගාවන් ආරක්ෂා කරගන්නත් ඕන නිසා ණය වෙලා අලි වැට ගහගන්නවා. අපි රත්තරන් බඩු උගස් තියලා හරි පොලී මුදලාලිගෙන් 20% පොලියට හරි සමෘද්ධියෙන් ණය අරගෙන හරි තමයි මේ වැඩේ කරන්නේ. වනජීවී එක හරියට මේ ප්‍රශ්නෙ විසඳුව නම් අපි මේ විදියට ණය ගන්න ඕනේ නැහැනේ.

මූලාශ්‍රය : ක්ෂේත්‍රීය අධ්‍යයනය, 2020/2021

වී ගොවිතැන හා හේන් ගොවිතැන ප්‍රධාන ජීවනෝපායන් බවට පත් කර ගත් මෙම ප්‍රජාව කෘෂිකර්මාන්තයෙන් යැපීම සිදු වේ. කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා පුනරාවර්තන වියදම් දෛනික ව උච්චාවචනය වීමත් ආම්පන්න නඩත්තු කිරීම සඳහා විශාල වියදමක් දැරීමට සිදුවීමත් හේතුවෙන් ණය ලබා ගැනීම සඳහා ප්‍රජාව පෙලඹී ඇති බව අනාවරණය විය. එය සමස්ත නියැදියට අනුව 30.4%ක් වේ. මුල්‍ය උද්ධමනය, වෙළඳපොළෙහි ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක නොවීම හා තරගකාරීත්වය යන සාධකවල විචලතාව හා ආදායම් උච්චාවචනය යන සාධක ප්‍රජාව වගා කටයුතු සඳහා ණය ලබා ගැනීමට පෙලඹී තල්ලු කිරීමේ සාධකයෝ වෙති. වගාවලින් ලැබෙන ආදායම හා වර්තන වියදම් අතර ඍණාත්මක සම්බන්ධතාව ණය උගුලකට පුද්ගලයා හසුවීමට බල පෑ ප්‍රදාන කාරණයන් විය. විශේෂයෙන් ම වගා බිම උකස් කිරීම, තම ගෘහය උකස් කිරීම හා වගා බිමේ පලදාව උකස් කිරීමෙන් වගා කටයුතු සිදු කරන බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් ආදායම හා වියදම අතර ඍණාත්මක පරතරය පුද්ගලයා විහීනතා උගුලකට හසු කිරීමට හේතු වී ඇත (බලන්න සාහිත්‍ය විමර්ශනය තුළ බණ්ඩාරගේ අදහස).

අධ්‍යයන ප්‍රදේශ ද්විත්වයේ ප්‍රජාව ණය ලබා ගැනීම සඳහා බලපා ඇති තල්ලු කිරීමේ සාධකයක් ලෙස අධ්‍යාපන කටයුතු සඳහා වියදම් දැරීමට සිදු වීම දැක්විය හැකි ය. පාසල් උපකරණ මිලදී ගැනීම, උපකාරක පන්ති සඳහා වියදම් දැරීම, පාසලේ උත්සව අවස්ථා සඳහා වියදම් දැරීම යන කාරණ මෙහි දී ප්‍රමුඛ වේ. සිද්ධි අධ්‍යයන හා අවිධිමත් සාකච්ඡා මගින් අනාවරණය වූ පරිදි අලින් විසින් හානි කරන ලද පාසලේ ගොඩනැගිලි හා විනාශ කරන ලද වගා කටයුතු යාවත්කාලීන කිරීම සඳහා පාසල් සංවර්ධන කමිටුව දෙමාපියන්ගේ මුල්‍ය

දායකත්වය මත යැපීම සිදු වී ඇත. එය පහත සඳහන් ප්‍රත්‍යේක අධ්‍යයන මගින් සනාථ කළ හැකි ය.

නිමල් හම්බෙගමුව ජනපදයේ වාසය කරන අවුරුදු 45 වයසැති මිරිදිය කර්මාන්තයේ නිරත පුද්ගලයෙක් වේ. ඔහුගේ සඳහන් කරන පරිදි හම්බෙගමුව ජනපදයේ ප්‍රාථමික පාසල වන රතඹලාගම කණිෂ්ට විද්‍යාලයේ තාප්පය, ප්‍රධාන ශාලාව හා කෘෂිකාර්මික වගාවන් අලීන් විසින් විනාශ කළ බවත් ඒ සඳහා පාසල් ශිෂ්‍යයෙක්ගෙන් රු. 3000 මුදලක් අය කළ බවත් සඳහන් කරයි. ආර්ථික හා මූල්‍යමය දරිද්‍රතාවයෙන් පෙළෙන ප්‍රජාවක් ජීවත්වන මෙම ප්‍රදේශය තුළ කුටුම්බ ආදායමෙන් පාසලේ භෞතික අවශ්‍යතා යාවත් කාලීන කිරීම සඳහා අධික පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම නිසා ණය උගුලකට හසුවීමට සිදුව බව අනාවරණය කරයි. අලි-මිනිස් ගැටුම සමග දෛනික රැකියා බිඳවැටීම මූල්‍ය අස්ථාවරත්වයට හේතු වූ බවත් එමනිසා කුටුම්බ සාමාජිකයන්ගේ ස්වර්ණාභරණ උකස් කර පාසල් ගොඩනැගිලි පිළිසකර කිරීමට මුදල් ලබාදී ඇති බවත් මොහුගේ ප්‍රත්‍යේක අධ්‍යයනය මගින් අනාවරණය විය (ප්‍රත්‍යේක අධ්‍යයනය අංක 01, 2020/2021**).**

අධ්‍යාපන පුනරාවර්තන වියදම් පාසලේ භෞතික වත්කම් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීම සඳහා දැරීමට සිදු වීම හේතුවෙන් ප්‍රජාව ආර්ථික සාධකය මගින් ආන්තීයකරණයට ලක් වී ඇති බව අනාවරණය වේ. විශේෂයෙන් ම අධ්‍යාපන වියදම් අලි-මිනිස් ගැටුමේ ප්‍රකට කෘත්‍ය තුළ අනාවරණය වීම, වින්දිත අනෝමීය කණ්ඩායමක් බවට පත්වීමට අවශ්‍ය පූර්ව සාධක නිර්මාණය කර ඇත. කුටුම්බ ආදායම තුළ මූල්‍ය වත්කම් කුටුම්බයේ අවශේෂ සුබසාධන කටයුතු සඳහා වෙන් කිරීමට නොහැකි වීම නිලීන සාධක වීමත් එම නිලීන සාධක හා පුද්ගලයාගේ ආදායම අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පැවතීම ආර්ථික සාධකය තුළින් අනෝමීයත්වයට පත්වීමට අවශ්‍ය පසුබිම නිර්මාණය කර ඇත.

දෛනික පරිභෝජන අවශ්‍යතා සඳහා අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ප්‍රජාව ණය ලබා ගැනීම සඳහා පෙලඹී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. සමස්ත නියැදියට අනුව එය 5%ක් වේ. කෘෂිකාර්මික හා අලි වැට ඉදිකිරීම සඳහා කුටුම්බ ආදායමෙන් විශාල මුදලක් වැය වීම හේතුවෙන් දෛනික පරිභෝජන අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම සඳහා පුද්ගලයා ණය ලබා ගැනීම සඳහා පෙලඹී ඇත. විශේෂයෙන් ම පරිභෝජන අවශ්‍යතා ඉටු කිරීම සඳහා පුද්ගලයා ණය ලබා ගැනීමට පෙළඹීම ගැටුමේ වක්‍ර සාධකයක් වේ. මේ හේතුවෙන් මූලික අවශ්‍යතා මගින් ප්‍රජාව ආන්තීකරණයට ලක් වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය.

පුද්ගලයකුගේ කායික හා මානසික නිරෝගී සුවය සඳහා සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජීවිතයක් ගත කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙම සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජීවිතය දෛනික කාර්යයන් මනාව පවත්වා ගෙන යාම සඳහා සාධණීය පසුබිමක් ගොඩනංවයි. කුටුම්බයෙහි නිදන්ගත රෝගවලින් පෙළෙන වැඩිහිටියන් හා කායික හා මානසික ආබාධවලට ලක් වී ඇති කුටුම්බයේ සාමාජිකයන්ගේ සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමට පුද්ගලයා ණය ලබා ගැනීමට පෙලඹී ඇත.

මේ හේතුවෙන් සිය කායික හා මානසික අවශ්‍යතා සංතෘප්ත කර ගැනීම සඳහා ණය මත යැපීමට සිදු වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය.

කුටුම්බ කාර්යය බිඳ වැටීම සඳහා අලි - මිනිස් ගැටුම බලපා ඇති ආකාරය

අලි - මිනිස් ගැටුම කුටුම්බයෙහි දුෂ්කෘත්‍යමය කාර්යාවලියක් බිහි කිරීමට අවශ්‍ය හේතු සාධක සපයා ඇති බව අධ්‍යයන දත්තවලින් අනාවරණය වෙයි. ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික අවශ්‍යතා බිඳ වැටීම, බිඳුණු පවුල් පරිසරයක් නිර්මාණය වීම හා කුටුම්බ සංශක්තිය වියුක්ත වීම ගැටුමේ ප්‍රකට හා නිලීන කෘත්‍යයන් ලෙස අනාවරණය කළ හැකි ය. එය පහත ප්‍රස්තාර සටහන මගින් විග්‍රහ කළ හැකි ය.

ප්‍රස්ථාර අංක 02: *අලි -මිනිස් ගැටුම කුටුම්බ ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා සිදුකර ඇති බලපෑම*

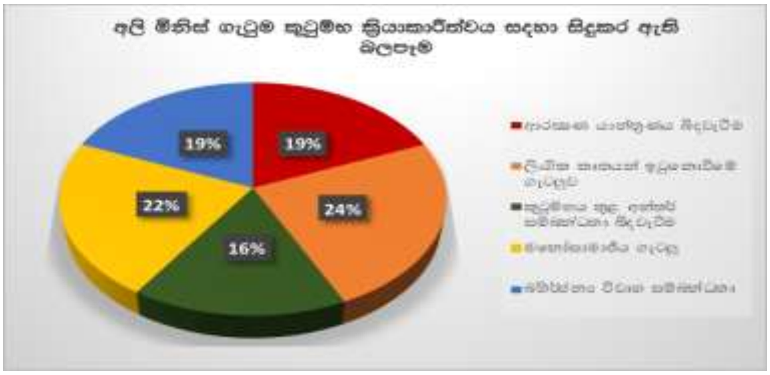

මූලාශ්‍රයඃ- ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2020/2021

කුටුම්බයෙහි ගෘහ මූලිකයා වගා ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා රාත්‍රී මුර සේවයේ යෙදීම නිසා ගෘහ කුටුම්බය සාමාජිකයන්ගේ ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය ව්‍යුත්පන්න වී ඇති බව අධ්‍යයන දත්ත මගින් සනාථ කළ හැකි ය. මේ හේතුවෙන් මූලික ගෘහ කුටුම්බයේ බිරිඳ හා දරුවන් හුදකලා වන අතර එය ලිංගික අභිප්‍රේරණය සඳහා සෘජු බලපෑමක් සිදු කර ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි එය 24% ක් වේ. මේනිසා කුටුම්බ කාර්යය ව්‍යුත්පන්න වීමත් දරුවන් බිහි කිරීමට අවශ්‍ය කාල වකවානු දීර්ඝ වීම දුෂ්කෘත්‍යමය සාධකයක් වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. එමෙන් ම රාත්‍රී මුර සංචාරක සේවය හේතුවෙන් අඹුසැමි සම්බන්ධතා දුරස්ථ වීම අනියම් සම්බන්ධතා වර්ධනය වීම සඳහා හේතු සාධක වී ඇති බව අධ්‍යයනය මගින් සනාථ විය. හම්බෙගමුව ජනපදයේ පහත සඳහන් කාන්තාවගේ ප්‍රත්‍යෝක්ෂ අධ්‍යයන මගින් මෙම කාරණය ස්ථූප කළ හැකිවේ.

නයනා අවුරුදු 40ක් වයසැති හම්බෙගමුව ජනපදයේ ගෘහනියක් වේ. කුටුම්බය තුළ ගෘහ මූලිකයා රාත්‍රී කාලය තුළ කෘෂි වගාවන් ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා ගෘහයෙන් බැහැර වීමත් ගෘහය තුළ බිරිඳ හා දරුවන් හුදකලාවීමත් ලිංගික ප්‍රේරණයන් ඉටු නොවීමත් නිසා ගැටුම් නිර්මාණය වන බව දක්වයි. ප්‍රාථමික ප්‍රේරණ අවශ්‍යතා කුටුම්බය තුළ සාමාජිකයාගෙන් ඉටු

නොවීම අනියම් සම්බන්ධතා වර්ධනය වීම සදහා පූර්ව සාධක සපයා ඇති බවත් එම නිසා ගෘහස්ත හිංසනයන් අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ බහුලව සිදුවන බවත් අනාවරණය විය. කුටුම්බය තුළ අන්තර් සම්බන්ධතා බිදවැටීම හා ගෘහස්ත ප්‍රචණ්ඩත්වය වර්ධනය සදහා ඍජු දායකත්වයක් අලි - මිනිස් ගැටුම සිදුකර ඇති බව මැයගේ අදහස තුළින් ගම්‍ය වේ(ප්‍රත්‍යෝක අධ්‍යයනය අංක 01, 2020/2021**).**

අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි මාසික ව මෙවැනි ගැටලු විසඳා ගැනීම සඳහා ග්‍රාම නිලධාරීවරයා වෙත පැමිණිලි 10 - 12ක් වාර්තා වන බව සනාථ කර ගත හැකි විය. මේ හේතුවෙන් ගෘහස්ථ හිංසනය, දික්කසාද වීම හා සියදිවි නසා ගැනීම වැනි බහුවිධ සමාජ ප්‍රශ්න අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රයෙන් අනාවරණය විය. අනාවරිත දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී මෙවැනි සමාජ ගැටලු නිර්මාණය වීම සදහා කුටුම්බයේ අන්තර් සම්බන්ධතා බිඳ වැටීම සමුච්චිත කාරණයක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. එමනිසා සමාජානුයෝජන කාර්යය නිසි පරිදි සිදු නොවීම හා දරුවන්ගේ පෝෂණය සම්බන්ධ ගැටලු නිර්මාණය වීම දුෂ්කෘත්‍යමය සාධක ලෙස හඳුනා ගත හැකි විය.

අලි - මිනිස් ගැටුම හා ප්‍රජාවන්ගේ මනෝසමාජීය සෞඛ්‍ය බිඳවැටීම අතර ඍජු සම්බන්ධතාවක් පවතින බව අනාවරණය කළ හැකි ය. එය අධ්‍යයන නියැදියට අනුව 22%ක් වේ. මානසික සෞඛ්‍ය බිඳ වැටීම දෛනික ක්‍රියාකාරකම් නිසි පරිදි ඉටු කර ගැනීමේ ගැටලුව හේතුවෙන් කුටුම්බයෙහි කෘත්‍යාත්මක ක්‍රියාවලිය සාධනය කර ගැනීමට නොහැකි වේ. එමෙන් ම සමාජ සම්බන්ධතා ජාලය විධිමත් ව පවත්වා ගෙන යාම සඳහාත් ස්වයංසාධන අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමේ දීත් මෙම ප්‍රතිජානාත්මක සම්බන්ධතා බහුසාක්‍යකව නිර්මාණය වීම විශේෂ ලක්ෂණයක් වේ. ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය බිඳ වැටීම, කුටුම්බ සහයෝගීතාව බිඳ වැටීම, සියදිවි නසා ගැනීම, අපේක්ෂාභංගත්වය හා චිත්තවේගීමය ගැටලු අධ්‍යයන ප්‍රදේශයෙහි මනෝසමාජීය ජනජීවිතය බිඳ වැටීමට හේතු වී ඇති කාරණයන් වේ. මේ හේතුවෙන් ක්ලමථය, විශාදය, වැනි බහුවිධ මානසික රෝග ප්‍රජාවේ වර්ධනය වී ඇති බව අනාවරණය විය.

කුටුම්බයෙහි ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය ගෘහ මූලිකයා කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් සිදු වන අතර අලි - මිනිස් ගැටුම හේතුවෙන් එම ක්‍රියාවලිය ද ව්‍යුත්පන්න වී ඇත. දෛනික කාලයෙන් පැය 10 - 12ක් කෘෂිකාර්මික කාර්යය හා මුර සේවයේ නියුක්ත වීම හේතුවෙන් කුටුම්බයෙහි ස්නේහක හා රැකවරණය කෘත්‍ය බිඳ වැටීමට හේතු වී ඇති බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් පොදු වාසස්ථානය නමැති පවුලේ කාර්යයභාරය වියුක්ත වී ඇති බව දැක්විය හැකි ය. ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය බිඳ වැටීම හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර ඍජු සම්බන්ධතාවක් පවතින බවත් එම විචල්‍යයවල හැසිරීම හා සහසම්බන්ධතා කුටුම්බ දෛනික ක්‍රියාකාරකම් වියුක්ත කිරීමට නිශේධනීය පසුබිමක් ගොඩනැගී ඇත. ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය ක්‍රියාත්මක වීමේ දී ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් හා කුටුම්බයේ කාර්යභාරය අතර සමුච්චිත සම්බන්ධතාවක්

පවතින බවත් එම සමුච්චිත සම්බන්ධතාව අලි - මිනිස් ගැටුමේ කේන්ද්‍රීය සාධකයක් බවට පත් වීමත් එම කේන්ද්‍රීය සාධක කුටුම්බයේ පරිධිය සාධක වියුක්ත කිරීමට හේතු වී ඇති බවත් අනාවරණය කළ හැකි ය.

විවාහ සම්බන්ධතා තීරණය කිරීමේ දී විවාහයේ ස්වරූපය කේන්ද්‍රීය සාධකයක් වේ. විශේෂයෙන් ම අන්තර්ජණ්‍ය විවාහ සම්බන්ධතා ලාංකේය සමාජයේ සාධිත සංස්කෘතික ලක්ෂණයක් වේ. අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය තුළ අලි - මිනිස් ගැටුම පාදක සාධකය වීමත් එහෙයින් විවාහයේ පර්යාය සාධක වියුක්ත වීමත් හේතුවෙන් බහිර්ජණ්‍ය විවාහයන් සඳහා නැඹුරුතාව වර්ධනය වී ඇති අතර එය අධ්‍යයන නියැදියට අනුව 19% ක් වේ. කෘෂිකර්මාන්තයත් සමග කෘෂිකර්මාන්තය හා බැඳී පවතින වැඩ කටයුතු සංකීර්ණ වීමත් හේතුවෙන් අඩු වයසින් ප්‍රජනන පවුල ගොඩනගා ගන්නා බව අවිධිමත් සාකච්ඡාවලින් ද සනාථ විය. එහෙයින් කෘෂිකාර්මික කාර්යයන් සඳහා පලපුරුදු හා ඒ සඳහා කාලය කැප කළ හැකි කාන්තාවන් කෙරෙහි විවාහයේ දී අවධානය යොමු කරන බව ප්‍රතිචාරකයන්ගේ අදහස වේ. එහෙයින් විවාහයේ මූලික ප්‍රතිමානික සාධක අවම වීමත් ආර්ථික සාධකය විවාහයේ කේන්ද්‍රීය සාධක බවට පත් වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. මේ හේතුවෙන් සමාජ පර්යාය ප්‍රතිසංවිධානය වීමට මෙම විවාහ සම්බන්ධතා හේතු වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි වේ. විවාහයේ ස්වරූපයේ වෙනස් වීම හේතුවෙන් සාම්ප්‍රදායික විවාහයේ දී සලකා බලන ආරෝපිත සාධක ව්‍යුත්පන්න වී සාධිත සාධක කේන්ද්‍රගත වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය.

කුටුම්බයෙහි අන්තර් සම්බන්ධතා, සංශක්තිය හා අනුකලනය වර්ධනය වීම සඳහා සාමාජිකයන්ගේ ඒකාබද්ධතාව අත්‍යවශ්‍ය වේ. අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ අලි - මිනිස් ගැටුම පාදක සාධකය බවට පත් වී කුටුම්බ අන්තර් සම්බන්ධතාව බිඳ වැටී ඇති බව අනාවරණය විය. ආරක්ෂණ යාන්ත්‍රණය බිඳ වැටීම තත්ත්වාකාර සාධකය ලෙස හඳුනා ගත හැකි ය. කුටුම්බ ගෘහ මූලිකයා හා වැඩිමහල් පිරිමි දරුවන් රාත්‍රී කාලයෙහි වගා ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පැල් රැකීම, දෛනික කාලයෙන් වැඩි කාලයක් කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා යෙදවීම හේතුවෙන් අන්තර් සම්බන්ධතා බිඳ වැටීමට හේතු වී ඇති බව අනාවරණය විය. එය අධ්‍යයන නියැදියට අනුව 16%ක් වේ. එමෙන් ම ස්නේහය, ආදරය වැනි චිත්තවේගීමය අන්තර් සම්බන්ධතා බිඳ වැටීම හේතුවෙන් කුටුම්බ ක්‍රියාකාරකම් පවත්වා ගෙන යාමේ ගැටලු පැන නැගී ඇත.

අධ්‍යාපනය අවස්ථාව හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර පවතින ඌනපූරක සම්බන්ධතාව

අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ අධ්‍යාපන අවස්ථා අහිමි වීම හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර සෘජු සම්බන්ධතාවක් දැකගත හැකි විය. මෙම අධ්‍යාපන අවස්ථා අහිමි වීම ප්‍රාථමික අධ්‍යාපන අවස්ථාවන්හි සිට ද්විතීයික අධ්‍යාපන අවස්ථා දක්වා පරාසගත විය. පාසලට දෛනික ව පැමිණීමට අවස්ථාව නොමැති වීමේ සිට අඩු වයසින් පාසල් අධ්‍යාපනය හැර යාම දක්වා

මෙම සංක්‍රාන්තික අවස්ථා අනාවරණය විය. පහත වගු සටහන මගින් මෙය තවදුරටත් සනාථ කළ හැකි ය.

වගු සටහන් අංක 03: *අධ්‍යාපන අවස්ථා අහිමිවීම හා අලි -මිනිස් ගැටුම අතර සම්බන්ධතාවය*

කාරණය	හම්බෙගමුව	ප්‍රතිශතය	හම්බෙගමුව ජනපදය	ප්‍රතිශතය	සමස්ත ප්‍රතිශතය
පාසලට දෛනික ව නොපැමිණීම	128	66. 0	71	55.5	61.8
පාසල් අධ්‍යාපනය අතරමග නතරවීම	78	40.2	28	21.9	32.9
නියමිත වේලාවට පාසල ආරම්භ නොකිරීම	151	77.8	101	78.9	78.3
අධ්‍යාපන කටයුතු නිසි පරිදි ඉටුකරගත නොහැකි වීම	103	53.1	71	55.5	54.0
ගුරු පුරප්පාඩු	141	72.7	81	63.5	68.9

මූලාශ්‍රයඃ- ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2020/2021

අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි අධ්‍යාපනය අවස්ථා සාධනය කර ගැනීම මගින් උඩුකුරු චලනතාවකට විතැන්වීම සඳහා පුද්ගලයාට ඇති අවස්ථා අහිමි වීමක් සිදු වී ඇත. විශේෂයෙන් ම අධ්‍යාපනය මගින් ලබා ගන්නා සාධිත තත්ත්වය අහිමි වීමත් නිර්දේශිත විෂය කරුණු ඉගෙනීමට අවස්ථා අහිමිවීමත් හේතුවෙන් සමාජයේ ස්ථරායන සාධක නිර්මාණය වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. තෝරා ගත් ග්‍රාම නිලධාරී වසම් දෙකෙහි අධ්‍යාපනය ලබන ළමුන් සඳහා විෂය නිර්දේශිත ආවරණයන් නොලැබීම හා එම විෂය කරුණු ඉගෙනීමට අවස්ථාව හිමි මහා සමාජයෙහි අධ්‍යාපනය ලබන අවශේෂ ළමුන් ස්ථරායනික සාධකය මගින් චලනතාවයකට පත්ව ඇති බව අනාවරිත සාධක වේ. එහෙයින් අධ්‍යාපන සාධකය මගින් මෙම ළමුන් අවදානම් සහගත කණ්ඩායමක් බවට පත් වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. පාසලට දෛනික ව ළමුන්ට සහභාගී වීමට හැකියාවක් නොමැති වීම හේතුවෙන් දෛනික ව විෂය කරුණු ආවරණය කර ගත නොහැකි වීමත් ඒ හේතුවෙන් නියමිත වර්ෂයට අදාළ විෂය නිර්දේශය ආවරණය කර ගැනීමට නොහැකි වීම අධ්‍යාපනය ලැබීමේ අවස්ථා අහිමි වීමක් වේ. එය මුළු අධ්‍යයනයට අනුව 61.8% වැනි ඉහළ අගයක් වේ.

පාසල් අධ්‍යාපනය විධිමත් ආකාරයෙන් ලබා ගැනීමට නොහැකි වීමත් අධ්‍යාපනය අතරමග නතර වීමත් අතර සහසම්බන්ධතා රටාවක් නිර්මාණය වී තිබේ. නියමිත අධ්‍යයන වර්ෂයට අදාළ විෂය නිර්දේශය ආවරණය නොවීමත් විෂය ඉගැන්වීම සඳහා විධිමත් ආචාර්ය මණ්ඩලයක් නොමැති වීමත් හේතුවෙන් පාසල් අධ්‍යාපනයෙන් පුද්ගලයෙක් විතැන් වීම සිදු

විය හැකි ය. මේ හේතුවෙන් අනාගතයේ දී සාධිත තත්ත්වය ගොඩනගා ගැනීමට පවතින අවස්ථා අහිමි වීමක් සිදු වේ. රාමු අංක 03හි සදහන් කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡාව මගින් මෙම කාරණයන් සනාථ කළ හැකි ය.

රාමු අංක 03 කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා අංක 03 - ස්ත්‍රී පුරුෂ සම්මිශ්‍රිත තරුණ ප්‍රජාව, හම්බෙගමුව ජනපදය
මේ ගමේ ගොඩක් ළමයි සාමාන්‍ය පෙළවත් කරන්නේ නැහැ. මොකද හරිහමන් ගුරුවරයෙක් මේ ගමේ ඉස්කෝලෙට එන්නෙත් නැහැ. ආවත් මාසයක් විතර ඉදලා අස්වෙලා යනවා. සමහර විෂයන් උගන්වන්න ගුරුවරු ඇත්තෙත් නැහැ. සමහර විෂයන් පාසලේ ඇත්තෙත් නැහැ. එකම ගුරුවරයා විෂයන් තුනක් හතරක් උගන්වනවා. මෙහෙ ම වෙනකොට ළමයින්ට පාසල් අධ්‍යාපනය එපා වෙනවා. ඒක නිසා ගොඩක් අය පාසල් අධ්‍යාපනයට කලින් ම සමුදෙනවා. ඉතා ම අඩු පිරිසක් තමයි සාමාන්‍ය පෙළවත් කරන්නේ. මේ ප්‍රශ්නය ගැහැණු පිරිමි ළමයි ඔක්කෝ ම අතර තියෙනවා. පහුගිය අවුරුදු 3ක් තිස්සේ මේ ගමේ ගොඩක් ළමයි සාමාන්‍ය පෙළවත් කළේ නැහැ. එහෙම කරත් කරන්නේ ළමයි 7 - 8ක් විතර යි. ඒ ළමයිගෙනුත් එක්කෙනෙක් දෙන්නෙක් ඇර අනෙක් ළමයි පාස්වෙන්නේ නැහැ. මේක මේ ගමේ ළමයින්ට අත්වෙච්ච මහ කරුම ඉරණමක්. ඊට පස්සේ ළමයි ගාමන්ට් නැත්නම් හේන්වල වැඩ කරන්න යනවා. නැත්නම් අඩු වයසින් කසාද බැඳගෙන මහ දුක් කරදරත් එක්ක ජීවත් වෙනවා. මේ ඉරණම අත්වෙලා තියෙන්නේ මේ අලි ප්‍රශ්නය නිසා තමයි. සමහර ළමයි පාසල් යන්නෙත් ආවට ගියාවට. මොකද ඒ ළමයින්ට ඉගෙනගන්න ඕනකමක්වත් ඒ සඳහා දෙමාපියන්ගේ පෙලඹවීමක්වත් නැහැ. සමහර ළමයි ඉස්කෝලේ යන්නේ මාසයකට දවස් දෙක තුනක් විතරයි. ඒකට හේතුව තමයි මේ අලි ප්‍රශ්නය. මොකද පාසලට උදෙන් යන්න පිටත් වුණත් යන මග දෙතුන් පලක අලි ගැවසෙනවා. ඒක නිසා දෙමාපියොත් බයයි ළමයි යවන්න. ළමයිගෙත් මේක නිසා උනන්දුවක් නැහැ. පාසලේ වාර විභාගයටවත් යන්න ළමයි බයයි ඒක නිසා ළමයි 7, 8 පන්තිවලින් පාසල් ගමන නවතා දමනවා. මූලාශ්‍රය : ක්ෂේත්‍රීය අධ්‍යයනය, 2020/2021

අලි- මිනිස් ගැටුම අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාසල් පැවැත්වීමේ කාල පරිච්ඡේදයන් වියුක්ත කිරීමට හේතු වී ඇති අතර එය අධ්‍යයන නියැදියට අනුව 78.3 % (252) ක් වේ. පාසල් කාලය පැය 6කට සීමා වුවත් එම නියමිත පැය 6 කාල සීමාවේ දී පාසල නොපැවැත්වීම හේතුවෙන් විෂයික කාරණා ආවරණය කර ගැනීම, ක්‍රීඩා අභ්‍යාස කටයුතු පැවැත්වීමේ ගැටලු හා වෙනත් කුසලතා පූර්ව වැඩසටහන් පැවැත්වීමේ අවස්ථා අහිමි වීම නිසා අධ්‍යාපනයෙන් අපේක්ෂිත පරිපූර්ණ පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය කිරීමේ අවස්ථා විරල වී ඇත. එය අධ්‍යාපන

අවස්ථාවලින් ශිෂ්‍යයන් ආන්තීකරණයකට ලක්වීමක් වේ. ශිෂ්‍යයන් අධ්‍යාපනය තුළින් ආන්තීයකරණයට ලක්වන ආකාරය රාමු අංක 04 හි සඳහන් කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡාව මගින් සනාථ කළ හැකි ය.

රාමු අංක 04 කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා අංක 04 - පුරුෂ තරුණ ප්‍රජාව, හම්බෙගමුව
අපේ ගමේ තියෙන පාසල් දැන් වෙනකොට වෙලාවට පටන් ගන්න බැරි වෙලා තියෙනවා. මොකද පාසල් වත්තෙත් අලි රංචු පිටින් ඉන්නවා. ඒ වගේ ම ගමේ ළමයි යන පාරවල්වලත් මේ අලි සැරිසරනවා. මොකද පහුගිය කාලේ ඉස්කෝලෙට එන්න ඇවිල්ලා ළමයි මේ උවදුරට මුහුණ දීලා මැරිලා තියෙනවා. යාලෙන්, උඩවලවෙන් එලවන ගොඩක් අලි අවසානයේ දී මේ ගම්වලට තමයි එන්නේ. ඒ විතරක් නොවෙයි අපි ඉස්සෙල්ලා කියපු ඉස්කෝලවල ගොඩනැගිලි කඩලා, සමහර වගාවන් විනාශ කරලා තියෙනවා. ඒවගේ ම පුස්තකාලේ එහෙමත් කඩලා දාලා තියෙනවා. සමහර පාසල් පටන් ගන්නේ කොටස් දෙකකට බෙදලා. උදේ වරුවේ 6 ශ්‍රේණියේ ඉඳලා 11 පන්තිය දක්වා. අනෙක් වසරවල් පටන් ගන්නේ හවස් වරුවේ. මේ තත්ත්වයත් හරිම අවදානම්. මොකද හවස 3.00 - 4.00 වෙද්දී අලි එහා මෙහා මාරුවෙනවා. මූලාශ්‍රයඃ ක්ෂේත්‍රීය අධ්‍යයනය, 2020/2021

දෛනික පාසල් කාල පරිච්ඡේද නියමිත පරිදි පවත්වා ගෙන යාමේ ගැටලුව හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර සෘජු සම්බන්ධතාවක් පවතින බව මෙම සම්මුඛ සාකච්ඡාව මගින් අනාවරණය වේ. විශේෂයෙන් ම දෛනික කාලය හා ළමුන්ගේ පාසල් අධ්‍යාපන කටයුතු ආරම්භ කිරීම අතර කාල පරාසය ගැටුමේ තීව්‍ර සාධක ඉස්මතු වී පවතින බව සනාථ කළ හැකි ය. භෞතික වත්කම් විනාශ වීමත් ළමුන් සඳහා අධ්‍යාපනය ලැබීමට අවශ්‍ය මූලික පහසුකම් නොලැබීමත් හේතුවෙන් අධ්‍යාපන සාධකය මගින් ආන්තීකරණයට ලක් වී ඇත. මෙම ආන්තීකරණ සාධකය භෞතික පහසුකම් ලැබීමේ සිට ඒවා පරිහරණය කිරීමට ඇති අවස්ථාව මග හැරීම දක්වා පරාසගත වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. එමෙන් ම මානව ජන ජීවිතය හා දෛනික පාසල් ආරම්භ කිරීම අතර සහසම්බන්ධතාවක් නිර්මාණය වී ඇති අතර එය පුද්ගලයාගේ ජීවිත හානි වර්ධනය කිරීම දක්වා පරාසගත වී ඇති බව අනාවරණය වේ. මෙම සාධක පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී කාලය හා සත්ව සංචරණය අතර පවතින සංක්‍රාන්තික කාලය පාසල් අධ්‍යාපනය සඳහා යෙදවීම හේතුවෙන් නිශ්චිත කාලයේ දී පාසල් අධ්‍යාපනය අඛණ්ඩ ව පවත්වා ගෙන යාමේ ගැටලුවක් නිර්මාණය වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. මේ සාධකය සෘජු ව ම පාසල් අධ්‍යාපනයෙන් ශිෂ්‍යයා ව්‍යුත්පන්න වීමට හේතුවක් වේ.

ගැටුම සඳහා පදනම් වී ඇති පූර්ව සාධක හා එම ගැටලු වර්ධනය වීමට බලපා ඇති සාධක

අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ මානව සත්ව ගැටුම ව්‍යවහාරික දිග්ගැස්සුණු ප්‍රකට සමාජ ගැටුමක් බවට පත් වී ඇති අතර පරිසර සාධක, මානව හා සත්ව අවශ්‍යතා අසමපාතික වීම පූර්වෝක්ති සාධක වේ. පරිසර සම්පත් තුලනය කිරීමකින් තොර ව අසීමිත අවශ්‍යතා හා එම අසීමිත අවශ්‍යතා ගැටුම් පාර්ශ්වය සඳහා සාධාරණ ලෙස නොබෙදී යාමත් මානව කේන්ද්‍රීයකරණයට ලක් වීමත් නිසා දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමක් බවට පත්වී ඇත. මෙම සමාජ ගැටුම සමථනය සඳහා අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ග අසමමිතික වීම ගැටුම තීව්‍ර වීමට පසුබිම සපයා ඇත. එහෙයින් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ගැටුම සඳහා පාදක වු සාධක හා එම ගැටලු වර්ධනය සඳහා බලපා ඇති හේතු සාධක පහත පරිදි අනාවරණය විය.

1. අවිධිමත් රාජ්‍ය සැලසුම්කරණය හා අලිමංකඩ ආශ්‍රිත ව නව නිවාස ගොඩනැගීම

ගැටුමේ පූර්වෝක්ත සාධක හා එම සාධකවලට අනුගත පරිදි සැලසුම් ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක නොවීමත් ගැටුමේ ප්‍රකට කාරණා හඳුනා ගනිමින් විසඳුම් ක්‍රියාවලියක් අනුගමනය කිරීම මත මෙම ගැටලුව සමාජගත වී ඇත. විශේෂයෙන් ම අලි වෙඩි ලබා දීම, අලි කොලිඩෝ සකස් කිරීම හා අලි වැට යාවත්කාලීන කිරීමෙන් කෙටි කාලීන විසඳුම් ක්‍රියාවලියකට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග සකස් කිරීම සිදු කළත් ඒවා නියාමනය හා පසු විපරම් කිරීම සඳහා දිගුකාලීන ක්‍රමවේදයක් සකස් නොකිරීම රාජ්‍ය සැලසුම්කරණයේ දුර්වලතාවක් වන බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් සැලසුම්කරණය නිලධාරීවාදය මත පදනම් වීමත් නිලධාරීවාදය පෞද්ගලීකරණය වීමත් හේතුවෙන් ගැටුම දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමක් බවට පත් වී ඇත. එමෙන් ම අභයභූමි හා ඉඩම් පනත උල්ලංඝනය කිරීම මගින් මානව අවශ්‍යතා සඳහා ප්‍රමුඛත්වයක් ලබා දීම හේතුවෙන් ගැටුම වර්ධනය වීමට සාධක නිර්මාණය වී ඇති බව අනාවරණය විය. රක්ෂිත හා අලීන්ගේ නිජබිම් ආශ්‍රිත නිවාස හා ගොඩනැගිලි ඉදි කිරීම ඒ සඳහා රාජ්‍ය අංශය මගින් විධිමත් ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය නොකිරීම හේතුවෙන් සත්ව ප්‍රජාව ගැටුම තුළ ආන්තීයකරණයට ලක් වී ඇත. මේ හේතුවෙන් රාජ්‍ය සැලසුම්කරණය තාවකාලික සමථනයකට වඩා දිගුකාලීන සමථන හා විසඳුම් ක්‍රියාවලියකට අනුගත කිරීම අත්‍යවශ්‍ය කාරණයක් වේ.

2. දියුණු තාක්‍ෂණික ක්‍රම භාවිතයේ පවතින ඌනතාය හා සේවක පුරප්පාඩු නොවිසඳීම

වන සතුන්ගෙන් වන හානි සඳහා ලෝකයේ රටවල් විවිධ ක්‍රමෝපාය භාවිත කිරීමත් එම ක්‍රමෝපාය සතුන්ට හා මිනිසාට හානි නොවන හිතකර ක්‍රම වීමත් හේතුවෙන් මෙම ගැටුම් සමථකරණයට ලක් වී ඇත. විකර්ෂක (Repellents) භාවිතය (ජුගුප්සාජනක ගන්ධයක් ඇති රසායනික ද්‍රව්‍යයක) අවධාරිත ආලෝකය භාවිතය, විදුලි පන්දම් ආලෝකය, උණ බම්බු වෙඩි දැල්වීම මගින් වන සතුන් මෙල්ල කිරීමේ තාක්‍ෂණික ක්‍රම ලෝකයේ රටවල් (ඉන්දියාව,

සිම්බාබේ) අනුගමනය කරන බවත් එය ගැටුම් සඳහා සාධනීය උපක්‍රමයක් වී ඇති බවත් ප්‍රතිචාරකයන්ගේ මතය වේ. ඒ මගින් වගා බිම් ආරක්ෂා කර ගැනීමේ ශක්‍යතාවක් පවතින බව අනාවරණය විය. එමෙන් ම රාත්‍රී මුර සේවයේ සහ අලි වැට ඉදි කිරීම සඳහා රාජ්‍ය නිලධාරීන් සීමිත වීමත් නිලධාරීන් බහුවිධ කාර්යයන්වල නිරත වීමත් හේතුවෙන් සමථන ක්‍රියාවලිය සාර්ථක ව පවත්වා ගෙන යාමේ ගැටලුවක් පවතින බව කේන්ද්‍රගත සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් සනාථ විය.

3. අලිවැට හා අගල් යාවත්කාලීන නොකිරීම

වන අලීන් ප්‍රවේශ වන මාර්ගයන්හි තාවකාලික විදුලි වැට හා අගල් යාවත්කාලීන නොකිරීම හේතුවෙන් කෘෂිකාර්මික වගා හා අස්වැන්න ආරක්ෂා කර ගැනීමේ ගැටලුවක් නිර්මාණය වී ඇත. අගල්වල මඩ තැන්පත් වීම, විදුලි වැට ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය අවම වීම හේතුවෙන් ජීවිත, දේපොළ හා වගා බිම් ආරක්ෂා කරගැනීමේ ගැටලු අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ දී අනාවරණය විය. ප්‍රජා සංවර්ධන ක්‍රියාවලි සඳහා පුද්ගලයාගේ සහභාගීත්වය අවම වීම, නිලධාරීන් හා ප්‍රජාව අතර ගැටුම් නිර්මාණය වී තිබීම හා ප්‍රජා සජීවීකාරකයන්ගේ කාර්යයන් සඳහා ප්‍රජාවගේ සහයෝගය අවම වීම හේතුවෙන් මෙම ගැටලුව සමාජගත වී ඇති බව අනාවරණය විය.

4. වනාන්තරවල වන සතුන් සඳහා ආහාරපාන හිඟ වීම

රක්ෂිත වගාබිම් බවට පත්වීම, නිවාස හා ගොඩනැගිලි ඉදි කිරීම හේතුවෙන් මෙම ගැටලුව අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ දී අනාවරණය විය. රක්ෂිත වගා කටයුතු සඳහා යෙදවීම, සාම්ප්‍රදායික අභිචාර විධි (කුරුලු පාළුව, සතුන් සඳහා වගාවන්ගෙන් කොටසක් අතහැරීම) අනුගමනය නොකිරීම හේතුවෙන් සතුන් වගා බිම් හා ගම්මානවලට ප්‍රවේශ වන බව ප්‍රතිචාරකයන්ගේ අදහස විය. මේ හේතුවෙන් වනාන්තර හා අභයභූමිවල වන සතුන්ගේ දෛනික ආහාර සපයා ගැනීමට නොහැකි වීමත් ආහාර හිඟ වීමත් හේතුවෙන් වගා විනාශ කරමින් ආහාර සපයා ගැනීමට පෙලඹේ. අක්‍රමවත් වන වගා හා අනවසර බෝග වගා, වන අලි සංරක්ෂණයේ පවතින දුර්වලතා, අලියා මිනිසාට හුරු වීම, කාලගුණික හා දේශගුණික විපර්යාසවල බලපෑම හා දේශීය කෘෂි ආර්ථිකය බිඳ වැටීම හා නවීන වගා සඳහා ගොවීන් පෙලඹීම ගැටුම සඳහා පාදක සෙසු සාධයෝ වෙති.

ගැටුම අවම කිරීම සඳහා මෑත කාලීන ව ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග සහ ඒවා අසාර්ථක වීමට බලපා ඇති සාධක

වගු සටහන් අංක 03: *අලි - මිනිස් ගැටුම අවම කිරීමට ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග හා ඒවා අසාර්ථක වීමට බලපා ඇති හේතු කාරණා*

අනු අංකය	ක්‍රියාමාර්ග	අසාර්ථක වීමට බලපා ඇති හේතු
01.	විදුලිවැට ඉදිකිරීම	අන්තර් පුද්ගල හා අන්තර් ආයතනික සම්බන්ධතා බිඳවැටීම
02.	ඉඩම් ආවරණය වන පරිදි ආරක්ෂිත වැට ඉදිකිරීම	එක් සිද්ධියක් අදාළ කරගනිමින් තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම
03.	ආරක්ෂිත කාණු ඉදිකිරීම	නිලධාරීකරණය
04.	අලිවෙඩි ලබාදීම	ප්‍රමාණවත් පහසුකම් නොමැතිවීම
05.	අලීන් අභයභූමිවලට මුදා හැරීම	නිලධාරීන්ගේ රාජකාරිය නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක නොකිරීම
06.	කුඩා පොකුණු ඉදිකිරීම	
07.	දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම	

මූලාශ්‍රයː- ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2020/2021

අධ්‍යයන දත්ත අනාවරණය කරන පරිදි ගැටුම දීර්ඝ කාලීන සමථනයකට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග සකස් කිරීමට වඩා තාවකාලික විසඳුම් ක්‍රියාවලියක් මගින් ගැටුම සමාජගත වීම වැළැක්වීමට කටයුතු කර ඇත. ගැටුම් පාර්ශ්වයේ අවශ්‍යතා, දුක්ගැනවිලි, අගනාකම් හා අන්තර් පරායත්තතාව අතර සමුච්චිත සම්බන්ධතාවක් නොමැති වීමත් එම සම්බන්ධතා ජාලය ගැටුම් පාර්ශ්වයන්ගේ ප්‍රතිලාභ අතර තුලනය නොවීම වියනුකලන සම්බන්ධතාවක් ගොඩනැගීමට පසුබිම් සාධක නිර්මාණය කර ඇති බව අනාවරණය විය. මේ හේතුවෙන් ගැටුමේ ප්‍රතිලාභ ගැටුම් පාර්ශ්ව අතර සමපාත නොවීම විසඳුම් ක්‍රියාවලිය අසාර්ථක වීම සඳහා නිලීන කාරණන් වේ.

නිගමන හා අනාවරණ

මෙම අධ්‍යයනය තේමා පහක් යටතේ විශ්ලේෂණය කිරීම සිදු කළ අතර එම විශ්ලේෂිත දත්ත අනුව අලි - මිනිස් ගැටුම අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමක් බවට පත් වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. විශේෂයෙන් ම අවශ්‍යතා හා අනන්‍යතා සාධක ගැටෙන පාර්ශ්ව අතර අසමමිතික ව බෙදී යාමත් එම අසමමිතික සම්බන්ධතාව දුක්ගැනවිලි ලෙස සමාජගත වීමත් හේතුවෙන් දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමේ සංරචක ශක්තිමත් කිරීමට අවශ්‍ය සාධනීය සාධක නිර්මාණය වී ඇති බව සමස්ත ගැටුම් විග්‍රහය මගින් සනාථ කළ හැකි ය. මේ හේතුවෙන් ගැටුමේ ප්‍රකට කාරණා සහවේදීය දෘෂ්ටියකින් අනාවරණය වුවත් ගැටුමේ පූර්වෝක්ත සාධක හා දේශීය කෘෂිකර්මාන්තය ව්‍යාපාරික කෘෂිකර්මාන්තයක් බවට පත් වීමත් නව සංස්කෘතික අනුවර්තන පරිසරයක් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ නිර්මාණය වීම ගැටුම් විශ්ලේෂණ පර්යාය නව වෙනසියාවකට ලක් කිරීමක් වේ. මේ හේතුවෙන් සංස්කෘතික ප්‍රතිමාන ගැටුම් සාධකය සමග ප්‍රතිව්‍යූහගත වීම ගැටුම්වාදී විශ්ලේෂණයට නව ආකෘතියක් සපයා ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. ගැටුම සමස්ත සමාජයේ සමාජ ව්‍යූහයන්ගේ නව සංස්කෘතියක් ඇති කිරීමට පසුබිම් සාධක සපයා ඇති බව අනාවරිත දත්ත මගින්

විශ්ලේෂණය කළ හැකි වේ. විශේෂයෙන් ම ග්‍රාමීය අංශයේ තරගකාරීත්වය ආර්ථික සාධකය සමග ආකලිත වීම ප්‍රතිවාදික දෘෂ්ටියකින් හඳුනා ගත හැකි වීම අධ්‍යයනයේ සුවිශේෂීතාවක් වේ. එම සුවිශේෂීතාව ගැටුමට මුහුණ දෙන කුටුම්බ ක්‍රියාකාරීත්වයේ ප්‍රාථමික, ද්විතීයික අවශ්‍යතා පූරණය සඳහා ප්‍රතිජානාත්මක සම්බන්ධතාවක් නිර්මාණය කර ඇති අතර සාධිත තත්ත්වය තුළ අනාගත භූමිකා බිඳ වැටීමට හේතු වී ඇත. අධ්‍යාපන අවස්ථා සඳහා දෛනික කාලය කෙටි වීම, කෙටි කාලය හා අධ්‍යාපනයේ පරිසාධන මට්ටම අතර පරතරය හීන වීම යන සාධක ස්වයංසම්මානිත අවස්ථා අහිමි කිරීමක් වේ. මේ හේතුවෙන් අධ්‍යාපන අවස්ථා අතර කාලය හීන වීම පුද්ගලයා අධ්‍යාපන අවස්ථා මගින් ආන්තීයකරණයට ලක් කර ඇත. ප්‍රකට කෘත්‍ය පාසල් කාලය කෙටි කාලීන වීමත් එම කෙටි කාලය සේවා නියුක්තිකයෙක් බවට පුද්ගලයා පත් වීමටත් හේතු වී ඇති බව අනාවරණය වේ. විශේෂයෙන් ම පාසල් ශිෂ්‍යයා සංචාරක ශිෂ්‍යයකු (Travel Student) ලෙසත් පාසල් ගුරුවරයා සංචාරක ගුරුවරයෙක් (Travel Teacher) බවටත් පත් වී ඇත.

කෘෂිකර්මාන්තය ප්‍රධාන ජීවනෝපාය මාර්ග බවට පත් වුවත් සශ්‍ය මාරු වීම් සඳහා දක්වන මැලිකම සත්ව ප්‍රජාව වගාවන් සඳහා ආකර්ෂණය වීමට හේතු වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. ලාභය නමැති සාධකය හා පරිසරය වගාවට හුරු වීම විනා වගාව පසට හුරු කිරීම ශස්‍ය මාරුව මගින් වගාවල විවිධාංගීකරණයන් ඇති කිරීමට ප්‍රජාව නැඹුරු වූයේ නම් ගැටුම විපරිවර්තනය කිරීමට හේතු සාධක සැපයිය හැකි ය. මේ හේතුවෙන් සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මාන්තයේ දී කෘෂි ගොවි පවුල ලාභ ඉපයීමේ කෘෂි ගොවි පවුලක් වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි ය. නූතනත්වය තුළ ආදායම්යන්හි සචලතාව හා ණය ලබා ගැනීම අතර සහසම්බන්ධතා රටාව පිළිබඳ විමසීමේ දී ස්තර නිර්මාණය වීමත් එම ස්තර ආදායම් අවශ්‍යතාව (Need) හා ඒකාබද්ධතාව (Solidaraty) මත නිර්මාණය වී ඇති බවත් නිගමනය කළ හැකි ය. එය කුටුම්බයේ අවශ්‍යතාවන්ගේ ඌනපූරකයන් වී ඇත.

මනෝ සාමාජීය ගැටලු හා අලි - මිනිස් ගැටුම අතර ද්වන්ද්වාත්මක සම්බන්ධතාවක් අනාවරණය වේ. තත්ත්වයට හිමි කාර්ය කොටස විභේදනය වීම භූමිකා ගැටුම හා තත්ත්ව කුලකය අවරෝධනය වීම අලි - මිනිස් ගැටුමේ ප්‍රකට හා නිලීන ලක්ෂණ වේ. මෙම ගැටුම බිඳුණු පවුල් නිර්මාණය වීමටත් අන්තර් සම්බන්ධතා බිඳවැටීමත් හේතු වී ඇති අතර මනෝ සාමාජීය සෞඛ්‍ය පිරිහීමට හේතු කාරණා වේ. විශේෂයෙන් ම ගෘහ කුටුම්බයේ ආදායම් උත්පාදකයා හා ගෘහිණියගේ කාර්යභාරය ගැටුම හේතුවෙන් අහිමි වීම සමස්ත කුටුම්බයේ භූමිකා ගැටුමට හේතු වී ඇත. එය කුටුම්බයේ ඒකාබද්ධතාව බිඳ වැටීමට අවශ්‍ය ප්‍රධාන සංරචකයක් වී ඇති බව අනාවරණය කළ හැකි වේ. එහෙයින් ගැටුමේ තත්ත්වාකාර හා නිලීන සාධක අනුවර්තනීය සමාජ ක්‍රමයකට පුද්ගලයා හුරු කිරීමේ සාධකයක් වී ඇති බව සනාථ කළ හැකි ය. දිග්ගැස්සුණු සමාජ ගැටුමෙහි අන්තර්ගත එක් අවස්ථාවක ප්‍රචණ්ඩකාරීත්වයක් ද තවත් විටෙක සැඟවුණු ලක්ෂණ ද යන කාරණය ගැටුමේ සනාථ

සාධක වී ඇත. එහෙයින් ගැටුම්වාදී විශ්ලේෂණයට අවශ්‍ය පසුබිම් සාධක අධ්‍යයන දත්ත මගින් සනාථ කර ඇත.

බහුමානික ප්‍රවේශය හා බහු ආංශික සම්බන්ධතා රාජ්‍ය අංශය හා ග්‍රාමීය ප්‍රජාවෙහි විරල වීමත් සාම්ප්‍රදායික අභිචාර විධි සමග අනුගත වීමට පවතින අකමැත්ත සමස්ත අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ ගැටුම සමාජගත වීමට හේතු වී තිබේ. මේ හේතුවෙන් ආයතනික හා ප්‍රජා කාර්යභාරය අතර පවතින සට්ටනීය සම්බන්ධතාව විසඳුම් ක්‍රියාවලියක් මගින් සමථනයකට වඩා ආංශික ප්‍රවේශයක් මගින් බලගැන්වීම අත්‍යවශ්‍ය කාරණයක් වේ. එහෙයින් පුද්ගලයා, පවුල, ප්‍රජාව හා සමාජය අතර අනුකලිත සම්බන්ධතාවක් නිර්මාණය කිරිම දිගුකාලීන සමථකරණයේ ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමේ ධනාත්මක කාරණයෝ වෙති.

ආශ්‍රේය ග්‍රන්ථනාමාවලිය

අබේගුණවර්ධන, පි., සේනාරත්න, ඒ. (2002). *ස්වභාවික සම්පත් හා පරිසර ආර්ථික විද්‍යාව.* කැස්බෑවඃ ඉමදුවගේ ක්‍රියේෂණ්.

ආරියදාස, ඩී. (2002). *මිනිසා සහ පරිසරය.* මහරගමඃ තරංජී ප්‍රින්ටර්ස්.

ආරියසේන, එස්. (2004). *ගෝලීයකරණය සොබාදහම සහ මානව සංහතියේ ඉරණම.* කර්තෘ ප්‍රකාශනයකි.

කරුණාදාස, ඩබ්.එම්. (2003).*ගැටුම් නිරාකරණයට හැඳින්වීමක්* . දෙහිවලඃ ඉමේජ් ලංකා ප්‍රකාශකයෝ.

ගුණසේකර, යු. (2011 අගෝස්තු). මානුෂීය මෙහෙයුමකින් අලි මිනිස් ගැටුම විසඳමු. *විදුසර.* කොළඹඃ උපාලි පුවත්පත් සමාගම.

ජයකොඩි, එස්. කේ. (2007). *තිරසාර සංවර්ධනයඃ සංකල්පනාත්මක න්‍යාය සහ ව්‍යහාරිකත්වය.* කැළණියඃ කැළණිය විශ්වවිද්‍යාලය.

ද සිල්වා, ඒ. (2001). *සමාජ විද්‍යා පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය.* කතෘ ප්‍රකාශන.

ද සිල්වා, පී. කේ. (2010). *ශ්‍රී ලංකාවේ වල් අලීන්ගේ අද තත්ත්වය, අලි සංරක්ෂණය සහ මිනිස් අලි ගැටුම ඌනනය කිරීම.* පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලයඃ සත්වවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය.

ධනපාල, ඒ. එච්. (2006). *පාරිසරික භුගෝල විද්‍යාව, පරිසර දූෂණය හා ජෛව විවිධත්වය.*මහරගමඃ තරංජී ප්‍රින්ටර්ස්.

ප්‍රනාන්දු, ඩබ්. එම්. (2005). *පුද්ගල ගැටුම් සමථකරණයට ක්‍රියාවලිය.* වරකපොලඃ ආරිය ප්‍රකාශකයෝ.

මහබැංකු වාර්ෂික වාර්තාව. (2019). කොළඹඃ මහබැංකු වාර්ෂික ප්‍රකාශනයකි.

විතාරණ, ටි., චන්ද්‍රසේකර, කේ. (2012). *ගැටුම් නිරාකරණය.* කොළඹඃ සමුද්‍ර පොත් ප්‍රකාශකයෝ.

තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ සැලසුම් අංශය (2019). *සම්පත් පැතිකඩ වාර්තාව.* තණමල්විලඃ තණමල්විල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය.

හෙට්ටිආරච්චි, ජේ. (2000). *පාරිසරික භූගෝල විද්‍යාව(පරිසරයේ මූලික මූලිකාංග).* කොළඹඃ එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

Azar, E. (1990). *The Management of Protracted Social Conflict: Theory and Cases*.Aldershor: Dratmouth.

Babbie, E. (2004). *The Practice of Social Research*.(10th Ed). Belmont: Wardsworth /Thomson Lerning.

Bandara, R. (2002a). *Willingness to pay for Conservation of the Asian Elephant in Sri Lanka: A Contingent Valuation Study*. Research gate.net.

Bandara. R. (2005b). *The Economics of Human-Elephant Conflict*. Battaramulla: Ministry of Environmental and Natural Resource.

Boulding, K. (1962). *Conflict and Defence: A General Theory*.New York: Oxford University Press.

Chambers, R. (1983). *Rural Development: Putting the Last First*. Longman: Haslow.

Cunnigham, P., William, T., & Saigo., B. (1993). *Environment Science*. A Giddle Concern: WCD Publication.

Craves, J., Reavey, D. (1996). *Globle Environment Change*.Longman: Sage Publication.

Dharmaratne, M. P. J., & Magedaragamage, P. C. (2014). *Human elephant conflict and solutions to it in Sri Lanka*. Sciscitator, 1, 56-58. https://doi.org/10.1037/edu0000396

Ekanayaka, S. K. K., A. et al., (2011). Patterns of Crop Raiding by Asian Elephants in a Human-Dominated Landscape in Southeastern Sri Lanka. *Gajah* 34: 20–25.

Fernando, P. et al., (2011). *Current Status of Asian Elephants in Sri Lanka*. Gajah 35, pp. 93-103.

Fernando, P., Jayewardene, J. Prasad, T. Hendavitharana, W. & Pastorini, J. (2011). Current status of Asian elephants in Sri Lanka. *Gajah* 35: 93–103.

Galtung, J. (1975). *A Structural Theory of Aggression. Journal of Pease Research* (Volume 01). Copenhangen: Christian EJ lers.

Gunawardhana, L.M.A.P., & Herath, N.S.K. (2018). *An analysis of human – elephant conflict of disaster. A case study in Anuradhapura district of Sri Lanka*. .https://www.researchgate.net/publication/328359673_

International Research Institute for Climate and Society. (2005). *Climate Influences on Human Elephant Conflict in Sri Lanka.* US: Columbia University

Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative Research Design*. Thousand Oaks. CA; Sage Publication.

Perera, B., Oswin. M. A. (2009). The Human-Elephant Conflict: A Review of Current Status and Mitigation Methods. *Gajah* 30: 41–52.

Pruitt, D., and Rubin, J. (1986). *Social Conflict: Escalation, Stalemate and Settlement*. New York: Random Houses.

Santiapillai, C., Wijeyamohan, S., Bandara, G., Athurupana, R., Dissanayake, N., & Read, B. (2010). An assessment of the human-elephant conflict in Sri Lanka. *Ceylon Journal of Science* (Biological Sciences). 39(1):21-23. https://doi.org/10.4038/cjsbs.v39i1.2350

Santiapillai, C. (1996). *Mitigation of Human conflict in Sri Lanka.* https://pubs.iied.org/sites/default/files/pdfs/migrate

Yeo, J., & Neo, H. (2010). *Monkey Business: Human-Animal Conflicts in Urban Singapore*. Social and Cultural Geography 11: 7, 681–699. https://doi.org/10.1080/14649365.2010.508565

Peer Review Policy of the Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS)

Manuscripts submitted by authors are preliminary assessed, in collaboration with the Editor-in-Chief, for their suitability for publication in the journal, scrutinizing each paper individually to determine whether it has followed the guidelines of the journal or has a basis in original research, or a review paper presenting some new connections. Papers deemed suitable are then tested for the plagiarism. After finishing the initial screening process, manuscripts will be preceded for peer reviewing process. The manuscripts will be referred to two reviewers to assess the scientific quality without details of the author and his/her affiliation. If one referee recommended to reject the paper with strong reasons, the final decision of the Editorial Board is to reject the paper. Upon receiving reviewer's comments, the Editorial Board will make the final decision of acceptance of the paper without revision or return to the author for further improvement or reject the paper without any revision. If revisions are required, the author is given one month for the revision and resubmission of the paper. A revised paper is sent again for the relevant referees to make sure that the required revisions have been done. The accepted papers will be published in the Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS) online and in print.

Copyright

All rights reserved with the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna. No responsibility is assumed by the Faculty of Humanities and Social Sciences for the statements and opinions expressed by the contributors to the journal. Please note that the journal accepts online submissions only.

මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨ සඟරාවේ (JFHSS)ප්‍රකාශන ආචාර ධර්ම

රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලයේ *මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජීය විද්‍යා පීඨයේ ජර්නලය* ප්‍රකාශයට පත්කිරීමට සම්බන්ධ කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයින්, කතුවරුන් සහ සමාලෝචකයින් අනුගමනය කළ යුතු ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන්.

කතුවරුන් සඳහා:

i. සඟරාවේ ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද පිටපත් මුල් පිටපත් වන අතර ඒවා වෙනත් තැනක ප්‍රකාශයට පත් කර හෝ වෙනත් තැනක ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා සලකා බලනු ලැබ නැත.

ii. වෙනත් පුද්ගලයෙකුගේ අදහස් හෝ වැඩ භාවිතා කර එය තමන්ගේම යැයි මවා පාන ලද, අනුපිටපත් කරන ලද, ගොතන ලද සහ ව්‍යාජ දත්ත සහිත අත් පිටපත් දැඩි පරීක්ෂාවකින් පසුව නීති විරෝධී යැයි සලකනු ලබන අතර ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.

iii. උපුටා දැක්වීම් නිසි ලෙස පිළි නොගත් අත් පිටපත් වෘත්තීයමය නොවන ඒවා ලෙස සලකනු ලබන අතර ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.

iv. ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට පෙර හෝ පසුව හඳුනාගත් අත්පිටපත්වල ඇති සැලකිය යුතු දෝෂ හෝ සාවද්‍යතාවයන් වහාම ඉවත් කිරීම සඳහා හෝ නිසි නිවැරදි කිරීම් සමඟ නැවත ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා ප්‍රධාන කර්තෘවරයාට හෝ කර්තෘ මණ්ඩලයට දැනුම් දෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයින් සඳහා:

i. සියළුම ඉදිරිපත් කිරීම් ජර්නලයේ ප්‍රකාශයට පත්කිරීමේ යෝග්‍යතාවය සඳහා තක්සේරු කරනු ලබන්නේ ඒවා වෙනත් පුද්ගලයෙකුගේ අදහස් හෝ වැඩ භාවිතා කර එය තමන්ගේම යැයි මවා පෑම, අනුපිටපත් කිරීම, ගොතන ලද සහ ව්‍යාජ දත්ත හෝ අතිරික්ත තොරතුරු අඩංගු නොවන බවට තනි තනිව පරීක්ෂා කර බැලීමෙනි.

ii. කතුවරයාගේ (ශාස්ත්‍රීය) අධ්‍යයන හෝ වෘත්තීය තත්ත්වය නොසලකා සියලු අත් පිටපත් රහස්‍යව තක්සේරු කරනු ලබන්නේ ඒවායේ බුද්ධිමය අන්තර්ගතය සඳහා පමණක් වන අතර සෑම කතුවරයකුටම ගෞරවයෙන්, ආචාරශීලීව හා සාධාරණත්වයෙන් සලකනු ලැබේ.

iii. සෑම ඉදිරිපත් කිරීමක් සඳහාම අනුගමනය කරන ලද සමාලෝචන ක්‍රියාවලියේ රහස්‍යභාවය එහි ප්‍රකාශනය අතරතුර සහ පසුව දැඩි ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ.

iv. ඉදිරිපත් කිරීමක් සමාලෝචනය කිරීම සඳහා කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයෙකුට පවරා ඇති අවස්ථාවක දී, එම පැවරුම ක්ෂණිකව විධිමත් ලෙස ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන්, බැඳියාව පිළිබඳ ගැටුම් විසඳනු ලැබේ.

v. අදාළ විෂය ක්ෂේත්‍රයන්හි ඔවුන්ගේ විශේෂඥතාව මත විහව සමාලෝචකයින් නම් කිරීම කර්තෘ මණ්ඩල සාමාජිකයාගේ වගකීම ලෙස සැලකේ.

vi. ඉදිරිපත් කිරීමක් සමාලෝචනය කිරීම සඳහා සමාලෝචකයින් කතුවරයා අනුබද්ධිත පීඨයෙන් / දෙපාර්තමේන්තුවෙන් නම් නොකෙරේ.

vii. ඵලදායී, සාධාරණ හා සාධනීය සමාලෝචන ක්‍රියාවලියක් සහතික කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ දායකත්වයේ විෂය පථය, ගුණාත්මකභාවය සහ කාලානුරූපතාවය අවධාරණය කරමින් සමාලෝචකයින් තෝරා ගැනීම කර්තෘ මණ්ඩලයේ අරමුණ වේ.

viii. ප්‍රකාශිත අදහස්වල නිරවද්‍යතාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා පාඨකයන්ගේ සහ කතුවරුන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම වස් ජර්නලයේ ගුණාත්මකභාවය හා අදාළත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා නිරන්තර වැඩිදියුණු කිරීමේ යෝජනා ක්‍රමයක් පවත්වනු ලැබේ.

ix. කර්තෘ මණ්ඩලය වගකියනුයේ ඉදිරිපත් කළ අත්පිටපත් සඳහා ප්‍රකාශන තීරණ ගැනීම පිළිබඳ වන අතර ඒවායේ අන්තර්ගතය තීරණය කිරීම සඳහා නොවේ.

x. බුද්ධිමය හා සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන් කිසිඳු තත්වයක් යටතේ කිසි විටෙකත් සම්මුතියකට ලක් නොවේ.

xi. අවශ්‍ය විටකදී නිවැරදි කිරීම්, පැහැදිලි කිරීම් සහ සමාව ප්‍රකාශ කිරීම් මගින් කර්තෘ මණ්ඩලයේ නම්‍යශීලීභාවය තහවුරු වේ.

සමාලෝචකයින් සඳහා:

i. සමාලෝචකයින් තමන් සමාලෝචනය කරන අත් පිටපත් පිළිබඳ සම්පූර්ණ රහස්‍යභාවය සමාලෝචන ක්‍රියාවලියේදී සහ පසුව පවත්වා ගනු ලැබේ.

ii. අත් පිටපත් ඒවායේ බුද්ධිමය අන්තර්ගතය, ප්‍රභවය, වැදගත්කම, සඟරාවේ විෂය පථයට අදාළ බව තක්සේරු කරනු ලැබේ.

iii. සෑම කතුවරයකුටම (නිර්නාමික වුවද) ඔහු හෝ ඇය විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අත් පිටපතේ තත්වය නොසලකා ගෞරවයෙන්, ආචාරශීලීව හා සාධාරණව සලකනු ලැබේ.

iv. ඕනෑම ආකාරයක බැඳියාව පිළිබඳ ගැටුමක් ඇති සමාලෝචකයින් වහාම ක්‍රියාත්මක වන පරිදි අදාළ පැවරුම් විධිමත් ලෙස ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ.

v. අත් පිටපතක් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු පළමුව කර්තෘ මණ්ඩලයේ අවධානයට යොමු කෙරේ.

vi. ඵලදායී, සාධාරණ හා සාධනීය සමාලෝචන ක්‍රියාවලියක් සහතික කිරීම සඳහා සඟරාවේ අරමුණු, සමාලෝචන විෂය පථය, ප්‍රකාශනයේ ගුණාත්මකභාවය සහ කාලානුරූපතාවය සෑම සමාලෝචකයෙකු විසින්ම දැඩි ලෙස අනුගමනය කරනු ලැබේ.

Publication Ethics of the Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences (JFHSS)

To be followed by the editorial board members, authors, and reviewers involved in the publishing of the ***Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences*** **(JFHSS)**, the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna, in alignment with the internationally recognized ethical standards.

For Authors:

i. The manuscripts published in the journal are originals, neither published elsewhere nor under review for publication by another publisher.

ii. Manuscripts with plagiarized, duplicated, fabricated, and falsified data are treated as illegal after strict screening and rejected.

iii. Manuscripts with citations and quotes that are not duly acknowledged are treated as unprofessional and rejected.

iv. Any significant errors or inaccuracies in the manuscripts identified before or after publication are expected to be immediately informed to the Editor-in-Chief or the Editorial Board either for withdrawal or for republication with due corrections.

For Editorial Board Members:

i. All submissions are assessed for their suitability for publication in the journal by scrutinizing them individually to make sure that they contain no plagiarized, duplicated, fabricated, and falsified data or redundant material.

ii. All manuscripts, irrespective of the academic or professional status of the author(s), are confidentially assessed in principle only for their

intellectual content, and every author is treated with respect, dignity, courtesy, and fairness.

iii. Confidentiality of the review process adopted for each and every submission is strictly maintained during and after its publication.
iv. Issues of conflict of interest are addressed in the event of an editorial board member is assigned to review a submission, by formally declining such assignment with immediate effect.
v. Nominating potential reviewers on the basis of their expertise in the relevant subject areas is considered the responsibility of the editorial board member.
vi. Referees for submissions are not nominated from the faculty/department, which the author is affiliated to.
vii. The aim of the Editorial Board is to select reviewers with emphasis on the scope, quality, and timeliness of their contribution to ensure an effective, fair, and constructive review process.
viii. A constant improvement scheme is conducted for upgrading the quality and relevance of the journal to meet the needs of readers and authors to maintain the accuracy of the ideas published.
ix. The Editorial Board is responsible for making publication decisions for the submitted manuscripts but not for determining their contents.
x. Intellectual and ethical standards are never compromised under any circumstance.
xi. The flexibility of the Editorial Board is established by publishing corrections, clarifications, and apologies as and when needed.

For Reviewers:

i. The reviewers are required to maintain complete confidentiality about the paper(s) they review during and after the review process.
ii. Manuscripts are objectively evaluated for their intellectual content, originality, significance, relevance to the purview of the journal.
iii. Every author (although anonymous) is treated with dignity, courtesy, and fairness irrespective of the status of the manuscript submitted by him or her.
iv. Reviewers with any form of conflict of interest are supposed to formally decline the relevant assignment(s) with immediate effect.
v. Reasons to reject publication of a manuscript are first brought to the attention of the Editorial Board.

vi. The aims of the journal, the review scope, the quality and timeliness of the publication are strictly followed by every reviewer to ensure an effective, fair and constructive review process.

Editorial office:
Editorial Office-FJHSS
Faculty of Humanities and Social Sciences
University of Ruhuna, MH 8100
Matara, Sri Lanka
Email: fjhss@hss.ruh.ac.lk
Web: http://www.hss.ruh.ac.lk/JFHSS/index.html